

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
İKTİSAT POLİTİKASI BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE ÇOCUK YOKSULLUĞU: AMASYA SULOVA
İLÇESİ İÇİN ALAN ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeşim IŞIK KURU

KOCAELİ 2021

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT BİLİM DALI
İKTİSAT POLİTİKASI BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE ÇOCUK YOKSULLUĞU: AMASYA SULUOVA
İLÇESİ İÇİN ALAN ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeşim IŞIK KURU

Danışman: Doç. Dr. Erhan ÖRUÇ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 16.06.2021/14

KOCAELİ 2021

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın yürütülmesi sırasında bana sabır ve özveri ile yardımcı olan, geri dönüşlerini her zaman hızlı bir şekilde yapıp zamanımı iyi kullanmama ve çalışmamda ilerlememe yardımcı olan tez danışmanım Doç. Dr. Erhan ÖRUÇ'a çok teşekkür edip şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca yüksek lisans öğrenimim süresince her zaman kol kanat gerip, yol gösterici olan Prof. Dr. Ayhan ORHAN'a, tez savunmamda jüri üyesi olan Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ'a tez çalışmamda her zaman bilgisini eksik etmeyen Doktora öğrencisi arkadaşım Zeynep NARMAN'a, hayatımın her alanında her zaman yanımda olup varlığıyla destek veren arkadaşım Emine GÖZDAŞ GELGEÇ'e, tez çalışmam süresince her konu da sabrını ve yardımını esirgemeyen eşim Ahmet KURU'ya, kendisinin oyun zamanından çalıp ders çalışmaya ayırdığım 3 yaşındaki kızım Cemre KURU'ya, anket uygulamamda yardımcı olan Suluova Hürriyet mahallesi çocuklarına ve tez çalışmam süresi boyunca bana destek olan tüm mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VII
KISALTMALAR	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YOKSULLUK TANIMLARI ve KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.YOKSULLUK KAVRAM ve OLGUSU	1
1.2.YOKSULLUK TANIMLARI.....	2
1.2.1.Mutlak Yoksulluk	2
1.2.2.Görelî Yoksulluk.....	3
1.2.3.Objektif Yoksulluk.....	4
1.2.4.Sübjektif Yoksulluk	4
1.2.5.İnsanı Yoksulluk	4
1.2.6.Gelir Yoksulluğu	6
1.2.7.Kırsal Yoksulluk	6
1.2.8.Kentsel Yoksulluk.....	7
1.2.9.Güçsüzlük ve Sesini Duyuramama	7
1.2.10.Kronik ve Geçici Yoksulluk	8
1.2.11.Diğer Yoksulluk Türleri.....	8
1.2.11.1.Nöbetleşe Yoksulluk	9
1.2.11.2.Yeni Yoksulluk	9
1.3.YOKSULLUK YAKLAŞIMLARI.....	10
1.3.1. Küresel Yoksulluk.....	10
1.3.2. Amartya Sen Yaklaşım	10
1.4.YOKSULLUĞUN TARİHÇESİ.....	11
1.4.1.Tarihsel Süreç İçerisinde Yoksullukla Mücadele	12
1.4.1.1.Tarihsel Süreçte Dünyada Yoksulluk Profili.....	12
1.4.1.2.Tarihsel Süreçte Türkiye’de Yoksulluk Profili	14
1.5.YOKSULLUKTAN ETKİLENENLER	15
1.6.YOKSULLUĞA NEDEN OLAN FAKTÖRLER	16
1.6.1.Göç	17
1.6.2.Kentleşme.....	18
1.6.3.Enflasyon ve İşsizlik	18
1.6.4.Teknoloji	19
1.6.5.Ekonomik Krizler.....	20
1.6.6.Bölgesel Farklılıklar.....	20
1.6.7.Büyüme, Gelir Dağılımı ve Yoksulluk	21
1.6.8.Adil Olmayan Vergi Yapısı	21
1.6.9.Yoksulluk Kültürü.....	23
1.7.ÇOCUK VE ÇOCUK YOKSULLUĞU	23
1.7.1. Çocuk Tanımı.....	24

1.7.2. Çocuk Yoksulluğu ve Tanımları	24
1.8.ÇOCUK YOKSULLUĞUNUN NEDENLERİ	25
1.8.1.Ailenin Gelir Seviyesi	25
1.8.2.Ebeveynlerin İşsiz Olması.....	26
1.8.3.Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi	27
1.8.4.Tek Ebeveynlik	27
1.8.5.Yetersiz Beslenmek.....	27
1.8.6.Sağlık Hizmetlerine Yeterli Düzeyde Erişememek	28
1.8.7.Nüfus Artışı.....	28
1.8.8.Kötü Çevre Koşulları, Su Kirliliği ve Alt Yapı Eksikliği	29
1.8.9.Hane İçindeki Çocuk Sayısı	29
1.8.10.Savaş ve Terör.....	30
1.8.11.Göçmen ve Mültecilik Sorunu	30
1.8.12.Engelli olan ya da ailelerinde engelli birey bulunan çocuklar	31
1.8.13.Salgın Hastalık	32
1.8.14.Konutun Mülkiyet Durumu.....	32

İKİNCİ BÖLÜM

2.YOKSULLUK VE GELİR DAĞILIMI, ÇOCUK VE ÇOCUK YOKSULLUĞU TANIMLARI, BELİRLEYENLERİ, ÇOCUK YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE	34
2.1.YOKSULLUK VE GELİR DAĞILIMI İLİŞKİSİ	34
2.1.1.Gelir Dağılımı Türleri	34
2.1.1.1.Kişisel Gelir Dağılımı.....	35
2.1.1.2.Fonksiyonel Gelir Dağılımı	35
2.1.1.3.Sektörel Gelir Dağılımı.....	36
2.1.1.4.Bölgesel Gelir Dağılımı	36
2.2.GELİR DAĞILIMINDA KULLANILAN ÖLÇÜTLER.....	36
2.2.1.Lorenz Eğrisi.....	36
2.2.2.Gini Katsayısı.....	37
2.2.3.Pareto Katsayısı.....	38
2.2.4. İnsani Temel Gereksinimlerin Karşlanması.....	39
2.2.5.Kuznets Eğrisi (Ters U Hipotezi).....	39
2.3.YOKSULLUĞUN GETİRDİĞİ SOSYAL PROBLEMLER	40
2.3.1.Sosyal Dışlanma.....	40
2.3.1.1.Sosyal Dışlanmanın Nedenleri.....	41
2.3.1.2.Sosyal Dışlanmanın Boyutları	41
2.3.1.3.Sosyal Dışlanmanın Sonuçları	41
2.3.1.4.Sosyal Dışlanma İle Mücadele.....	42
2.4.YOKSULLUKLA MÜCADELEYE YÖNELİK KALKINMA PLANLARI	43
2.4.1.Binyıl Kalkınma Hedefleri	43
2.4.2.Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	44
2.5.ÇOCUK YOKSULLUĞUNUN SONUÇLARI.....	45
2.5.1.Bebek ve Çocuk Ölümleri.....	46
2.5.2.Sağlık Hizmetinden Yoksun Kalmak	47
2.5.3.Kötü Konut Koşulları	48
2.5.4.Yetersiz ve Dengesiz Beslenme	48
2.5.5.Eğitimden Yoksun Kalmak	49
2.5.5.1.Erken Çocukluk Dönemi Eğitiminden Yoksunluk	50

2.5.5.2.Okuma Yazma Oranının Düşük Olması	51
2.5.6.Çocuk İstismarları	52
2.5.7.Çocuk İşçiliği Sorunu.....	53
2.5.8.Sokakta Çalışan Çocuklar	54
2.5.9.Suçta Sürüklenen Çocuk	54
2.5.10.Çocuklara Yönelik Şiddet	55
2.6.ÜLKELERİN GELİŞMİŞLİK DÜZEYLERİNE GÖRE ÇOCUK YOKSULLUĞU	56
2.6.1.Az Gelişmiş Ülkeler de Çocuk Yoksulluğu	56
2.6.2. Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Yoksulluğu.....	57
2.6.2.1.Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Yoksulluğu Nedenleri.....	57
2.6.2.1.1.Mülteci Çocuklar ve Sorunları	59
2.6.2.1.2.Madde Bağımlılığı	59
2.7.ÇOCUK YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE POLİTİKALARI	59
2.7.1.Kadın İstihdamının Arttırılması	61
2.7.2.Çocuk Hakları Sözleşmesi	61
2.7.3.Ebeveynlerin ve Çocukların Eğitim Seviyesinin Yükseltilmesi	61
2.7.4.Çocuk Yoksulluğu ile Mücadelede Etkin Eğitim Programları Uygulanmalı.....	62
2.7.4.1.Finlandiya Eğitim Sistemi.....	62
2.7.4.2.Singapur Eğitim Sistemi	63
2.7.4.3.Güney Kore Eğitim Sistemi	64
2.7.5.Çocuk Yoksulluğu ile Mücadele de Alınması Gereken Diğer Önlemler..	65
2.8.YOKSULLUĞU ÖNLEMEDE SOSYAL DEVLETİN GÖREVLERİ	66
2.8.1.Sosyal Devletin Tanımı.....	66
2.8.2.Sosyal Devletin Görevleri	66
2.8.2.1.İşsizlikle Mücadele	67
2.8.2.2.Asgari Geçim İndirimi (AGİ)	68
2.8.3.Adil Vergi Politikası	69
2.8.3.1.Artan Oranlı Vergileme	69
2.8.3.2.Negatif Gelir Vergisi.....	70
2.8.4.Kayıt Dışı Ekonomi	71
2.9.SOSYAL TRANSFER HARCAMALARININ YOKSULLUK ÜZERİNDE Kİ ETKİSİ.....	71
2.10.VERGİ YÜKÜNÜN YOKSULLUK ve GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	72
2.11.ÇOCUK YOKSULLUĞUNU ÖNLEMELİK İÇİN ÇALIŞAN KURUMLAR....	73
2.11.1.Dünya Bankası	73
2.11.2.Birleşmiş Milletler(BM)	73
2.11.3.UNİCEF	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.MATERYAL, YÖNTEM VE ÇOCUK YOKSULLUĞU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA ve İKTİSADİ ANALİZ	75
3.1.LİTERATÜR TARAMASI.....	75
3.2. AMASYA İLİNE AİT GENEL BİLGİLER.....	80
3.2.1.Amasya İli Sosyo Ekonomik Yapısı	80
3.2.2.Suluova İlçesine Ait Genel Bilgiler	81
3.3.SULUOVA İLÇESİ MERKEZ MAHALLELERDE ÇOCUK YOKSULLUĞU82	

3.3.1.Araştırmada Kullanılan Anketin Amacı Kapsamı ve Yöntemi.....	83
3.3.2.Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi	84
3.3.3.Araştırma Sonuçlarının Çapraz Tablo Yöntemiyle Karşılaştırılması ve Bulgular.....	106
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	125
KAYNAKÇA	134
EKLER.....	147
ÖZGEÇMİŞ.....	152

ÖZET

Yoksulluk küresel bir sorun olup, yoksulluğa karşı en dezavantajlı grup çocuklardır. Ayrıca yoksulluk, nesilden nesile aktarılan bir kısır döngü olduğundan şimdi yoksul olan çocuklar gelecekte de yoksuldur. Bu sorunu çözebilmek için, mücadeleye önce çocuklardan başlamak gerekmektedir, çünkü çocuk toplumsal yapının direğidir. Çocuk yoksulluğu, genel anlamda bir az gelişmişlik sorunu olmakla beraber, pek çok gelişmiş ülkenin de ana sorunları arasındadır. Çocuk yoksulluğu ile mücadelemizde önceliğimiz, çocuklarımızın yaşam haklarını korumaktır. Bu çalışmada, çocukların istikballerini, sahip olacakları güzel bir hayatı engelleyici bir unsur olan çocuk yoksulluğunun, nedenleri, mücadele yolları ve Amasya Suluova ilçesi için alan çalışması yapıp, üretilen veriler ile sonuçlar incelenecektir.

Çalışmada Amasya ili Suluova ilçesi merkez mahallelerde yaşayan 2-15 yaş aralığında ki çocuklarda yoksulluk olgusunun var olup olmadığı, var ise hangi düzeyde olduğunun araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın verileri, çocukların yoksulluk düzeylerini ölçmeye yönelik hazırlanan anket çalışmasıyla tespit edilmiştir. Suluova ilçesinde yaşayan 2-15 yaş aralığında çocuğu olan 103 ebeveyne ve aynı ebeveynin 103 çocuğuna, toplamda 206 kişiye yüz yüze mülakat tekniği ile anket uygulanmıştır. Anket sonucunda toplanan veriler “SPSS 20.0” paket programına aktarılarak frekans dağılımı tabloları oluşturulmuş, ayrıca karşılaştırmalı tablolar ile haneye giren ortalama geliri etkileyen diğer faktörler arasındaki ilişki incelenip, anlamlılık düzeyleri ölçülmüş ve sonuçlar yorumlanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; Suluova ilçesi merkez alanda yaşayan katılımcı çocukların yaklaşık olarak %33’u açlık sınırının altında olup, asgari ücret tutarının altında bir gelir ile yaşadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk yoksulluğu, sosyal devlet, gelir dağılımı, açlık sınırı

ABSTRACT

Poverty is a global problem, and the most disadvantaged group in face of poverty are children. Besides, children who are poor now will be poor in the future, for poverty is a vicious circle that is passed down from generation to generation. In order to be able to solve this problem, it is necessary to start to struggle first from the children, because child is the pillar of the social structure. Although child poverty is a problem of underdevelopment in general, it is also among the main problems of many developed countries. Our priority in fighting against child poverty is to protect the right of living of our children. In this study, the causes of and fighting ways against child poverty which is one of the factors which hinders children's promising futures and their beautiful lives and the field work which was done for Amasya Suluova district's central neighborhoods and generated datas and its results will be discussed.

In the study it is aimed to examine whether phenomenon of poverty among children of 2-15 years old exists, if it exists which level it is. The data of the study was ascertained via a survey work prepared to measure the level of children's poverty. A survey with the face-to-face technique was applied to 103 parents living in Suluova which have got children of 2-15 years old and their 103 children, Toplamly 206 person. The data collected through the survey were transferred to the "SPSS 20.0" package program and frequency distribution tables were formed; additionally the relation between other factors affecting the average income of the household were examined, their significance levels were measured and the results were interpreted. As a result of the study it was found that approximately 33% of the participating children living in the Suluova district's central area were below the hunger border and they were living with an income below the minimum wage.

Keywords: Child poverty, Social state, Income distribute, Hunger border.

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AGÜ	: Az Gelişmiş Ülkeler
BM	: Birleşmiş Milletler
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GİB	: Gelir İdaresi Başkanlığı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
İGE	: İnsani Gelişme Endeksi
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İNSAMER	: İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
İYE	: İnsani Yoksulluk Endeksi
KDV	: Katma Değer Vergisi
OBB	: Organize Besi Bölgesi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRK-İŞ	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
VİV	: Veraset Ve İntikal Vergisi
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:	Yoksulluğa Neden Olan Kısır Döngü	17
Şekil 2:	Ailenin Gelirinin Çocukları Üzerindeki Etkisi.....	26
Şekil 3:	Dünya’da Mülteci Nüfusu	31
Şekil 4:	Konut ve Çevre Problemleri (%), 2018, 2019.....	33
Şekil 5:	Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişki.....	35
Şekil 6:	Lorenz Eğrisi	37
Şekil 7:	OECD Ülkelerinin Gini Katsayıları	38
Şekil 8:	Kuznets Eğrisi	40
Şekil 9:	Çocuk Yoksulluğunun Sekiz Farklı Alandaki Etkileri.....	46
Şekil 10:	Bebek Ölüm Sayısı ve Hızı, 2009-2019.....	47
Şekil 11:	Yoksulluğun Çocuk Sağlığı Üzerindeki Etkileri.....	48
Şekil 12:	Türkiye’nin ve Bazı AB Ülkelerinin Yoksulluk ve Erken Çocukluk Eğitimine Katılım Arasındaki İlişki	51
Şekil 13:	Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranı (%), 2018, 2019	52
Şekil 14:	Çocuk Katılımcıların Gelecekte Hangi Mesleği Yapmak İstedikleri İle İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	105

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1:	2020 Yılı Çok Yüksek İnsani Gelişme Endeksi Sıralaması.....	5
Tablo 2:	Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı (2010-2019).....	14
Tablo 3:	Mevsim Etkisinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri,15+yaş, (Bin Kişi) Eylül 2019, Eylül 2020.....	19
Tablo 4:	Bin Yıl Kalkınma (BYK) Amaçları ve Hedefleri	44
Tablo 5:	Anne ve Babanın Eğitim Durumuna Göre Bebek Ölümleri (2019).....	50
Tablo 6:	Singapur'da Okul ve Kolejlerde Verilen Eğitimde İstenilen Sonuçlar ...	64
Tablo 7:	Asgari Geçim İndirim Oranları, 2021	68
Tablo 8:	2021 Takvim Yılı Gelirlerine Uygulanacak Olan Tutarlar	70
Tablo 9:	Katılımcı Ebeveynler İçin Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	84
Tablo 10:	Katılımcı Ebeveynlerin Eğitim Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	85
Tablo 11:	Katılımcı Ebeveynlerin Düzenli Gelir Elde Ettiği Bir İşleri Olması Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	86
Tablo 12:	Katılımcıların Sağlık Güvencesi ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	87
Tablo 13:	Katılımcıların Hanesine Giren Ortalama Gelir İle İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	88
Tablo 14:	Katılımcıların Öncelikli Giderlerinin Neler Olduğu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	88
Tablo 15:	Katılımcıların Çocuk Sayısı Dağılımı	89
Tablo 16:	Katılımcıların Çocuklarının Önemli Bir Hastalığı Olup Olmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	89
Tablo 17:	Katılımcıların Çocuklarının Çalışıp Çalışmadıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	90
Tablo 18:	Katılımcıların Yaşamlarını İnsani Şartlarda Sürdürebilecek Kadar Gıda Alım Durumları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	90
Tablo 19:	Katılımcıların İçme Suyu İhtiyaçlarını Nereden Karşıladıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	91
Tablo 20:	Katılımcıların Gıda Türlerini Hangi Sıklıkla Tükettikleri ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	91
Tablo 21:	Katılımcıların Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Durumları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	92
Tablo 22:	Katılımcıların Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Süresi ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	93

Tablo 23: Katılımcıların Çocuklarının Zorunlu Eğitim Çağında Olanların Okula Devam Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	93
Tablo 24: Katılımcıların Çocuklarının Okumasını mı Çalışmasını mı Tercih Ettikleri ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	94
Tablo 25: Katılımcıların Çocuklarının Okumasını İsteme Nedenleri ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	94
Tablo 26: Katılımcıların Çocuklarının Okul İhtiyaçlarını Karşılatabilme Durumları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	94
Tablo 27: Katılımcıların Çocuklarının İhtiyaçlarını Karşılaramadığı Durumda ne Hissettiği ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	95
Tablo 28: Katılımcıların Çocuklarının Gelecekleri ile İlgili Kaygılarının Olup Olmadığı İle İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	95
Tablo 29: Katılımcıların Oturdukları Evin Kime Ait Olduğu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	96
Tablo 30: Katılımcıların Oturdukları Evin Oda Sayısı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	97
Tablo 31: Katılımcıların Oturdukları Hanede Kaç Kişi Yaşadıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	97
Tablo 32: Katılımcıların Yaşadıkları Konutun Koşulları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	98
Tablo 33: Çocuk Katılımcıların Yaş Aralığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	98
Tablo 34: Çocuk Katılımcıların Temel Eğitime Devam Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	99
Tablo 35: Çocuk Katılımcıların Kaçınıcı Sınıfta Okudukları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	99
Tablo 36: Çocuk Katılımcıların Okul İhtiyaçları Aileleri Tarafından Karşılanamadığın da Ne Hissettikleri ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	100
Tablo 37: Çocuk Katılımcıların Arkadaşları Arasında ya da Okulda Herhangi Bir Etkinlik Olduğunda Katılma Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	100
Tablo 38: Çocuk Katılımcıların Hasta Olduklarında Doktora Gitme Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	101
Tablo 39: Çocuk Katılımcıların Okumayı mı Çalışmayı mı Tercih Ettikleri Sorusu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	101
Tablo 40: Çocuk Katılımcıların Öncelikli Giderlerinin Neler Olduğu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	101
Tablo 41: Çocuk Katılımcıların Kendilerine Ait Odaları Olup Olmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı.....	102

Tablo 42:	Çocuk Katılımcıların Kendilerine Ait Oyuncaklarının Olup Olmaması ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	102
Tablo 43:	Çocuk Katılımcıların Evlerinde En Fazla Hangi Yemeğin Piştiği ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	102
Tablo 44:	Çocuk Katılımcıların Ailelerinin Hangi Sıklıkla Kıyafet Aldıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	103
Tablo 45:	Çocuk Katılımcıların Evlerinin Yeterince Isınıp Isınmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	103
Tablo 46:	Çocuk Katılımcıların Kötü Alışkanlığı Olup Olmadığı Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	104
Tablo 47:	Çocuk Katılımcıların Ailelerinin Kendileri Hakkında Aldıkları Kararlar da Söz sahibi Olup Olmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	104
Tablo 48:	Çocuk Katılımcıların Boş Zamanlarında Neler Yaptıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	104
Tablo 49:	Çocuk Katılımcıların Gelecek ile İlgili Hayallerinin Neler Olduğu Sorulduğunda Görüşme Formu Cevapları Dağılımı	105
Tablo 50:	Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	106
Tablo 51:	Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Eşin Eğitimi Arasındaki İlişki	107
Tablo 52:	Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Düzenli İşe Sahip Olma Durumu Arasındaki İlişki	108
Tablo 53:	Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Eşin Düzenli İşe Sahip Olma Durumu Arasındaki İlişki	109
Tablo 54:	Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Sağlık Güvencesine Sahip Olma Arasındaki İlişki	110
Tablo 55:	Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	111
Tablo 56:	Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Yaşamlarını İnsani Şartlarda Sürdürebilecek Kadar Gıda Satın Alabilme Durumları Arasındaki İlişki	112
Tablo 57:	Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile İçme Suyu İhtiyacını Karşılama Şekilleri Arasındaki İlişki	113
Tablo 58:	Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Çeşitli Gıdaları Tüketme Sıklığı Arasındaki İlişki	114
Tablo 59:	Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Çeşitli Sebze ve Meyve Tüketme Sıklığı Arasındaki İlişki	116
Tablo 60:	Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Çocuklarının İhtiyaçlarını Karşılatabilme Durumu Arasındaki İlişki	117

Tablo 61: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Oturdıkları Evin Kime Ait Olduğu Arasındaki İlişki.....	118
Tablo 62: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Oturdıkları Konutun Yaşam Koşulları Arasındaki İlişki	119
Tablo 63: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Okul İhtiyaçlarının Rahatça Karşılanması Arasındaki İlişki	121
Tablo 64: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Çocukların Etkinliklere Katılması Durumu Arasındaki İlişki	122
Tablo 65: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Çocukların Kendilerine Ait Odaları Olması Arasındaki İlişki.....	123
Tablo 66: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Çocukların Evlerinde En Fazla Hangi Yemeğin Piştiği Arasındaki İlişki	124

GİRİŞ

Yoksulluk asgari koşullarda hayatını sürdürememek ve bütün toplumların önemsedığı, küresel bir sorundur. Yoksulluk kavramı, yoksulluğun en derin yaşandığı ülkeler ile gelişmiş ülkeler de aynı anlamı ifade etmez. Temel ihtiyaçlar her ülkede farklıdır, bir toplum ne kadar gelişirse gelişsin, yoksulluk hiç bitmez her toplumun kendi içinde yoksulları vardır. Bunun asıl sebebi de ihtiyaçlarımızın sabit olmadığıdır, toplumdaki değişmelere göre onlarda değişirler.

TÜİK'e göre yoksulluk, "insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama" halidir. Dar anlamda yoksulluk, açlık sefalet içinde olmak, başını sokacak bir yaşam alanının olmaması halidir, geniş anlamda yoksulluk ise geçimini sağlamaya yetecek kadar imkanı olduğu halde, genel anlamda toplum ortalamasının altında kalmasıdır.

Yoksulluğun birçok nedeni olmakla beraber temel nedenleri, iktisadi, siyasi, demografik, çevresel ve toplumsal faktörlerdir. Yoksulluk çok yönlü bir kavram olmakla beraber, sebebi sadece ekonomik kaynaklı sorunlar olmadığından böyle bir sınıflandırma yapılmıştır. Yoksulluk yalnızca kaynak yetersizliğinden meydana gelmez, gelir dağılımının adil olmaması yoksulluğun en büyük nedenidir. Yoksulluğa neden olan faktörler tüm toplumlarda geçerli ve tek başına yeterlidir diyemeyiz.

Toplumdaki adil olmayan gelir dağılımından en çok etkilenen ve ezilen grup kadınlar ve çocuklardır. Ancak göçmenler, mülteciler ve azınlıkların büyük bir kesimi de yoksulluğu derinden yaşamaktadır. Bu grubun içinde de yine yoksulluğu en derinden yaşayan dezavantajlı gruplar kadınlar ve çocuklardır. Çocuklar hayata yoksul başarlarsa, yoksulluk kısır döngü haline gelip gelecek nesillere aktarılır. Çocuk yoksulluğunda ilk başta teşhisin doğru konulması gerekmektedir, teşhis doğru konulmazsa problemi çözmek de imkansız hale gelmektedir.

Yoksulluk hali içerisinde bulunan çocuklar eğitim, sağlık gibi temel hizmetlere erişememektedirler. Ayrıca yoksulluk çocuk işçiliğinin artmasına da neden olup, pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Zor ve ağır çalışma koşulları çocukların gelişimine zarar verdiği gibi, eğitim hayatlarından geri kalmalarına neden olmakta, çalışma ortamlarında fiziksel ve cinsel istismara uğrama ihtimalleri arttırmakta kısacası yoksulluk, hayatı çocuklar için çekilmez hale getirmektedir. Yoksulluğun ve

sefaletin fizyolojik etkisi ağır olmakta birlikte psiko sosyal etkisi de yadsınamayacak kadar önemlidir, çocukların psiko sosyal yönden geri kalmasına ve bazı davranışsal bozukluklara neden olmaktadır. Yoksul çocuklarda zeka geriliği, özgüven eksikliği, dikkat dağınıklığı, madde bağımlılığı gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu tür sorunlar sonucunda da öğrenme güçlüğü meydana gelmektedir.

Bu çalışma 3 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yoksulluk, tanımları, yaklaşımları, çocuk yoksulluğu tanımı ve çocuk yoksulluğunun nedenlerine değinilecektir. İkinci bölümünde ise yoksulluk ve gelir dağılımı ilişkisi, yoksulluğun getirdiği sosyal problemler, çocuk yoksulluğunun sonuçları ve mücadele politikaları teorik olarak incelenecektir. Son bölümde ise Suluova ilçesinde çocuk yoksulluğu düzeyini tespit amaçlı alan çalışması yapıp, frekans dağılımı tabloları oluşturulacaktır. Daha sonra ise haneye giren ortalama gelir ile anket yöntemiyle tespit edilen diğer değişkenler karşılaştırılıp, TÜRK-İŞ in araştırmasına göre tespit edilen açlık sınırının altında kalan çocukların oranı tespit edilip sonuçlar yorumlanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YOKSULLUK TANIMLARI ve KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. YOKSULLUK KAVRAM ve OLGUSU

Yoksulluk kavramı tanımlanması zor bir kavramdır. İnsanların dünya görüşü farklılaştıkça yoksulluğun tanımı konusunda da uzlaşa sağlanması zorlaşmıştır. Bazıları yoksulluğu sistemin işleyişinde ki eksiklik nedeniyle, kaynakların orantısız dağılımından kaynaklandığını savunurken, bazıları ise yoksul kişilerin beceri, eğitim gibi kişisel yeteneklerden yoksun olmaları sebebiyle karşısına çıkan fırsatları değerlendirememesi sonucunda ortaya çıktığını düşünmektedir. (Memiş, 2014, s. 148)Yoksulluk kavramını ilk kez Seebom Rowentree tanımlamıştır. Seebom Rowentree yoksulluğu “ *sahip olunan ekonomik varlıkların biyolojik olarak yaşamını sürdürebilmesi için yeteri derecede olmaması*” şeklinde tanımlanmıştır. (Yıldırım, 2019, s. 18)

Yoksulluğun ne olduğu sorulduğunda verilecek çok yanıt vardır. Yoksulluk; eğitimsizliktir, açlıktır, işsizlik ya da geçimini sağlayacak kadar iyi bir işe sahip olamamaktır, barınacak evinin olmamasıdır, hasta olup doktora gidememektir, çocuklarına kirli suları içirmek zorunda kalıp çocuğunu kaybetmektir, çaresizliktir, umutsuzluktur, gelecek kaygısı içinde yaşaya çalışmaktır, toplumdan dışlanmaktır kısaca yoksulluk birçok şeyden mahrum olmaktır. (Gündoğan, 2008, s. 42,43)

Yoksulluk tanımları zaman içinde değişime uğrayarak, bazen yaşanan coğrafyaya, bazen tüketim alışkanlıklarımıza, bazen de cinsiyet eşitsizliklerine göre, farklı tanımları ortaya çıkmıştır. Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri, kültürel farklılıkları, gelirin dağılımı gibi pek çok faktör de yoksulluk tanımlarını çeşitlendirmiştir. Yoksulluk en genel tanımıyla; insanların sahip oldukları gelirin temel olarak beslenme, barınma, giyinme ve azami düzeydeki fizyolojik ihtiyaçlar gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamaya yetmemesi ve bu sorunun beraberinde getirdiği sosyal ortamlardan mahrum olmaktır. (Topgül, 2013, s. 278,279)

Yoksulluğun tanımı genel olarak gelir üzerinden değerlendirilmektedir. Ancak Amartya Sen'e göre yoksulluk sorununu sadece gelir düzeyine göre değerlendirmek

yanlış bir yaklaşımdır. Amartya Sen, yoksulluğun kalkınma ile birlikte ele alınması gerektiğini ve yoksulluk sorununun çözümlü için, sosyal faktörler kadar ekonomik, tarihi, kültürel faktörlerden de yararlanmak gerektiğini savunmaktadır. Sen yoksulluğu, “*insanların kendi iyi hayat görüşleri doğrultusunda bir yaşama ulaşmalarına yardımcı olacak özgürlükler anlamında kullanılan yetkinlikleri...*” şeklinde tanımlamıştır. (Kızıler, 2016, s. 78,79)

Yoksulluğun çok farklı tanımları olsa da esas mesele insanlar için neyi ifade ettiğidir. Dünya Bankası'nın 2000/2001 Dünya Kalkınma Raporu'nda yer alan ve Dünya yoksullarının yoksulluğa bakışını tespit etmeyi amaçlayan bir çalışmada,

Kenyalı bir adama “yoksulluk nedir” diye sorulduğunda; “*Bana yoksulluğu sormayın, ... evime bakın, evimdeki delikleri sayın, kap-kacağıma ve üstümdeki giysilerime bakın. Evimdeki her şeye bakın, ne görüyorsanız; işte o gördüğünüz şey yoksulluktur.*” şeklinde ki cevabı çok düşündürücüdür. (Kartal ve Demirhan , 2014, s. 139)

İNSAMER'in 2018'de “Küresel Adaletsizlik Dünya Yoksulluk ve Eşitsizlik Raporu” na göre “*Dünyadaki en zengin 42 kişinin mal varlığı, dünya nüfusunun %50'sine tekabül eden 3,6 milyar insanla eşittir; en zengin 10 ülkenin geliri de en fakir 10 ülke gelirinin tam 77 katıdır.*” Dünya servetinin çok az kişinin elinde toplanması, küresel eşitsizliğin bu derece dengesiz olması sonucunda açlık, yoksulluk ve çatışmalar gibi farklı sosyal sorunlar meydana gelmektedir. (Emin, 2018, s. 1)

1.2. YOKSULLUK TANIMLARI

İktisat ve özellikle sosyoloji biliminde yoksulluk kavramının araştırılması neredeyse bu bilimlerin ortaya çıkış dönemine kadar geri gitmektedir. Dolayısıyla zaman geçtikçe, bilim ilerledikçe ve insan ihtiyaçları değiştikçe farklı yoksulluk tanımları literatüre girmiştir. Bu bölümde iktisat literatüründe yer alan ve birçok bilim insanı tarafından dile getirilmiş tanımlara kısaca yer verilecektir.

1.2.1. Mutlak Yoksulluk

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha fazla görülen bir yoksulluk türüdür. Mutlak yoksulluk, bireylerin yaşamlarının devamı için asgari ihtiyaçlarını

karşılayamama durumudur. Mutlak yoksulluk yaklaşımı, zorunlu ihtiyaçlardan olan, gıda ve gıda dışındaki harcamaları da barındıran geniş bir yaklaşımdır. İnsanı koşullarda bir yaşam sürdürebilmek için, ihtiyaç duyduğu gıdayı tedarik edememek, temel sağlık hizmetlerinden faydalanamamak, barınacak bir yerinin olmaması, içmek veya kullanmak için temiz suya erişememek halleri mutlak yoksulluk olarak ifade edilmektedir. (İncedal, 2013, s. 19; Gündoğan, 2008, s. 43)

Mutlak yoksulluk, bireylerin günlük tüketmesi gereken kalori ihtiyacına göre değerlendirilir. (Memiş, 2014, s. 148) Dünya Bankası verilerine göre, günlük 1 dolar ve ya 1,5 doların altında gelire sahip olanlar mutlak yoksul olarak değerlendirilir. Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeleri için ise bu sınır 1.25 dolar olarak kabul görmektedir. Bu gelir ile yaşamlarını sürdürmeye çalışanlar mutlak yoksul olarak değerlendirilir. Kısacası mutlak yoksulluk temel ihtiyaçlardan yoksun olma halidir. (Açıkgöz ve Yusifoğlu, 2012, s. 84)

1.2.2. Göreli Yoksulluk

Bu yoksulluk türünde yoksulluk görecelidir ve sosyal yönü ağır basan bir yaklaşımdır. Yani, yoksulluk olgusu yalnızca bireylerin kendi gelirlerine göre değerlendirilemez, aynı zamanda başka bireylerin gelirlerine bakılır. Burada ölçü, toplumun sahip olduğu genel refah seviyesidir. Çoğunluğun sahip olduğu bu genel seviyeye bakılarak, kişinin yoksul olup olmadığı hakkında bir değerlendirme yapılır, genel refah seviyesinden uzaklaşıldıkça göreli yoksulluk seviyesi artar. (Memiş, 2014, s. 148; Küsmez, 2018, s. 30)

İnsanlar, yaşam kalitelerini belirli bir seviyede sürdürebilmeleri için gerekli ihtiyaçlar olan temiz içme suyu, sağlık, eğitim, toplu taşıma ve sosyal kültürel etkinlikler gibi ihtiyaçlarını karşılayacak gelire sahip değillerse bu ihtiyaçlarını karşılayabilenlere göre yoksul kabul edilirler. (Ak, 2016, s. 302) Karl Marx, göreli yoksulluğu şu şekilde ifade etmiştir: *“Küçük bir kulübede yalnız başına çok mutlu yaşayan bir kişi, yanına zengin birinin bir köşk yaparak komşu olmasıyla mutsuz olmaya başlar.”* (Tekdemir, 2019, s. 40)

Adam Smith göreli yoksulluğu şu şekilde tanımlamıştır; temel ihtiyaçlarını karşıladığı halde kaynak yetersizliği sebebiyle toplumsal refah seviyesinin altında

kalıp, sosyal yönden topluma katılımları engellenmiş bireyler görelî yoksuldur. Görelî yoksullar minimum yaşam seviyesine sahip ancak ortalama refah düzeyinin altında kalan bireylerdir. (Taş ve Özcan, 2011, s. 424)

1.2.3. Objektif Yoksulluk

Objektif yoksulluk yaklaşımı, yoksulluğu meydana getiren faktörleri ve insanları buldukları yoksul durumdan çıkarmak için daha öncesinden belli olan bazı normatif ölçütleri kapsamaktadır. (Aktan ve Vural, 2002, s. 6)

Bu yaklaşıma göre objektif yoksulluk, bireylerin tükettiği kalori miktarı, yaptığı tüketim giderleri gibi somut veriler kullanılarak değerlendirilir. Önceden belirlenen bu değişkenlerin altında kalınması objektif yoksulluk olarak değerlendirilir. Objektif yoksulluk ile sübjektif yoksulluk bu noktada birbirinden ayrılır, objektif yoksullukta yoksulluk çizgisini uzmanlar belirlerken, sübjektif yoksullukta ise kişiler kendileri belirlemektedir. (Şentuna, 2019, s. 7; Gencer, 2019, s. 8)

1.2.4. Sübjektif Yoksulluk

Öznel yoksulluk olarak da tanımlanabilen bu yaklaşıma göre, refah düzeyleri birbirine çok yakın olan, iki aileden biri kendilerini yoksulluk sınırının altında görürken, diğeri ortalama refah düzeyine sahip olarak görebilir. Bu sebeple, yoksulluk düzeyi ölçümlerinde bu yaklaşım tercih edilmez. (İncedal, 2013, s. 24)

Sübjektif yoksulluk, yaklaşımında birey kendinin yoksul olduğunu düşünür. Bu yaklaşıma göre bireylere anket yapıp, sahip oldukları gelir düzeyine ve harcama alışkanlıklarına göre kendilerini yoksul olarak niteleyip nitelemedikleri sorulur ve ankette elde edilen sonuca göre, bireylerin sübjektif yoksulluk sınırı belirlenir. (Topgül, 2013, s. 281)

1.2.5. İnsani Yoksulluk

Birleşmiş Milletler tarafından ortaya atılan bir kavramdır. İnsani yoksulluk, mutlak ve görelî yoksulluğa nazaran daha farklı noktalara değinmektedir. Yoksulluk sadece temel ihtiyaçların yetersizliği olmayıp, aynı zaman da temel kapasitelerden de yoksunluktur. (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012, s. 86)

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), 1997 yılında İnsani Gelişme Raporu ile ilk kez “İnsani Yoksulluk” kavramını kullanmıştır. İnsani Gelişme Raporu’nda insani gelişmenin, insanların alternatiflerini çoğaltmak süreci olduğu ifade edilmektedir. UNDP raporda insani yoksulluğu, kaliteli hayat standardında üretken, uzun ve sağlıklı olmak gibi olanaklardan yoksunluk olarak tanımlamaktadır. (Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011, s. 63,64; Padir, 2020, s. 10)

Tablo 1: 2020 Yılı Çok Yüksek İnsani Gelişme Endeksi Sıralaması

ÇOK YÜKSEK İNSANİ GELİŞME	
İnsani Gelişme Endeksi (İGE) Sıralaması	İnsani Gelişim Endeksi (İGE) sıralaması
1.Norveç	0,957
2.İrlanda	0,955
2.İsviçre	0,955
4.İzlanda	0,949
6. Almanya	0,947
7. İsveç	0,945
8. Avustralya	0,944
8. Hollanda	0,944
10. Danimarka	0,940
11. Finlandiya	0,938
16. Kanada	0,929
17. Amerika Birleşik Devletleri	0,929
18. Avusturya	0,922
29.İtalya	0,892
32.Yunanistan	0,888
33.Kıbrıs	0,887
45.Katar	0,848
52.Rusya	0,824
54.Türkiye	0,820
58.Bahamalar	0,814
70.Küba	0,783

Kaynak: (Birleşmiş Milletler Geliştirme Raporları, 2021)

Yukarıda ki Tabloda endeks değerleri 1’e yaklaştıkça insani gelişmişlik düzeyi yükselmekte, 1’den uzaklaştıkça düşmektedir. Endeks hazırlanırken eğitim, sağlık ve kişi başına düşen GSYİH değerlerinden yararlanılmaktadır. Çok Yüksek İnsani Gelişme Endeksine (İGE) baktığımızda, 1.sırada 0,957 İGE ile Norveç bulunmaktadır, daha sonra 2.sırada İrlanda 0,955, 54.sırada Türkiye 0,820, 58.sırada Bahamalar 0,814, 70.sırada Küba 0,783 İGE’ye sahiptir. Endeks, ülkelerin insani gelişme göstergelerine göre 4 kategoriye ayrılır. Liste de Kuzey Avrupa’nın refah düzeyi yüksek ülkeleri

olarak da bilinen Norveç, İrlanda ve İzlanda'nın yanı Batı Avrupa ülkeleri de bulunmaktadır. En Düşük insani gelişme kategorisini Çad, Nijerya, Mali, Mozambik, gibi Afrika ülkeleri oluşturmaktadır. (Padir, 2020, s. 11)

1.2.6. Gelir Yoksulluğu

Gelir yoksulluğu, bireylerin ve hane halkının asgari koşullarında bir hayat sürdürmeleri ve temel ihtiyaçlarının temin edilebilmesi için ihtiyaç duydukları gelirin elde edilememesi olarak tanımlanmaktadır. Gelir yoksulluğu hesaplanırken yoksulluk çizgisi baz alınır, bireyin ya da hane halkının geliri bu sınırın altında kalırsa yoksul olarak tanımlanır. Ülkeler arasında kıyaslama yapmak için evrensel bir yoksulluk sınırı belirlenebilir. Fakat bu tür evrensel yoksulluk sınırı ülkelerin kendi içinde yoksulluk analizi yapması için uygun olmaz. Bunun için her ülkenin kendi sosyo-ekonomik şartlarını taşıyan yoksulluk sınırı belirlenebilir. Aynı şekilde ülke içinde farklı bölgelerde oluşan mal ve hizmet fiyatları farklıysa, yoksulluk sınırı da farklı yöntemlerle tespit edilebilir. (Aktan ve Vural, 2002, s. 6; İncedal, 2013, s. 22)

1.2.7. Kırsal Yoksulluk

Kırsal alan, daha ziyade tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yaygın, ilişkilerin bire bir olduğu ve iş bölümünün uygulanmadığı dolayısıyla da insanların iş bulmakta güçlük çektiği ve göç etmek zorunda kalınan bölgelerdir. Türkiye Cumhuriyeti yeni kurulan bir devlet olarak kalkınma için acele etmiş ve sanayileşmeye geçişi hızlı bir şekilde yapmak istemiştir. Bunun sonucunda da bölgeler arasında istikrarsızlık, çarpık kentleşme, göç ve tarım alanında çağın ihtiyaçlarına cevap veremeyince ekonomik koşullar kırsal alandaki insanları kente göç etmeye itmiştir. Kentin çekiciliğine kırsal varoşluğu da eklenince kırsal kesimden kentlere doğru göç akımı başlamıştır. Devletin tarım alanında uyguladığı politikalar da yetersiz kalmış ve Türkiye eğitim ile tanışmıştır. Yaşam koşullarını iyileştirmek için kırsaldan kentlere yapılan göçler önlenemez olduğu gibi, pek çok sorunun da tetikleyicisi olmuştur. (Kartal ve Demirhan, 2014, s. 136,137,140)

1.2.8.Kentsel Yoksulluk

Kırsal yaşam alanlarında tarımda makineleşmeye gidilmesi, tarım alanlarının bölüşülmesi ve daralması gibi tarım arazilerinin küçük parçalara ayrılması ve gizli işsizliğin ortaya çıkmasıyla insan gücüne olan gereksinim azalmış ve kırsal alanlarda yaşam şartları zorlaşmıştır. Bunun sonucunda da büyük kentlerdeki eğitim, sağlık ve sosyal kültürel imkanların fazlalığı ve iş imkanlarının insanları cezbetmesi gibi sebeplerle kırsal alanlardan kentlere doğru yoğun bir şekilde göç yaşanmıştır. (Bayraktutan ve Akatay, 2012, s. 3)

Kırsal alanlardan kentlere göç yaşanmasıyla, kent nüfusunda yaşanan artış, birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Büyük kentlerde ki çalışma koşullarının yetersizliği ve zorluğu işsizliğin ve dolayısıyla kayıtsız istihdamın artmasına neden olmuştur. Sağlık sisteminden yeterince faydalanılamadığından hastalıklar çoğalmış, kentlere gelen insanların hırsızlık, gasp, kapkaççılık gibi suçlara bulaşmaları da suç oranlarının artmasına neden olup, eğitim seviyesinin düşüklüğü de kent yoksulluğunu tetikleyen etkenlerden olmuştur. (Şentuna, 2019, s. 9)

- Kent yoksulluğunu belirleyen diğer etkenler ise şunlardır:
- Gelir düzeyinin düşüklüğü
- Barınma yetersizliği
- Sosyal güvenlikten yoksunluk
- Altyapı yatırımlarının yetersizliği
- Kaynakların kıt olması
- Yoksulların hukuki haklardan yeterince faydalanamaması
- Yoksul bölgelerin karar alma süreçlerinde ki güçsüzlüğü, etkisizliği ve içine kapanıklığı (İncedal, 2013, s. 26)

1.2.9.Güçsüzlük ve Sesini Duyuramama

Güçsüzlük ve sesini duyuramama halini başka bir şekilde ifade edersek; içinde yaşadığımız toplumda söz sahibi olamamak, güçsüz olmak yoksulluğun daha da kronik bir hal almasına neden olan sosyolojik etkenlerdendir. Yoksulluğu tetikleyen

etkenlerden olan zayıflık ve kırılgnalık; Şu an yoksul olmayan bireylerin de tükretim ve gelir yönünden her an yoksulluk eŐiŐinin altına inebilme riskine maruz kalmaları, halen yoksulluk içerisinde yaşayanların da bu durumdan kurtulma ihtimallerinin az olduğunu belirtmektedir. (Çelik vd, 2017, s. 52)

Ekonomik etkenler kadar ekonomik olmayan etkenlerde yoksulluğa neden olmaktadır. Yoksulların ortak noktalarından biri de, tercih haklarının kısıtlanması ve kendi aralarında ki iletişimin kalitesini etkileyen güçsüzlük ve söz haklarının eksikliğidir. Refah içinde olmak, fiziksel, sosyal, psikolojik yönden güvenli ve huzur içinde yaşamayı ve her alanda tercih hakkını kullanabilmeyi gerektirirken, yoksulluk maddi imkanların yetersizliğini, sosyal dışlanmayı, belirsizliği, psikolojik travmaları, seçim yapma ve tercihte bulunurken kısıtlı haklara sahip olmayı, gerektirmektedir. Yaşadıkları olumsuz tecrübeleri olumluyla deĐiŐtirme ve olayları kontrol altında tutma gibi seçenekleri yoktur. Güçsüzlüğün nedeni yoksulluğun getirdiği dezavantajlardır, buda yoksulluktan kurtulmaya engel olmaktadır. (Aktan ve Vural, 2002, s. 7)

1.2.10. Kronik ve Geçici Yoksulluk

Kronik yoksullar, seslerini duyurabilecekleri bir olanağa sahip olmadıkları gibi kendilerini temsil edebilecek bir örgütleri de yoktur. Bu sebeple hem toplum hem de devlet tarafından haklarının ve temel ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda yeterince önemsenmemektedirler. Bu da yoksulluklarının arızı değil de olağanlık taşıyan bir hal almasına neden olmaktadır. (Bilen ve Çalışır, 2013, s. 325)

Geçici yoksulluk ise kısa sürelidir. İnsanların gelir düzeylerinde, yaşam koşullarında ortaya çıkan dönemsel dalgalanmalardan kaynaklanmaktadır. Örneğin doğal afetler, ekonomik krizler, geçici işsizlik, yüksek enflasyon gibi sebeplerle ortaya çıkıp devamlılığı uzun sürmeyen yoksulluktur. Ortalama gelir düzeyinin üzerinde kalan insanları dahi etkilemektedir. (İncedal, 2013, s. 26-27)

1.2.11. Diğer Yoksulluk Türleri

Yukarıda bahsedilen yoksulluk türleri gruplarına dahil edilmeyen tanımlar literatürde diğer yoksulluk türleri olarak yer almaktadır. Burada nöbetleşe yoksulluk ve yeni yoksulluk yaklaşımları kısaca açıklanacaktır.

1.2.11.1.Nöbetleşe Yoksulluk

Nöbetleşe yoksulluk, 1980 sonrası dönemde meydana gelen bu ilişkiler ağının en sade tanımı; kırdan kente yapılan göç akımlarıyla kentlere gelen grupların kendi aralarında oluşturdukları bir nevi ortaklık olduğunu ifade edebiliriz. Nöbetleşe yoksullukta yoksulluk bir süreç olup, toplumsal ilişkiler önem kazanmaktadır. Nöbetleşe yoksulluk en basit tanımıyla, köyden kente göç edenlerin karşılıklı olarak yaptıkları bir ortaklıktır. Nöbetleşe yoksullukta kentte daha önceden yerleşen göçmen zümreler ile kentte imtiyazlı bazı zümrelerin işgal ettikleri arazileri, kente daha sonra yerleşen zümreler ile imtiyazsız zümrelere satıp ya da kiraya verip yoksulluklarını zamanla bu zümrelere devrettikleri bir ilişkiler ağıdır. Bu anlamda nöbetleşe yoksulluk, toplumda bilhassa enformel grupların kendi aralarında oluşturdukları, eşitsiz güç ilişkisine dayanıp birbirleri üzerinden zenginleştikleri bir süreçtir. (Işık ve Pınarcıoğlu, 2015, s. 134)

1.2.11.2.Yeni Yoksulluk

Günümüzde ki yoksulluk tartışmalarına yeni bir boyut kazandıran kavram “yeni yoksulluk” kavramıdır. Buğra ve Keyder’e göre yeni yoksulluk, “*toplumsal dışlanma riski taşıyan, kenarda kalan, özellikle ekonomik ilişkiler açısından sistemle bütünleşmesi giderek zorlaşan bir tabakaya işaret ettiğini*” vurgulamışlardır. (Erbil Erdugan, 2010, s. 14)

Türkiye’de yoksulluğa bakışı değiştiren önemli bir çalışmadır. Eski ve yeni yoksulluk kavramını ayırarak, “yeni yoksulluk” kavramının daha farklı görünümüne erişmesi yoksulluğa bakış algısını değiştirmiştir. Bu kavramın, yeni dünya düzenine geçişin olduğu bir zamanda ortaya çıkması ise manidardır. Yeni dönemde, ulus devletlerin güç kaybettiği, çok uluslu şirketlerin çevresinde ise globalleşme dönemi yaşandığı belirtilmektedir. Bu kapsamda çok uluslu şirketler uyguladıkları yöntemlerle ve sahip oldukları sermaye gücüyle, hükümetlerin uyguladıkları politikaları etkileyerek dünyada yoksulluğun yayılmasına sebep olmaktadır. (Şentürk, 2009, s. 221)

1.3. YOKSULLUK YAKLAŞIMLARI

Yoksulluk sadece diğer insanların sahip oldukları şeylerden daha azına sahip olmak anlamına gelmez; ihtiyaçlar hiyerarşisine göre temel ve öncelikli ihtiyaçlarımızdan biri olan güven duygusundan yoksunluk manasına da gelir. Bu anlamda yoksullar, kendine münhasır bir yaşam alanı oluşturup ve bu alanda kendi kültür atmosferinin oyuncularını olurlar. (Karakaş , 2010, s. 3) Yoksulluğun tanımı çok yönlü olduğundan nelerin yoksulluğun tanımında ölçüt olarak alınacağı yoksulluk yaklaşımları ile açıklanmıştır.

1.3.1. Küresel Yoksulluk

Bugün sosyal bir problem haline gelen yoksulluk olgusu, 16.Yüzyılda kapitalizmin Avrupa’da ortaya çıkışıyla ilişkilidir. Geremek, Avrupa’nın bin yıllık yoksulluk tarihi hakkında çok etkileyici bir kitap yazmış olup, kitabında 16.Yüzyılda hasıl olan “yoksulluk artırıcı eğilim”den bahsetmiş. Bu eğilim, bir taraftan tarımın ticarileşmesi nedeniyle tarımsal yapıların dağılması, kırsal bölgelerde geçim sıkıntısı yaşayan insanların kentlere hücum etmeleriyle ortaya çıkan talep dalgalanmaları ve bu durumdan etkilenen ticaret, ulaşım, imalat sektörlerinde ki istihdamın dengesizliği ile alakalıdır. Geremek’e göre Ortaçağ Avrupası’nda sadaka ile geçinen bir kitlenin olması, toplumda bir huzursuzluk yaratmıyordu. (Buğra, 2018, s. 25)

Yoksulluk kavramı küreselleşmeyle birlikte değişmiştir. Küreselleşmeden önce yoksulluk değerlendirilirken, insanların karnının doyup doymadığına bakılırken, küreselleşme ile birlikte yaşanan toplumun ortalama gelir düzeyinin altında gelire sahip olanlar yoksul kabul edilmiştir. Yoksulluk demek, sadece gelir azlığı değildir, bunun yanında eğitim, sağlık ve adalet hizmetlerinden yeterince yararlanamamak, sosyal statü yönünden düşük ve sağlıksız bir çevrede yaşamak, şiddete eğilimli olmak gibi anlamlar da içermektedir. Küreselleşmeyle beraber toplumda, dışlanma ve adaletsizlik had safhaya ulaşmıştır. (Aydın, 2014, s. 4)

1.3.2. Amartya Sen Yaklaşım

Sen yoksulluğu, “gelir yetersizliği” ya da “gelir azlığı” olarak değerlendirmek yerine, “kapasite-yapabilme yetersizliği” olarak nitelendirmektedir. Sen’in

düşüncesine göre gelir, kaliteli bir hayat sürdürebilmemiz için gerekli faktörlerden yalnızca biridir. (Şener, 2009, s. 1) Sen, sahip olduğumuz gelirin yaşam seviyesini göstermesi için başka faktörlerinde etkili olduğunu belirtmiştir; örneğin bireylerin özürülük, hastalık gibi birbirinden farklı fiziksel özelliklerinin olması, yapabilirlik engelleri ve kişisel farklılıklar, insanların gereksinimlerini de farklılaştırmaktadır. (Gerşil, 2015, s. 161)

Sen'in kapasite yaklaşımının temelleri Marx, Aristotle ve Adam Smith'e, kadar dayanmaktadır. Böyle felsefi temellere dayalı olması da kamu politikası olarak yürütülmesine neden olmuştur. Bu yaklaşım, politika yapıcılarının yoksul halkın içinde bulunduğu sıkıntıları daha kolaylıkla anlamalarına neden olur.

Sen'in yaklaşımını incelemeye kalkarsak, kalkınma insanın yapabileceği veya yapılması mümkün olan şeylerin çoğalması manasına gelmektedir. Örnek verecek olursak; iyi beslenmek, sağlıklı olmak, bilgili olmak vs. Sen'in bakış açısına göre kalkınma, insanın başarabileceğine inandığı şeylere ulaşmak için önüne çıkan engellerin kaldırılması manasına gelir. Bu da aslında cahilliğin ve bilgisizliğin önlenmesi anlamına gelmektedir. Bu bakış açısına göre, insanlar kendi alın yazılarını belirleyecek kararları almakta özgür olmalı ve pasif bireyler olmamalıdır. (Kabaş, 2009, s. 11)

1.4. YOKSULLUĞUN TARİHÇESİ

Yoksulluğun tüm kültürlerle uygulanabilecek evrensel bir tanımı yoktu bu sebeple yoksulluğun boyutu da uzun zaman bilinmemekteydi, sadece tahminlere dayanmaktaydı. Örneğin, İngiltere'de 1968 yılında nüfusun yarısından fazlasını yoksullar oluşturuyordu. O dönemlerde yoksulluğun temel nedenlerini kötü iklim şartları, kıraç topraklar, doğal afetler oluşturmaktaydı. Zenginlik tarih boyunca dünyanın her bölgesinde artmıştır. Gelir artışının yoksulluk sorununa çare olduğu söylenebilir, fakat bu sorunu tamamen çözüp çözmediği tartışmalıdır. 500 yıl önce en zengin bölge, en fakir bölgeden 1.8 kat zengin iken, bugün bu büyüklük 20 katına çıkmıştır. Sorgulamamız gereken başka bir husus da, ülkelerde gelir dağılımının adil dağıtıldığı kabul edildiği halde, tarihsel süreç içerisinde, Dünyanın hiçbir yerinde gelir dağılımı adil olarak dağıtılmamıştır (Durgun, 2019, s. 8,9)

1.4.1. Tarihsel Süreç İçerisinde Yoksullukla Mücadele

Toplumsal varoluşu yoksullar ve yoksul olmayanlar birlikte meydana getiriler. Kapitalizmin “özgürleştirdiği” emeği içeren “modern yoksulluk” olgusunu, varlıkları yoksul olmayanlar tarafından bela olarak görülüp ve neredeyse göz önünden kaldırılmalarını istemeleri, doğal olarak gerçekleşmesi güç bir istektir. Nedeni ise bu insanların varlığı sadece toplumda bir hastalık olmayıp, aynı zamanda “işgücü” ve “emek” olarak ekonomiye sağladığı katkılardır. İşin aslı yoksulların ve yoksul olmayanların birlikte var olmaktan başka çıkar yolları yoktur.

İstatistikler aracılığıyla yoksulları sınıflandırma, sayma amacı günümüzde yüzyıllar ötesine dayanan bir çaba olup, esasında derin bir gerginliğin de yansımasıdır. Bu anlamda yoksulluğun, kontrol altında tutulmasına da gayret edildiğini söyleyebiliriz. Tarihsel süreç içerisinde yoksullar hesabını bilmezlikle, tembellikle, kötü alışkanlıklar edinmeyle, çok çocuk yapmayla suçlanmışlardır. Yoksulluk özellikle ulusal, etnik veya coğrafi açıdan farklı bir sınıfın, örneğin kürtlerin, göçmen işçilerin, Romaların arasında yaygın olduğu zaman suçlama bireyden kültüre geçmektedir. (Buğra, 2018, s. 10,11)

1.4.1.1. Tarihsel Süreçte Dünyada Yoksulluk Profili

Yoksullaşma halini tarihsel bir dönemde değerlendirdiğimizde; Jean-Jacques Rousseau'nun “*Tarihte ilk kez bir toprak parçasının etrafını çitle çevirip 'burası benimdir' diyen ve buna inanacak kadar saf olan insanlar bulabilen ilk insan, uygar toplumun ilk kurucusu oldu...*” sözü “uygar toplumun” meydana gelmesine dolayısıyla yoksulluk ve yoksullaşma kelimelerinin söz dağarcığıımıza girmesine neden olmuştur. Bu sözcükler uygar toplumun doğuşundan bu tarafa hayatımıza girmiş olsa da etkilerini 18. ve 19.Yüzyılda arttırmıştır. Bunun nedeni ise Sanayi Devrimi ve bununla beraber gelen sömürgeciliktir. Sanayi Devrimi ilk kez İngiltere’de ortaya çıkıp, daha sonra ise Batı Avrupa, Amerika ve Japonya’ya sıçramış kısa sürede de tüm Dünya’yi etkisi altına almıştır. Bahsedilen ülkeler kaynak kıtlığı ve pazar arayışı gibi nedenlerle başka ülkeleri sömürgeleştirip ve bu ülkeleri yoksul ülke sınıfına koymuşlardır. Sanayi devrimi makineleşmeyi arttırıp, köyden kente göç akımın artmasına sebep olmuştur. (Sarıca, 2017, parag.3,4)

Bu süreç, insanlığa büyük nimetler sunduğu gibi akabinde birçok külfet ve problemi getirmiştir. Charles Dickens, Sanayi Devrimi'nin sebep olduğu nimet ve külfet çelişkisini, "*İki Şehrin Hikayesi*" adlı eserinde "*Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü; aydınlığın ve karanlığın mevsimiydi; umudun baharı umutsuzluğun kışıydı.*" Vecizesiyle ifade etmiştir. Endüstri Devrimi sonrasında, üretimde makineleşmeye gidilmesiyle mal bolluğu yaşanmış, arz artışı birim maliyetleri düşürmüş, dolayısıyla mal fiyatlarında yüksek oranda düşme meydana gelmiştir. Buhar makinasının ulaşım araçlarında kullanılması ulaşımı ucuzlatmış, şehirler ve ülkeler arası ulaşımın ucuzlaması ve seyahat süresinin kısalması, malını satmak isteyip pazar arayan insanlara bir çıkış yolu olmuştur. Bütün bunlar Endüstri Devrimi'nin güzellikleri iken, birde yarattığı çirkinliklerine bakacak olursak, üretimde makineleşmeye gidilmesi nedeniyle emeğin sömürülmesi/istismar edilmesi ortaya çıkmış, bunun sonucunda ücret azalışı ve çalışma şartlarının kötüleşmesi neden olmuştur. (Mahiroğlu, 2011, s. 41,42)

- 1990'lı yıllarda tüm Dünya'da yoksulluk, gündemin ana maddesiydi. Yoksullukla ilgili bazı uluslararası toplantılar ve kararlar şunlardı;
- 1992'de Rio'da yapılan "*Dünya zirvesi*" 'nde çevreyi korumaya yönelik kararlar,
- 1995 yılında Pekin'de bir araya gelen Birleşmiş Milletler "*Kadın Sempozyom*" un da kadınların yaşadıkları sorunlar üzerinde duruldu.
- 1995 yılında Kopenhag'da "*Dünya Sosyal Gelişme Zirvesi*" düzenlendi.
- 2001 yılında Davos'ta, "*Dünya Ekonomik Forumu*" 'nun temel konusu yoksulluktu.
- Birleşmiş Milletler 1996 yılını "*Yoksullukla Mücadele Yılı*", 1997-2006 dönemini de "*Yoksullukla Mücadele On Yılı*" olarak ilan etti.
- 2000 yılında, 147 ülkenin katılımıyla "*Binyıl (Milenyum zirvesi)*" 'nde mutlak yoksul olarak yaşayan bireylerin 2015 yılına kadar yarı yarıya indirilmesiyle ilgili kararlar alındı.

Yoksulluk esasında bir az gelişmişlik problemi olsa da gelişmiş ülkeler içinde önemli bir problemdir. İkinci Dünya Savaşının akabinde Batı Avrupa Ülkeleri, İtalya'nın güney bölgeleri ve bazı geri kalmış bölgeleri hariç uzun yıllar bolluk içinde

yaşadılar. Yoksulluk bu ülkeler için önemli bir sorun teşkil etmedi. Ne var ki işsizliğin artışıyla birlikte, yoksulluk yeniden gündemin ilk sıralarında yer aldı. Yoksulluk 1980 ve 1990'li yıllarda Avrupa'nın sosyal birlikteliğini bozacak kadar arttı. (Şenses, 2017, s. 18,24,25)

1.4.1.2. Tarihsel Süreçte Türkiye'de Yoksulluk Profili

Türkiye'de, 1980'lerde açık ekonomiye geçilmesi ile yoksullukla mücadele daha da zorlaşmıştır. 24 Ocak 1980'de yeni ekonomik tedbirlerle birlikte toplumsal yapıda önemli bir dönüşüm gerçekleşmiştir. 1990'lara gelindiğinde yaşanan krizlerin de etkisiyle işsizlik artmış, ekonomi küçülmüş, ülke içinde gelir dağılımı eşitsizlikleri daha da artmış, bu kötü gidişatla yoksulluk da hız kazanmıştı. 2001 krizi sonrasında, Türk lirası değer kaybetmiş ve milli gelir azalmıştır. Bu dönemde neo-liberal iktisat politikaları ve küreselleşme sonrasında gerçekleşen hızlı büyüme ve sonrasında yaşanan yüksek enflasyon, krizler, gelir dağılımında adaletsizlik Türkiye ekonomisine büyük darbe vurmuştur. Bu gelişmeler sonrasında ise yoksulluk oranları oldukça yüksek seyretmeye başlamıştır. (Yaşar ve Taşar, 2019, s. 125)

Türkiye'de yoksulluğun fotoğrafı çok da iyimser değildir. Gelirin paylaşılması konusunda adil bir gelir dağılımı olmadığı için zengin ile fakir arasında ki uçurumun her geçen gün arttığı görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Türkiye'de ki Yoksulluk profilini ortaya koyan çalışmalar yapmaktadır. (Yıldırım, 2019, s. 20)

Tablo 2: Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı (2010-2019)

%60 - 60%	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Yoksulluk sınırı (TL)	4 457	4 883	5 418	6 012	6 665	7 495	8 539	9532	0670	12952
Yoksul sayısı (Bin kişi)	6963	6569	6741	6706	6501	6706	6328	5864	6888	17207
Yoksulluk oranı (%)	23,8	22,9	22,7	22,4	21,8	21,9	21,2	20,1	21,2	21,3
Yoksulluk açığı %70 - 70%	28,7	29,2	29,2	26,7	27,2	26,8	26,5	25,8	25,4	26,3
Yoksulluk sınırı (TL)	5 200	5 697	6 320	7 016	7 775	8 744	9 963	11121	12448	15111
Yoksul sayısı (Bin kişi)	21816	21730	22252	21979	22223	22546	22096	2171	2701	23024
Yoksulluk oranı (%)	30,6	30,0	30,2	29,5	29,4	29,5	28,7	28,1	28,5	28,5
Yoksulluk açığı	31,9	31,0	31,2	29,0	29,3	28,4	28,5	27,2	28,0	28,9

Kaynak: (TÜİK, 2021)

Tablo 2’de TÜİK’in en son yapılan araştırma sonuçlarına göre; eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksulluk sınırı, yoksul sayıları, yoksulluk oranı ve yoksulluk açığı, 2010-2019 dönemini incelersek, yoksulluk açığı 2010 yılında 31,9 ile on yıllık dilimin en yüksek değeri olurken 2017 yılında bu oran 27,2 ile en düşük seviyesine gerilemiştir. Yoksulluk oranı ise 2010 yılında 30,6 ile en yüksek değerini alırken, 2017 yılında 28,1 ile on yıllık dilimin en düşük yoksulluk oranı olmuştur. Yoksul sayısı 2011 yılında 21.730 kişi ile en düşük seviyede iken, 2019 yılında 23.024 ile en yüksek yoksulluk seviyededir. Bu da yoksulluğun her geçen gün daha da arttığını göstermektedir. Yoksulluk sınırı ise 2010 yılında 5.200 TL ile en düşük seviyesinde iken 2019 yılında 15.111 TL ile 10 yıllık dönemin en yüksek seviyesindedir.

1.5. YOKSULLUKTAN ETKİLENENLER

Dezavantaj, kimseye muhtaç olmadan kendi ihtiyaçlarını görebilmek için gereken vasıtalarından yararlanamama, bunlardan mahrum kalma halidir. Toplumun büyük bir kesimi tarafından yararlı olduğu bilinen araçlardan ya da haklardan mahrum edildikleri sürece dezavantajlı olurlar. (Ak, 2019, s.3,4)

Yoksulluk ve dezavantajlı gruplar şu şekilde sıralanabilir.

- Kırsal bölgelerde yaşayanlar
- Kadınlar
- Çocuklar
- Yaşlılar
- Eğitimsiz bireylerdir.
- Engelliler
- Mülteciler
- İşsizler
- Kalabalık aileler
- Metropol şehirlerde gecekondu bölgelerinde yaşayanlar

Yoksulluktan en çok etkilenen grup kadınlar ve çocuklardır. Kadınlar birçok ülkede çalışma hayatına yeterli düzeyde katılamamaktadır, katılan kadınlar ise ayrımcılığa maruz bırakılmaktadır. Cinsiyet yönünden, kadınların toplumsal hayattan uzak, eğitim ve çalışma hayatında geri planda olmaları kadınların gelir dağılımı yönünden de en yoksul grup olmasına sebebiyet vermektedir. (Öztürk ve Çetin, 2009, s.18,19)

Yoksullukla mücadelede ederken önce hedef kitle belirlenmeli daha sonra bu kapsamda uygulanacak politikalar titizlikle uygulanmalıdır. Yoksulluktan etkilenen kesimde, yoksulluğu tanımlarken yaşanan kargaşa gibi farklılık göstermektedir. İçinde bulunulan yüzyıla göre yoksulluğa maruz kalan grupta değişmektedir. Örneğin 21. Yüzyılda, çalışan yoksulluğu öne çıkmaktadır. Yoksulluktan ciddi boyutta etkilenen bu grup; sosyal dışlanma içerisinde bulunup, ekonomik yapıya uyum sağlamada sorun yaşayan, çekirdek aile yapısının hüküm sürdüğü ve geleneksel aile dayanışmasının önemini kaybettiği bir zaman diliminde yoksulluğun etkileri ile karşı karıya kalmaktadır. (Özsoy, 2019, s. 18,19)

1.6. YOKSULLUĞA NEDEN OLAN FAKTÖRLER

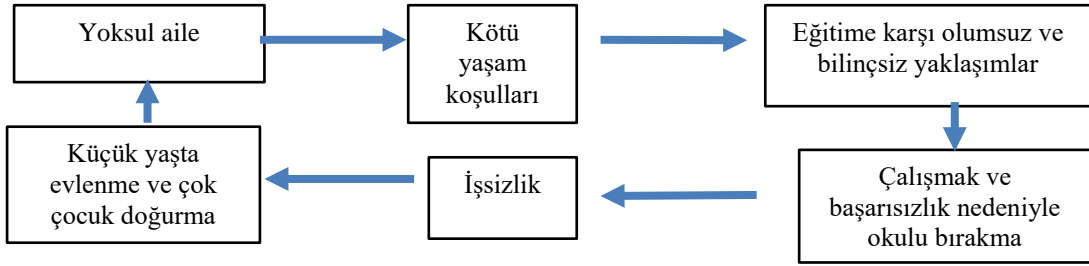
Yoksulluk pek çok nedene dayanmaktadır, ancak bazı nedenler yoksulluğun esas nedeni olarak görülür. Bunlar iktisadi, sosyal, siyasi, çevresel faktörlerdir. Bunların dışında ait olunan ırk, yaş ve inançları sayabiliriz. Yoksulluğa yol açan faktörler ülkelere, kıtalara, bölgelere, toplumlara hatta zaman ve mekana göre değişmektedir. Yani her ülkede yoksulluk sebepleri aynı değildir. Yoksulluğun nedenleri aynı zamanda yoksulluğun sonucu olarak da yorumlanabilir. (Vural vd 2017, s. 49,50)

Yoksulluk incelemeleri sonucunda edinilen tecrübelerle göre, yoksullukla mücadelede yeterince başarılı olunamadığından yoksulluk tekrarlanmaktadır. Yoksul ailelerin sahip oldukları gelirleri sınırlı, satın alım güçleri düşük ve dolayısıyla hayat şartları da kötüdür. Bu ailelerin genel olarak, eğitime karşı yaklaşımları olumsuzdur. (Üstün, 2007, s. 16)

Şekil 1’de görüldüğü üzere, yoksul hanelerde ki hayat standardının düşüklüğü eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Hane içinde okula devam eden çocuklar ya çalışmak zorunda kaldığı ya da okulda başarılı olamadığından okulu bırakmak zorunda

kalmaktadır. Zira eğitimsizlik işsizliği doğurduğu gibi, küçük yaşta evlilik ve yine küçük yaşta çocuk sahibi olmak gibi davranış kalıbına da neden olmaktadır. Bu süreçte meydana gelen kısır döngü içerisinde yetişen çocuklar da döngüyü devam ettirip, yeni bir yoksul aile meydana getirirler. (Baysal, 2019, s. 19)

Şekil 1: Yoksulluğa Neden Olan Kısır Döngü

Kaynak: Üstün, 2007, s. 16

1.6.1. Göç

İnsanlığın yeryüzünde vücut bulduğu zamandan beri göç olgusu da vardır. Yani göç insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Basit bir dille göç, “belirli bir hedef doğrultusunda ya da belirli bir hedef olmaksızın herhangi bir yere yönelen coğrafi insan hareketleri” olarak tanımlanır.

Ozankaya göç ve göç çeşitlerini şu şekilde tanımlamıştır. “Göç: Bireylerin ya da toplumsal kümelerin yerleşmek üzere bir yerden başka bir yere gitmeleri. Dışa göç: Bir ülkedeki kimi bireylerin ya da toplumsal kümelerin başka bir ülkeye göç etmeleri. İç göç: Bir ülkeye başka ülkelerden bireylerin ya da toplumsal kümelerin gelip yerleşmesi. İç göç: Bir ülke sınırları içerisinde bireylerin ya da toplumsal kümelerin bir yerden başka bir yere gidip yerleşmeleri” (Güneş, 2012, s. 184)

Göç bir anlık değildir belli bir zaman diliminde gerçekleşen bir olgu olmakla beraber yaşanan her göçün kendine özgü sebepleri, yaşayış biçimi vardır. Göç olgusu sonucunda barınma ihtiyacı doğmaktadır ki bu da çarpık kentleşme, sosyal dışlanma, kültür çatışmaları ve insanların yalnızlaştırılması gibi pek çok problemi beraberinde getirmektedir. (Şentuna, 2019, s. 21,23)

1.6.2. Kentleşme

Kentsel yoksulluk, kentsel bölgelerdeki mal ve hizmet fiyatları ve tüketim kalıplarında ki farklılıktan dolayı kırsal yoksulluktan ayrılmaktadır. Bir kentin sunduğu imkanlara o kentte bulunan bireylerin erişememesi kentlerin yoksulluk seviyesini belirlemektedir. Kentsel yoksulluğun esas nedeni ekonomik kaynaklı olsa da asıl sebebi siyasi tutarsızlıklardır. Sağlık sorunları, eğitim, güvenlik ihtiyacı ve sosyal imkanlardan faydalanamamak gibi temel ihtiyaçların çözüme kavuşmamış olması kentsel yoksulluğu tetiklemektedir. Kentte yaşadığı halde kent yaşamına ayak uyduramayan kent yoksulu bireylerin sayısı da bir hayli fazladır. (Sipahi, 2006, s. 176,177)

1.6.3. Enflasyon ve İşsizlik

Enflasyondan yoksul insanlar, zenginlere göre daha fazla yara alır. Gelir düzeyi yüksek kesim genel anlamda, eğitim düzeyi yüksek olduğunda enflasyona karşı bilinçlidirler, oysa yoksul insanların parası zaten az olduğu için büyük bir kısmını ihtiyaçlarını karşılamak için nakit olarak bulundurlar. Yoksul insanların gelirleri enflasyona endekslidir, yaşlı bireylerin maaşları ise tam olarak enflasyona endekli olmadığından enflasyon reel gelirlerini azaltmaktadır. Devlet yoksullara sübvansiyon ve sosyal transferler aracılığıyla nakdi yardım yapsa bile enflasyonun zararlarından tamamen koruyamaz. (Kabaş, 2009, s. 70,71)

Arthur Okun'un geliştirdiği Hoşnutsuzluk endeksi, işsizlik ve enflasyon rakamlarının toplamından oluşur. Endeks yükselirse makroekonomik performansın kötü olduğu ve hoşnutsuzluğun arttığı anlamına gelir. Robert Barro Hoşnutsuzluk endeksine işsizlik ve enflasyonun yanı sıra faiz ve büyüme oranlarını da ekleyip endekse yeni bir anlam yüklemiştir. Faiz, enflasyon ve işsizlik oranları yükselip, büyüme oranı düştüğünde hoşnutsuzluk da artmaktadır. Ekonomiler için sevimsiz olan bu değişken faktörler, var olan yoksulluğun daha da derinleşmesine ve yeni yoksulların ortaya çıkmasına sebep olan birer kara delikten başka bir şey değildir. Enflasyondaki yükselişler, zaten zorunlu ihtiyaçlarını almakta sorun yaşayan alım gücü düşük yoksulları, daha kötü şartlarda yaşamaya mecbur ettiği gibi, yoksulluk sınırının üstündeki bireyleri de aşağıya çekmektedir. (Özcan, 2016, s. 309)

Yoksulluk ve işsizlik arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Yoksul bireylerin genellikle eksik istihdam ya da işsizlik problemleri vardır. Bir yerde işsizlik varsa orada yoksulluk vardır, tam tersi durum da geçerlidir; bir yerde yoksulluk varsa o da işsizliği çağırır. Yoksulluk ve işsizlik arasındaki sıkı bağı etkileyen en önemli etkenler; işsizlerin eğitim düzeyi, yaşları, işsiz kalma nedenleri, ücretlerinin az olması ve işsizlik süresi olarak sayabiliriz. Ücretlerin düşüklüğü bireyleri çalışmaktan caydırıp, yoksul yaşamaya itmektir. (Taşar ve Yaşar, 2019, s. 124)

Tablo 3: Mevsim Etkisinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri,15+yaş, (Bin Kişi) Eylül 2019, Eylül 2020

	Toplam			Erkek			Kadın		
	2019	2020	Fark	2019	2020	Fark	2019	2020	Fark
Nüfus	61 675	62 834	1 159	30 472	31 098	626	31 203	31 736	533
İşgücü	33 006	31 724	-1 282	22 124	21 607	-517	10 882	10 117	-765
İstihdam	28 440	27 707	-733	19 446	19 176	-270	8 995	8 531	-464
Tarım	5 482	5 132	-350	3 008	2 996	-12	2 475	2 136	-339
Sanayi	5 546	5 517	-29	4 244	4 190	-54	1 301	1 327	26
İnşaat	1 573	1 739	166	1 510	1 672	162	64	67	3
Hizmet	15 839	15 319	-520	10 684	10 318	-366	5 155	5 001	-154
İşsiz	4 566	4 016	-550	2 679	2 431	-248	1 887	1 585	-302
İşgücüne Dahil Olmayanlar	28 668	31 110	2 442	8 347	9 491	1 144	20 321	21 620	1 299
İşgücüne Katılma Oranı (%)	53,5	50,5	-3,0	72,6	69,5	-3,1	34,9	31,9	-3,0
İstihdam Oranı (%)	46,1	44,1	-2,0	63,8	61,7	-2,1	28,8	26,9	-1,9
İşsizlik Oranı (%)	13,8	12,7	-1,1	12,1	11,3	-0,8	17,3	15,7	-1,6
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	16,4	14,9	-1,5	13,8	12,8	-1,0	22,3	19,8	-2,5

Kaynak: TÜİK, 2021

1.6.4. Teknoloji

Teknoloji yoksulluğunu, makro ekonomi yönünden ele alırsak ülkelerin, mikro ekonomi yönünden ele alırsak şirketlerin, gereksinim duydukları teknolojiyi üretebilmeleri için mali, fiziki ve beşeri kaynakların yoksunluğu olarak tanımlanır. Bu kaynaklardan, beşeri sermaye eğitim ve sağlık politikaları doğrultusunda geliştirilip diğer kaynakların verimliliğini arttıran ve teknoloji gelişme sürecini etkileyen önemli bir etkidir. Şayet, emeğin vasfı anlamına gelen beşeri sermaye birikimi yeterli olmazsa, bilgiyi üretecek olan kişilerin de verimli çalışması engellenmiş olur ve teknoloji yoksulluğu meydana gelir. (Tiryakioğlu, 2011, s. 180)

1.6.5.Ekonomik Krizler

Ekonomik krizin ağır bir şekilde hissedildiği ülkelerde, krizden en fazla etkilenen kesim çocuklardır ve yine yaşanan durağanlığın sonucundan da en fazla çocuklar etkilenmektedir. Krizin çocuklar üzerinde ki etkileri, krizin derinliğine, ülkelerin ekonomik güçlerine, siyasi müdahalelere, sosyal güvence sisteminin sağlamlığına göre farklılık göstermektedir. Ekonomik krizler sonrasında ebeveynler işlerini kaybederlerse ya da hanenin geliri azalırsa, çocuklar endişeli, stresli ve huzursuz olup, ailesinin yaşadığı sıkıntılı süreci çocuklarda derinden yaşamaktadırlar. (12. Innocenti Raporu, 2014, s. 2)

1.6.6.Bölgesel Farklılıklar

Yaşanılan fiziki çevre de yoksullukla ilişkilidir. Bazı bölgeler yoksulluk nedenlerinin birkaç tanesini birlikte barındırdıkları için, diğer bölgelere göre yoksulluğun daha yoğun olarak yaşandığı yerlerdir. Bu bölgelerde yoksulluğun daha yoğun olmasının sebepleri; konut sıkıntısı, altyapı eksikliği, istihdam eksikliği, iklimsel değişimler, kamu hizmetlerinin sunum şekli ve yapısal değişmeler gibi unsurlar olabilmektedir. Neredeyse her ülkede yoksulluğun ülke ortalamasının üzerine çıktığı bazı bölgeler bulunmaktadır. Bu bölgelerde ki yoksulluğun yüksek seyretmesi ve süreklilik taşımasının nedeni, standart etkenler dışında yoksul kesimin aynı yerlerde oturmaya eğilimli olmaları ve yoksulluğu meydana getiren birden çok sebeple mücadele etmek zorunda kaldıklarından yoksulluktan çıkış yollarının tıkanmasıdır. (Şenses, 2017, s. 179,180)

Bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik istikrarsızlıklara geniş anlamda tarım, hizmet, sanayi, ticaret, ulaştırma, eğitim, sağlık, sosyal ve demografik unsurlarda ki farklılıklar sebep olmaktadır. Bu dağılımın farklı olması sonucunda da bölgeler arasında istikrarsızlık meydana gelmektedir. Adaletsiz gelir dağılımı ve yoksulluğun temel sebepleri bölgeler arası gelişmişlik farklarıdır. Ekonomik anlamda kaynak dağılımında sektörel ve coğrafi konumlar arasında istikrarsızlıklar olması sosyal, kültürel ve siyasi problemlere neden olmaktadır. (Kule ve Es , 2005, s. 270)

1.6.7. Büyüme, Gelir Dağılımı ve Yoksulluk

Yoksulluk, büyüme ve gelir dağılımı birbirleriyle ilişkili kelimeler olup beraber incelenmeleri yerinde olur. Büyüme, yoksulluk düzeyini hem doğrudan hem de gelir dağılımı aracılığıyla dolaylı olarak etkilemektedir. Farklı ülkelerde edinilen deneyimler sonucunda, reel ücretlerin arttığı, işsizlik oranı, ücret eşitsizlikleri ve gelir dağılımı adaletsizliklerinin azaldığı bir büyüme döneminin yoksulluğu da azalttığı görülmüştür. (Şenses, 2017, s. 149,151)

Ekonomide büyümenin gerçekleşmediği ya da çok az gerçekleştiği zamanlarda, bireyler yaşamlarının büyük bir kısmında veya tamamında yoksulluk içinde yaşamak zorunda kalırlar. Bu durum hem kendilerini hem de gelecek nesilleri etkilemektedir. Ayrıca ekonomik büyümenin düzeyi, kronik yoksulluğa neden olan önemli bir etkidir. Dünya Bankası ekonomistlerinden François Bourguignon, yoksulluk, büyüme ve eşitsizlik kelimeleri arasındaki ilişkiyi “Yoksulluk-Eşitsizlik-Büyüme(PGI) Üçgeni” olarak tanımlamıştır. Bourguignon, “PGI Üçgeni”nin de, yoksulluğun gelir düzeyini arttırarak ya da daha adil bir gelir dağılımı politikası uygulayarak düşürülebileceğini savunmuştur. (Baysal, 2019, s. 13,14)

1.6.8. Adil Olmayan Vergi Yapısı

Toplumsal yapı var olduğundan bu yana, gelir eşitsizliği ile her dönemde karşılaşmıştır. Ancak yoksulluk ve gelir adaletsizliği gibi sorunlar kapitalist ekonomi ve sanayileşme ile beraber özel bir anlam taşımaya başlamıştır. Gelirin adaletsiz dağılımı, tüm Dünya'nın gündeminde olan ve çözüm aranan ortak bir problemdir. Devletler bu adaletsizliği gidermek ve geliri adil dağıtabilmek için mali araçlardan en önemlisi olan vergiyi kullanırlar. Verginin sosyal amacı, diğer mali araçlarla gerçekleştirilemeyen adil gelir dağılımını, ekonomik anlamda dezavantajlı gruplar lehine kanuna uygun şekilde dağıtabilmektir. Vergilendirme yaparken insanların ödeme güçleri, vergi oranları, vergilerin dolaylı-dolaysız oluşu, yansıtılıp yansıtılmadığı ve vergi denetimleri gibi etkenler gelirin yeniden dağılımını etkilemektedir. (Demirgil, 2018, s. 118,120)

Kişilerin gelir ve servetleri birbirinden farklı olduğun için, vergi yükünün de kişilerin ödeme gücüne göre dağıtılması gerekmektedir; Vergi ödeme gücü, insanların

kendileri ve ailelerinin yaşamlarını asgari seviyede devam ettirebilecekleri gelir düzeyinin üstünde kalan kısmı ifade eder. Mükellefler, ödeme gücüne göre vergiye tabi olmaları için artan oranlılık prensibi, ayırma kuramı, en az geçim indirimi gibi uygulamalardan faydalanılmakta olup; bunlardan Ayırma ilkesi, vergilemede ve gelir dağılımında adaletin sağlanması vergi ödeme gücüne ulaşmak için gerekli olan yöntemlerden biridir. Emek gelirleri belli bir çalışmanın karşılığı olarak, servet ve sermaye gelirleri ise bir birikimden kaynaklı elde edilmiştir. Emek gelirleri, servet ve sermaye gelirlerine karşısında daha güçsüz ve korumasız durum da olduğundan, gelirin niteliğine ve kaynağına göre daha düşük oranlarda vergilendirme yapılması veya emek gelirlerine bazı imtiyazlar tanınması gerekmektedir. Burada amaç, emekten elde edilen gelirin sermaye gelirleri karşısında korunmasıdır. (Saraçoğlu, 2016, s. 42;Gök vd, 2013, s. 273)

OECD verilerine göre Türkiye’de toplanan vergilerin % 78’ini dolaylı vergiler oluşturmaktadır. OECD ve Avrupa Birliği ülkelerinde bu oran yaklaşık olarak % 30 civarındadır. Ülkemizde hem ücret gelirleri hem de mal ve hizmetler yüksek miktarlarda vergilendirilirken kişi ve kurumların ise yeteri kadar vergiye tabi olmadığı görülmektedir. Dolaylı vergi oranları yüksek seyreden ülkeler gelir dağılımı adaletini sağlamakta zorlanmaktadır. Az gelişmiş ülkelerde vergi gelirlerinin büyük bir kısmı dolaylı vergilerden oluşurken, gelişmiş ülkelerde dolaysız vergilerden oluşmaktadır. Ülkemizde vergi yükünün büyük bir kısmı dar gelirli grup olan ücret geliri elde edenlerin üzerindedir. Emek geliri sahiplerine artan oranlı vergiler uygulanması vergi adaletiyle bağdaşmamaktadır. Kayıtdışı ekonomi, yetersiz denetim, vergi afları da ücretli çalışanları gelir dağılımı yönünden olumsuz etkilemektedir. (Kara, 2019, s.73,111,105)

Devletin devamlılığı için vergi gelirlerine ihtiyacı vardır, kayıp ve kaçaklar arttığı sürece, vergi tahsilatından yeterli verim alınamaz, vergi toplama da yaşanan bu kayıplar gelir düzeyi düşük ve dürüst vatandaşlardan tahsil edilmeye çalışılmasına neden olmakta bu durum da ücretlilerin ve dürüst vatandaşların omuzlarında ki yükün daha da artmasına neden olmaktadır.

1.6.9. Yoksulluk Kültürü

Yoksulluk kültürü, yoksulluk literatüründeki çalışmaların çoğunun da önemli bir yere sahiptir. Yoksulluk kültürünü belli başlı özelliklerle tanımlamak mümkündür. Bireyler geçim sıkıntısı içinde kıvrandıklarından, gelecekle ilgili bir beklentileri umutları yoktur, insanın kendine güvenmesinin zıttı olarak hayat tarzını kadercilik, düşük ücretlerle çalışmaya mahkum olma, tevekkül ve aylaklık olarak tanımlamak, para bulduğunda bol keseden harcama, nüfus oranının yüksek olduğu sıkışık mahallelerde oturmak, alkol kullanımının sıklığı, Şiddete başvurulması gibi bu yaşayış biçiminin nesilden nesile aktarılmasına aracılık eden sürekli bir yoksulluk halidir diyebiliriz. Bu yaklaşımın benimsenmesinin nedeni ekonomik olmaktan ziyade psikolojiktir. Yoksullar yardım almayı alışkanlık haline getirip çalışmayı reddederler, toplumda üretime bir katkıları olmadığı için toplumun çalışan kesiminin sırtında yük olarak görülürler. (Aksan, 2012, s. 14; Bilen ve Çalışır, 2013, s. 327)

Genel hatlarıyla tanımladığımız bu nitelemeyi, Amerikalı antropolog Oscar Lewis, “Beş Aile” isimli kitabında ilk kez kullanmıştır. Lewis incelemesinde batı toplumlarına ait olan yan kültürlerin psiko-sosyal ve iktisadi özelliklerine değinmiştir. Yoksulluk kültürü, dediğimiz yaşam şekli, katı bir şekilde birbirinden ayrılmış kapitalist sistemde alt sınıfın kurallara uyma mücadelesini ifade eder. Bu çaba, üst sınıfın amaçlarını gerçekleştirdiğine şahit olup, kendi başarısızlıklarının yarattığı hayal kırıklığı ve çaresizliğin üstesinden gelmek için verilen emektir (Aksan, 2012, s. 14)

1.7. ÇOCUK VE ÇOCUK YOKSULLUĞU

Çocukların, yoksulluğa düşme ve yoksulluğun kötü sonuçlarına maruz kalma ihtimalleri yetişkinlere göre daha yüksektir. Çocukluk döneminde yoksulluk çeken bireylerin yetişkinlik döneminde de yoksullukla karşılaşma ihtimalleri yüksektir. Yoksulluk çocuklara bedensel ve zihinsel olarak zarar verip yoksulluğun kuşaklar arasında aktarılmasına neden olmaktadır. Yoksulluk içinde yetişen çocuklar; sağlık sorunları, eğitim seviyesinde düşüklük, çocuk yaşta evlilik ve hamilelik, anti sosyal davranışlar, kötü alışkanlıklar, işsizlik ve suç işleme gibi risklerle karşılaşmaktadırlar. Yoksulluk, çocukların topluma katılımına birçok yönden engel olmaktadır. Yoksulluk, çocukların ellerinden yaşama, eğitim, sağlık, ve beslenme haklarını aldığı gibi, şiddet,

sömürü ve ayrımcılıktan korunmak gibi haklarını da almaktadır. (Kahraman ve Sallan Gül, 2015, s. 344)

1.7.1.Çocuk Tanımı

Çocuk ,"*Yetişkin Olmayanlar*" şeklinde tanımlanır. Bebeklikten başlayıp 18 yaşına kadar olan döneme denir. Çocukluk yalnızca biyolojik değil, aynı zamanda sosyolojik, tarihsel ve psikolojik bir kavramdır. (Güçlü, 2016, s. 3)

Çocuk ve çocukluk çok eskiden beri filozofların ve tarih biliminin ilgi alanındaydı. Çocuklar tarihin dilsiz kaynakları olsalar da, şimdiye kadar hiçbir çocuk kendi çocukluğunu inceleme konusu yapmamıştır. Fakat yetişkinler tarihsel süreç boyunca çocuklarla alakalı olarak sürekli bir şeyler konuşup yazmışlardır. Wall çocuklarla ilgili çalışmasında, çocukluk ve çocukla ilgili felsefi yaklaşımları inceleyip, üç yaklaşımdan bahsetmiştir. Ahlak, din ve felsefi gibi pek çok amaca hizmet eden bu tanımlar, çocuğu insanın orijinal hali olarak inceler ve insan tabiatı çocukta hayat bulur. (Erdiller vd 2018, s. 287)

1.7.2.Çocuk Yoksulluğu ve Tanımları

Yoksulluk kronikleşip şiddetini arttırdığında yoksulluktan en fazla çocuklar etkilenir. Önceleri çocuk yoksulluğu denildiğinde, yoksulluk içinde olan bir ailenin çocuğu olarak algılanıyordu, 1980'ler de bu durum değişmiş ve çocuklar korunmaya muhtaç ve zayıf olmaları nedeniyle, çocuk haklarının korunması ve bu hakların düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılmış ve çocuk yoksulluğu kavramının kendi içinde değerlendirilmesi gerektiği savunulmuştur. (Kudubeş vd 2017, s. 81)

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'ın 2005'te yayınladığı Dünya Çocuklarının Durumu raporunda çocuk yoksulluğunu şöyle tanımlamıştır. "*Çocuğun; yaşama, büyüme ve gelişmesi açısından gerekli maddi, manevi ve duygusal kaynaklardan yoksun olmasıdır. Bu durumda çocuklar haklarından yararlanamamakta, potansiyellerini tam olarak gerçekleştirememekte, topluma tam ve eşit üyeler olarak katılamamaktadırlar.*" (Yiğit vd 2018, s. 91)

UNICEF Genel Direktörü Anthony Lake konuyla alakalı olarak asıl sorunun, sadece çocukların aşırı yoksulluk içerisinde büyüme olasılıklarının yüksekliği

olmadığını; aynı zamanda yoksulluğun neden olduğu olumsuz sonuçların çocuklar üzerinde meydana getirdiği etki olduğunu söylemiştir. Anthony Lake;“...*Bu açıdan çocuklar en kötü durumdakilerden de daha kötü durumdadır; çünkü küçük yaşlardaki çocukların yaşadıkları yoksunluklar beden ve zihinlerinin gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir...*” demiştir. Güney Sahra Afrika’da çocukların yarısı, gelişmekte olan ülkelerde ise çocukların beşte biri aşırı yoksulluk içinde yaşamaktadır. Bu sebeple yoksulluk hem çocukların hem de içinde buldukları toplumun geleceğini karartmaktadır. (UNİCEF, 2021)

1.8. ÇOCUK YOKSULLUĞUNUN NEDENLERİ

Yoksulluğuna neden olan etkenler ve yoksulluğun yol açtığı sonuçlar konusu biraz karışık olup, ikisini birbirinden ayırt etmek güçtür. Yoksulluk; yoksunluğu, dışlanmışlığı, umutsuzluğu, çaresizliği, insanca yaşamak için gerekli maddi imkanlardan mahrum kalmayı, önüne çıkan fırsatlardan faydalanamamayı ve teslimiyeti öğrettiğinden, yoksulluğun sonuçları hem birey için hem toplum için zordur. (Şentuna, 2019, s. 15)

Ülkemizde toplam nüfus içerisinde en yoksul grup çocuklardır. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin yükselmesi, toplumda ki dezavantajlı grupların, yoksulların ve çocukların eğitim ve sağlık ihtiyaçlarını sürdürülebilir hale getirmekle mümkündür. (Kurnaz, 2007, s. 50)

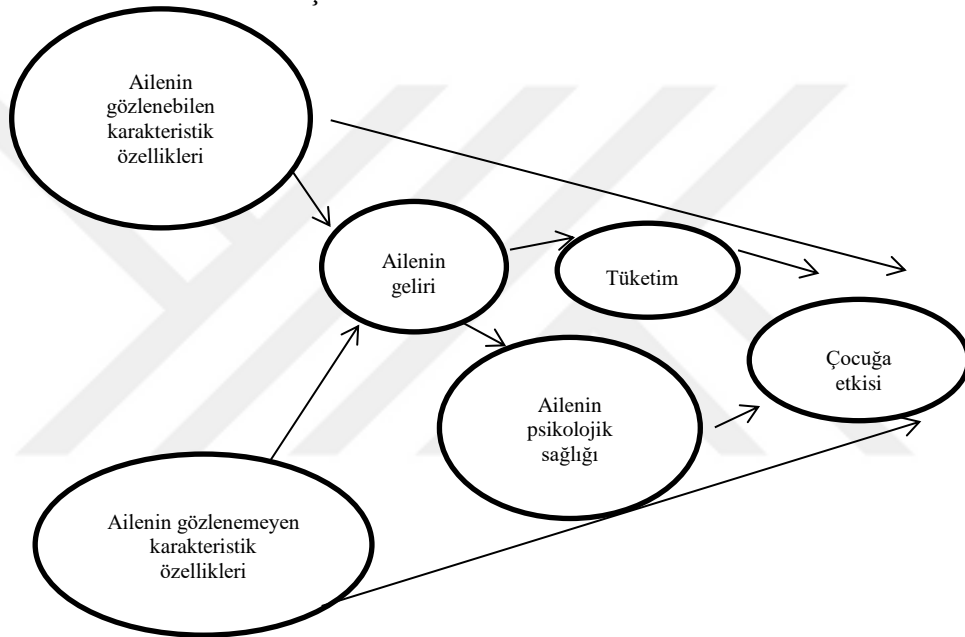
Çocuk yoksulluğu, çoğu zaman ailenin yoksul olmasıyla alakalıdır. Çocuğun yoksul kabul edilebilmesi için ailenin kişi başı düşen harcanabilir geliri yoksulluk sınırı altında olmalıdır. Yoksulluğun en büyük nedenleri eğitim düzeyinin düşüklüğü, ebeveynlerin işsiz olması yahut geçici işlerde çalışmak zorunda kalmalarıdır. (Şeker ve Ocakçı, 2014, s. 60)

1.8.1. Ailenin Gelir Seviyesi

Çocuğun sağlıklı ve özgüvenli büyümesinde ailenin rolü büyüktür. Buna ilave olarak, ailelerin sahip oldukları gelir düzeyi ile çocukların psikolojik ve fizyolojik yönden sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri arasında bağlantı olduğu açıklanmaktadır. Bu konuyu destekleyen teoriler biri “iyi aile teorisi” , diğeri de “yatırım teorisi” dir.

Yatırım teorisinde aileler, çocuklarına kalıtsal ve kültürel özelliklerini miras bırakırlar. Bu teoriye göre çocuklarla zaman geçirirken iyi iletişim kurmakta çocuğa yapılan yatırımdır. Maddi imkanlar ne kadar çok ise çocuğunda o kadar başarılı olacağına inanılır. İyi aile teorisine göre ise, yoksul aileler geçim sıkıntısına ilave olarak sağlık sorunları, eğitim yetersizliği, işsizlik, kötü konut koşulları, gibi pek sorun ile aynı anda mücadele ettiklerinden aile bireyleri stres altında olup, aile içi iletişim kopuktur ve çocuğun duygusal gelişimi olumsuz etkilenmektedir. (Kurnaz, 2009, s. 39; 2007, s. 51,52)

Şekil 2: Ailenin Gelirinin Çocukları Üzerindeki Etkisi

Kaynak: Mayer'den aktaran Kurnaz, 2007, s. 52

1.8.2.Ebeveynlerin İşsiz Olması

Yoksul çocukların ailelerinin işsiz olması yoksulluk esas nedeni olarak görülsün bile, çalışan ebeveynlerin çocuklarının da yoksulluk oranı yüksek olabilmektedir. İki ebeveyn çalıştığı halde yoksulluk sınırı altında kalınabilmektedir. (Durgun, 2019, s. 31)

İşsizliğin etkileri genel anlamda ekonomik olmakta birlikte, toplum için de birçok sorunun başlangıcıdır. İşsizlik, insanların kendilerini değersiz hissetmelerine, suç işlemeye eğilimli olmalarına, kötü alışkanlıklara sürüklenmelerine yol açmaktadır. İşsizlik gibi maddi sıkıntılara neden olan problemler en fazla çocukları etkilemektedir.

Sonuç olarak da işsizlik çocukların, geçim kaynağı olarak görülmesine sebep olmaktadır. (Şentuna, 2019, s. 18)

1.8.3.Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi

Ebeveynlerin eğitim seviyesinin yükselmesi yoksulluğu azaltmaktadır. Bu ters orantıya göre bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe, gelir düzeyinin ve hayat standardının da artması beklenmektedir. Eğitimli bireyler daha çabuk meslek edinir. Bu da istihdam artışıyla birlikte gelir düzeyinin artmasına neden olur. Eğitime yapılan yatırım, bilhassa çocukların hayata sağlıklı başlangıç yapmasına ve yoksulluk kısır döngüsünün kırılmasını sağlamaktadır. Kısır döngü devam ederse eğitimsiz bireylerin kendilerini gerçekleştirme arzuları ve istihdam imkanlarını arttırmaları imkansız bir hale gelebilir. (Yiğit, vd 2018, s. 89,90)

1.8.4. Tek Ebeveynlik

Çocuk yoksulluğunun belirleyicilerinden biri de ebeveyn sayısıdır. Anne ve babanın oluşturduğu iki ebeveynli çekirdek ailelerde çocuk yoksulluğu diğer aile tiplerine göre daha düşük, çocuklarını tek başına yetiştiren sadece annenin olduğu tek ebeveynli ailelerde ise problem biraz daha büyüktür. Annenin düzenli bir gelire sahip olamamasının yanında toplumdan dışlanma gibi problemlerle de başa çıkması gerekmektedir. Tek ebeveynli ailelerin gelirleri iki ebeveynli ailelere göre daha düşüktür. Bu ailelere devlet yardım ettiğinde ise ebeveyn istihdamdan uzaklaşmakta, çocuklarına iyi örnek teşkil etmemekte ve kendini yeterince geliştirmeyip tembelleşmektedir.(Durgun, 2019, s. 33,149;Tekdemir ve Yılmaz, 2020, s. 1090)

1.8.5. Yetersiz Beslenmek

Yoksulluk; insanların, ailelerinin ve kendilerinin temel ihtiyaçlarını temin edememesi sonucunda yetersiz beslenme sorununa ve protein eksikliğine neden olmakta, bilhassa çocuklarda kalıcı etkiler bırakmaktadır. Vücudun bulaşıcı hastalıklara karşı direncini de kırmaktadır. Yoksulluk, emziren annenin yetersiz beslenmesine, sütünün kesilmesine ve bebeğinin de anne sütünden mahrum olmasına neden olurken özellikle çocuklarda ortaya çıkan ishal ve solunum yolu enfeksiyonları riskinin de yükselmesine sebep olmaktadır. Yetersiz beslenmek bireylerin

gelişimlerini olumsuz yönde etkileyip başarı düzeyini düşürmektedir. Bu durum bireyleri daha kötü koşullarda ve daha az ücretle çalışmaya razı etmekte ve yoksulluk içine düşürmektedirler. Aslında yoksulluk yetersiz beslenmenin hem nedeni hem sonucu olmaktadır. (Kurnaz, 2007, s. 53; 2009, s. 53)

UNİCEF'in "Dünya Çocuklarının Durumu: Çocuklar, Gıda ve Beslenme" Raporunda, Dünyada 3 çocuktan 1'i, yaklaşık olarak 200 milyon civarında çocuk, ya yetersiz beslenmeyle ya da fazla kiloyla karşı karşıyadır Altı aylıktan iki yaşına kadar olan dönemde her 3 çocuktan hemen hemen 2'si sürekli gelişen beyinleri ve vücutları için gerekli olan gıdaya ulaşamamaktadırlar. Bu da, beyin gelişiminde ve öğrenmede geriliğe, bağışıklık sistemlerinin zayıf olmasına sık enfeksiyona yakalanma ve çoğu durumda da ölümlerle sonuçlanmaya kadar gidebilmektedir. UNİCEF'in "Dünya Çocuklarının Durumu Raporu"na göre yetersiz beslenme; 5 yaşın altında ki çocukların aşırı kilolu olmasına, temel besin maddelerinin eksikliğinden kaynaklı gizli açlığa ve yetersiz beslenmeye neden olmaktadır. Bunların dışında raporda bazı gerçeklere de vurgu yapılmaktadır;

- Yaklaşık 40 milyon çocuk, obez ya da aşırı kiloludur.
- 149 milyon çocuk bodurdur, yani yaşıtlarına göre oldukça kısadır,
- 2 çocuktan 1'i temel vitaminlerden yoksundur.
- 50 milyon civarı çocuk boyuna oranla çok zayıf kalmıştır. (UNİCEF, 2019)

1.8.6.Sağlık Hizmetlerine Yeterli Düzeyde Erişememek

Yoksulluk içinde büyüyen çocukların yetişkinlik döneminde; koroner kalp rahatsızlıkları, mide kanseri, akciğer rahatsızlığı ve solunumla alakalı hastalıklar nedeniyle ölüm tehlikeleri yükselmektedir. Çocuk yoksulluğu, sadece çocuk değil, gelecekte yetişkin sağlığı için de önemli bir problem yaratmaktadır. (Yiğit, vd 2018, s. 94)

1.8.7.Nüfus Artışı

Nüfus artışı, doğal kaynaklara ulaşımı ve refah seviyesini etkileyen önemli etkenlerdendir. Hızlı nüfus artışı, AGÜ'de önemli bir yoksulluk nedeni olarak

görülmektedir. Dünyanın en az gelişmiş bölgesi Güney Sahra'da ki yoksulluğun da hızlı nüfus artışından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yoksul ülkelerde bebek ölüm oranlarının yüksekliği, doğum oranlarının da yüksek olmasına neden olmakta, bu da yoksulluğun nüfusta ki yükselişin sonucu olmasından ziyade, nedeni olduğu savını kuvvetlendirmektedir. (Şenses, 2017, s. 154,155)

1.8.8.Kötü Çevre Koşulları, Su Kirliliği ve Alt Yapı Eksikliği

Yoksulluktan kaynaklı, kırdan kente olan büyük göçler sonucunda; kalabalık, bakımsız ve ısınma koşullarının iyi olmadığı konutlarda yaşama, temiz içme veya kullanma suyuna erişememe gibi problemler sağlık sorunlarını da arttırmaktadır. Ev koşullarının sağlıksız olması, hijyen olmaması, temiz içme suyunun ve tuvalet alt yapısının olmaması, ev içinde sigara içilmesi ve kalabalık evler çocukların enfeksiyona yakalanma ihtimalini arttırarak ne yazık ki, çocuk ölümlerinin artmasına neden olmaktadır. (Kudubeş vd 2017, s. 82)

İnsana yaraşır sağlıklı konut koşulları, su ve sanitasyon gibi altyapı eksiklikleri tamamlanmadan çocukların yaşamlarını sürdürmeleri, büyümeleri, serpilmeleri güçtür. Yetersiz sanitasyon, kirliliği içme suları ve hijyenik koşulların olmayışı nedeniyle, her sene çoğunluğu beş yaşın altında çocuklardan oluşan çok sayıda insanı kaybetmekteyiz. (Şekerv ve Ocakçı, 2014, s. 62) Dünya da, 400 milyondan fazla çocuk, güvenli içme suyuna erişememektedir. Bilhassa Sahra Altı Afrika da durum çok daha vahimdir. İçme suyunun güvenli olmaması hastalıkların temel nedeni olup, çocukların okula devamlarını da olumsuz yönde etkilemektedir. (Metin, 2015, s. 174)

1.8.9.Hane İçindeki Çocuk Sayısı

Hane içerisinde ki çocuk sayısı da, gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde ki yoksullukla yakından ilgilidir. Güney İtalya'nın bazı bölgelerinde, çalışma çağına gelen çocukların işsiz oldukları babalarının güvenceli bir işinin olmadığı çok çocuklu geniş ailelerin yoksulluğu daha derin yaşadığı görülmüştür. (Şenses, 2017, s. 159) Hane içerisinde yoksulluk sınırı altında kalan çocukların sayısı çoğaldıkça, hanelerin yoksul olma ihtimalleri de artmaktadır. Kırsal alanlarda tarım sektörünün payı yüksek seyrettiğinden hane halkı yoksulluğu kırsal alanlarda kentlere göre daha fazladır. (Kabaş, 2010, s. 198)

1.8.10. Savaş ve Terör

Savaşlar ve göçler çocuk yoksulluğuna sebep olan en büyük etkenlerdendir. Savaş ve yoksulluk arasında önemli bir bağlantı bulunmaktadır. Yaşanan çatışmalar çok sayıda can kaybına neden olduğu gibi, ülke kurumlarını ve altyapı tesislerini tahrip etmekte, üretimin durmasına, işsizlik ve enflasyon oranlarının yükselmesine zira halkın yoksulluk kısıncında iyice sıkışıp kalmasına ve ülke ekonomilerinin alt üst olmasına neden olmaktadır. Aile üyeleri, buldukları yerleri terk edip başka bir yere göç etmek zorunda kaldıklarından ekonomi ve sağlık problemleri de yaşamaktadırlar. Zorunlu olarak göç eden aileler evlerini yerlerini terk edip mal varlıklarını geride bırakıp gitmek zorunda kaldıklarından travmatik bir durumun de içine düşmektedirler ve sağlıksız koşullarda yaşam mücadelesi vermektedirler. (Şeker ve Ocakçı, 2014, s. 60; Emin, 2018, s. 5)

1.8.11. Göçmen ve Mültecilik Sorunu

Göçmen, uluslararası sınır ötesine veya ikamet ettikleri yerleri bırakıp başka bir yere göç edenlere denilmektedir. Göç hareketinin istekli veya isteksiz yapılması göçmen olarak adlandırılmaya engel değildir. (Durgun, 2019, s. 39,40)

Konfüçyüs'ün de dile getirdiği gibi, "*İsimler doğru olmazsa adresler doğru olmaz.*" Bu sebeple ilk olarak mülteci kavramını ele almak gerekmektedir. (Barkın, 2014, s. 344) 1951 Cenevre Sözleşmesine göre dini, ırkı, milliyeti, bir toplumsal gruba aidiyeti veya siyasî görüşü nedeniyle kötü muamele edilebilme korkusu ile yaşadığı ülkenin sınırları dışına çıkan kişiye mülteci denilmektedir. Mültecilerin yaşadıkları ülkelere dönmeleri pek mümkün olmadığı gibi, kabul gördükleri ülkelere adapta olmakta da zorlanmaktadırlar. (Durgun, 2019, s. 40)

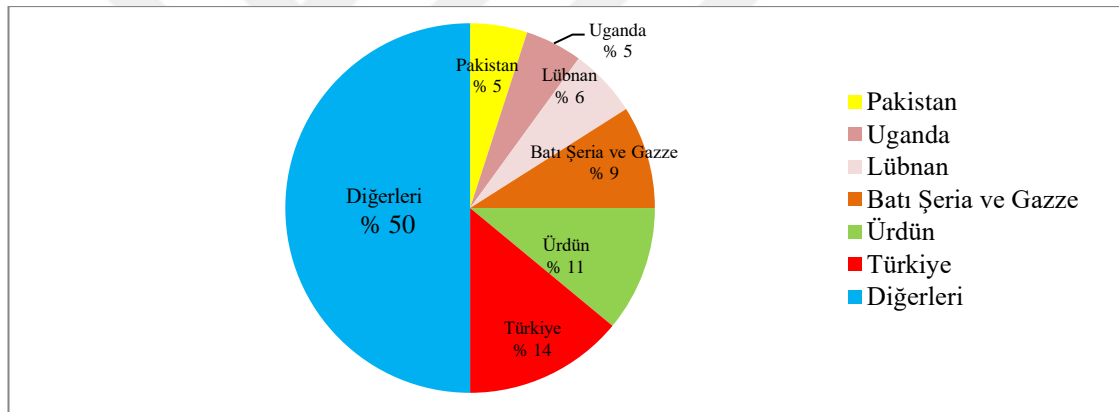
Suriye'den Türkiye'ye her geçen gün mülteci gelmektedir. Türkiye, Suriye'deki savaştan etkilenen Suriye vatandaşları için "açık kapı" politikası izlemiştir. Suriye'deki savaştan en çok mağdur olan mülteci çocuklardır. Okudukları okulu, yaşadıkları çevreyi, evlerini ve daha birçok şeyi geride bırakarak aileleri ile birlikte başka bir ülkeye mülteci olarak yerleşip, ailelerinin yaşam savaşına ortak olmuşlardır. Yetişkin mülteciler iş bulamayınca çocukları çalışmaya zorlamışlardır. Çocuklar kırsal

alandan tarlalarda, kentlerde ise genelde sokakta çalıştırılmaktadırlar. (Akpınar, 2017, s. 23)

Türkiye’de geçici koruma statüsünde 1,6 milyonu çocuk, toplamda da 3,6 milyon Suriyeli mülteci vardır. Ayrıca ülkemizde farklı ülkelerden gelen 400.000 civarında mülteci ve sığınmacı bulunmaktadır, bunun da yaklaşık olarak üçte birini çocuklar oluşturmaktadır. Bu çocuklarda savaş ve yerlerinden edilmelerinin neden olduğu kalıcı travma, sosyal içerme ve dil bilmeme gibi sorunlarının da bir an önce çözüme kavuşturulması gerekmektedir. (UNİCEF, 2019, s. 5)

Dünya Bankası verilerine göre Dünya’da ki mülteci nüfusunun yarısı altı ülkede yaşamaktadır. Türkiye %14 ile en başı çekmektedir, Ürdün %11, Batı Şeria ve Gazze %9, Lübnan %6, Uganda %5, Pakistan %5 oranında mülteci barındırmaktadır.

Şekil 3: Dünya’da Mülteci Nüfusu

Kaynak: The World Bank, 2021

1.8.12. Engelli olan ya da ailelerinde engelli birey bulunan çocuklar

Dezavantajlılık, yaş, hastalık, engel, cinsiyet gibi bireyin dışında gelişen ve engellenme ihtimali olmayan nedenlerle ortaya çıkabileceği gibi göç, şiddet, işsizlik gibi kaynağı toplum olan sebeplerden de kaynaklanabilir. Nedenleri toplumdan topluma farklılık gösterebilir. Yoksulluk ve engellilik arasındaki bağ engelliliğin yoksulluğa neden olduğu şeklinde tek yönlü bir ilişki değildir. Yoksulluk, gıda ihtiyacı, barınma ihtiyacı, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi temel kaynaklara erişimi zorlaştırdığı için engelliliğin sebebidir aslında. Yani engellilik ve yoksulluk iç içe geçip birbirlerinin doğmasına neden olmuştur. Etkileri ise bir hayli güçlü çoklu dezavantajlılık durumunu ortaya çıkarmaktadırlar. (Ak, 2019, s. 2,5)

1.8.13. Salgın Hastalık

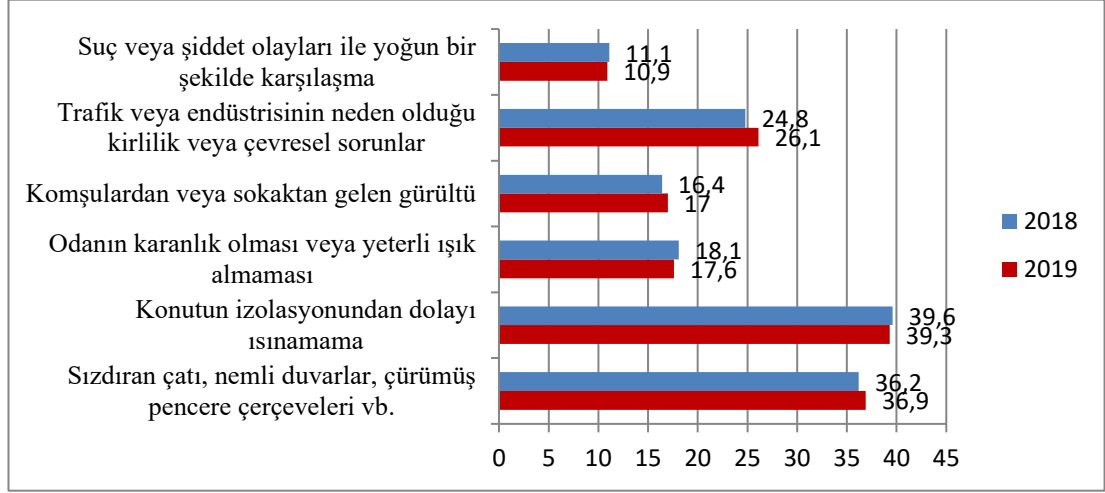
Sağlıksız koşullar, hepatit ve bağırsak enfeksiyonları gibi pek çok hastalığın nedeni olmaktadır. Yeryüzünde her gün, ishalin sebep olduğu hastalıklar nedeniyle çoğunluğu beş yaşın altında olan, yaklaşık olarak iki bin çocuk yaşamını yitirmektedir. Bu ölümlerin ortalama olarak bin sekiz yüzü hijyenik olmayan koşullar, kirli su ve sanitasyon ile ilgilidir. (Konuk vd, 2014, s. 62)

Özellikle, göçe maruz kalan toplumlarda, maddi yetersizliklere ek olarak; yetersiz beslenme, hijyenik olmayan koşullar ve altyapı eksikliği gibi sıkıntılar göçmenlerin salgın hastalıklara daha kolay yakalanmalarına neden olmaktadır. Göç etmek zorunda kalan çocukların, temel sağlık hizmetlerinin sekteye uğraması nedeniyle, aşı hizmetlerinden yeterince faydalanamamaları sonucunda, göç ettikleri ülkede salgına sebep olabilmektedirler. (Aydın vd 2017, s. 10)

1.8.14. Konutun Mülkiyet Durumu

Çocuk yoksulluğunun önemli belirleyicilerinden biride hane halkının yaşadığı konutun mülkiyet durumu ve yapısıdır. Yaşanılan konutun mülkiyet durumu ve yapısı; hane halkının elde ettiği gelir ile doğrudan ilişkilidir. Kamu politikaları ne yazık ki, yoksulların yaşadıkları konut standartlarını ve toplumsal maliyetlerini çok dikkate almamaktadır. Fakat konut içi önemli yoksunluklar çocuk yoksulluğu ve mahrumiyetinin sonucunda; çocuklar sağlıklı uyuyabilecekleri yataktan, evlerinde oda sayısı yeterli olmadığı için mahremiyetten ve hijyenden, akademik başarıları ve sağlıkları için gerekli olan güneş gören bir evden yoksun kalmaktadırlar. Bazı konutlarda elektrik olmaması ya da maliyetlerini karşılayacak güçleri olmadığından elektrik kesintilerinin yaşanmasına, çocukların ders çalışabilecekleri aydınlık ve sessiz bir alanın olmayışı gibi ciddi etkenler, çocuğun okul başarısını kötü yönde etkilemektedir. (Tekdemir ve Yılmaz, 2020, s. 1089)

Şekil 4: Konut ve Çevre Problemleri (%), 2018, 2019

Kaynak: TÜİK, 2021

TÜİK'in en son yapılan araştırma sonuçlarına göre; Türkiye'de konutun izolasyonsuz olmasından kaynaklı ısınamama problemi en sık rastlanan konut ve çevre sorunudur. Kurumsal olmayan nüfusun %39,3'ü konutunun izolasyonundan kaynaklı ısınamama sorunu, %36,9'u nemli duvarlar, sızdıran çatı, çürümüş pencere çerçeveleri gibi problemleri yaşarken %26,1'i trafik veya endüstrinin neden olduğu hava kirliliği, çevre kirliliği veya diğer çevresel sorunlarla karşılaşmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YOKSULLUK VE GELİR DAĞILIMI, ÇOCUK VE ÇOCUK YOKSULLUĞU TANIMLARI, BELİRLEYENLERİ, ÇOCUK YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE

2.1. YOKSULLUK VE GELİR DAĞILIMI İLİŞKİSİ

Bir ülkede belirli bir zaman diliminde elde edilen milli gelirin üretim faktörleri, bireyler, coğrafi bölgeler, sektörler arasında dağılımına gelir dağılımı denilmektedir. (Acar, 2015, s. 44) Gelir dağılımı adaletsizliğinin nedenlerinden bazıları küreselleşme, göç, büyüme, emeğin dağılımı ve demografik faktörlerdir. (Yiğit vd, 2018, s. 88) Gelir dağılımında ki eşitsizlik arttıkça yoksulluk düzeyi de artmaktadır. Bu nedenle, gelir dağılımını belirleyen faktörler ele alınırken yoksulluğu etkileyen faktörler de düşünülmelidir (Aktan ve Vural, 2002).

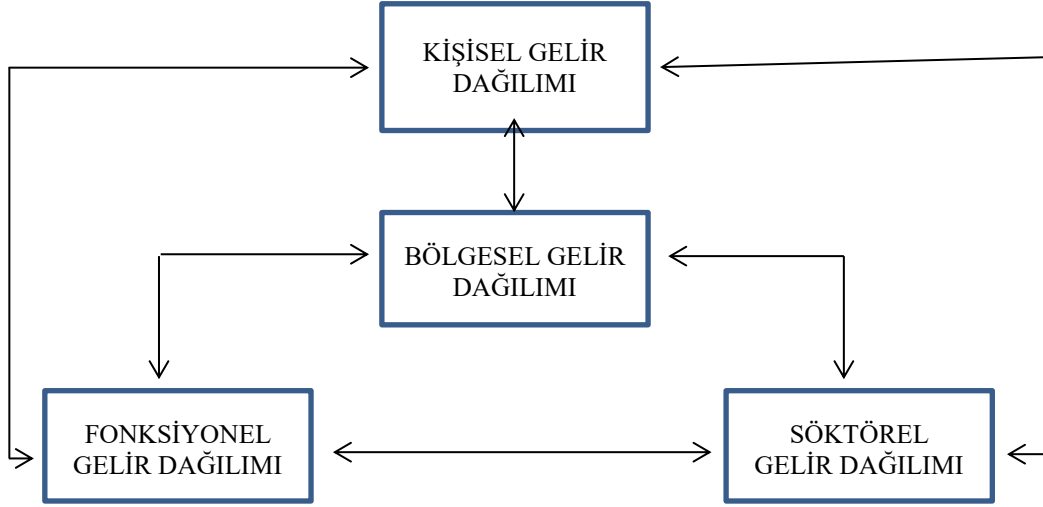
Uluslararası ticaret fakirliği azaltıp, istikrarlı bir gelir dağılımı sağlayacaktır. Ticaret hadlerinin etkisiyle ülkeler farklı teknolojiler ile birlikte, farklı gelir seviyelerinde aynı değerde büyüyeceklerdir. Uluslararası ticaretin büyümeyi hızlandıracağı, bunun sonucunda da yoksulluğun azalacağı düşünülmektedir. (Alyu ve İzgi, 2018, s. 991)

2.1.1. Gelir Dağılımı Türleri

Gelir dağılımı kavramları birbiriyle iç içe geçmiş kavramlardır. Bu kavramlar, aynı fotoğrafa her seferinde farklı perspektiften bakıp yorumlanması gibidir. Hepsi aynı fotoğraf karesindedir aslında bundan dolayı da birbirleriyle etkileşim içindedirler. (Uysal, 2006, s. 254)

Birindeki değişim ötekileri de dolaylı olarak etkilemektedir. Örneğin Fonksiyonel gelir dağılımı sektörel gelir dağılımı ile, sektörel gelir dağılımı da bölgesel gelir dağılımı ile ilişkilidir. Bireysel gelir dağılımı da hepsinin neticesine göre yönünü belirlemektedir. Bu iç içe geçen ilişki ağını, ülkeler planlama yaparken ve bilhassa uzun dönemde gelir dağılımında adalet sağlanmaya çalışılırken dikkate almaları gerekmektedir. (Acar, 2015, s. 45,46)

Şekil 5: Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişki

Kaynak: Uysal, 2006, s. 255

2.1.1.1. Kişisel Gelir Dağılımı

Gelirin kişisel dağılımı cinsiyet, meslek, yaş, eğitim düzeyi, sosyal zümreler ve sektörel farklılıklar gibi kişisel özellikler ile açıklanmaktadır. (DPT, 2001, s. 16) Yalnızca tüketici birimlerin ve kişilerin belli bir zaman diliminde ulaştıkları gelir miktarını dikkate alır, gelirin nerede, nasıl, hangi şartlarda elde edildiği kısmıyla ilgilenmez. Bu sebeple insanların gelir adaletsizlikleri irdelenmek isteniyorsa kişisel gelir dağılımı kavramına bakılmalı. Kişisel gelir dağılımı incelenirken iki önemli husus vardır; İlk olarak neyi inceleyeceğimiz konusu ele alınır. Şahıs mı yoksa tüketici mi önceliğimiz olacak. Metot yönünden genelde tüketici birimleri öncelikli olmaktadır. İkinci olarak da herhangi bir geliri olmayan insanlar araştırmaya dahil edilir. (Türk, 2004, s. 317,318)

2.1.1.2. Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Üretim sürecine katılan herkes, mal ve hizmetlerden rant, faiz, ücret, kar adı altında gelirden alınan paya fonksiyonel gelir dağılımı denilmektedir. Fonksiyonel gelir dağılımı; gelirin üretim faktörleri ve emeğin gerçek sahibi arasında paylaşımını çözümlen bir kavramdır. Geliri yüksek kesimin hemen hemen hepsi emek dışı gelir elde ederken, bağımlı çalışan grubun ise esas gelirinin emek geliri olması bunun nedenlerindedir. (Acar, 2015, s. 44)

2.1.1.3. Sektörel Gelir Dağılımı

Bir ekonomide, kamu ve özel sektör olmak üzere iki temel sektör vardır. Kapitalist ya da karma ekonomik sistem olması fark etmez. Milli gelir, iki sektör arasında bölüştürülür. Sektörlere göre gelir dağılımı, bir nevi kamunun ekonomide ne kadar yer aldığını göstermesi açısından da önem taşımaktadır. (Karakaş, 2019, s. 59)

2.1.1.4. Bölgesel Gelir Dağılımı

Bir ülke sınırları içinde kazanılan gelirin bölgelere göre dağılımını ifade eder. Milli gelir hiçbir coğrafi bölgede adil olarak dağıtılmamıştır. Bölgelerden bazıları gelirden fazla pay alırken bazı bölgeler daha az pay alıp geri kalmaktadır. (Acar, 2015, s. 45,46) Milli gelirin coğrafi dağılımı, belli bir ülkenin değişik semtlerindeki insanların gelirden aldığı payı ifade etmektedir. Bir ülkede gelir dağılımı, o ülkenin gelişmiş ve az gelişmiş semtleri arasında kıyaslama yapmak için kullanılabilir. Ekonomik anlamda kalkınmış ülkelerde bölgeler arasında ki kişi başı gelir dağılımı daha adil iken, az gelişmiş ülkelerde gelir dağılımında ki dengesizlik giderek büyümektedir. (Türk, 2004, s. 313,314)

2.2. GELİR DAĞILIMINDA KULLANILAN ÖLÇÜTLER

Bir ekonomide gelirin ortalama seviyesi kadar nasıl dağıldığı da önemlidir. Gelir dağılımı eşitsizliğini gösteren çeşitli ölçütler vardır. Bunlar arasında en yaygın olarak kullanılanlar ölçütler. Lorenz Eğrisi, Gini Katsayısı, Pareto Katsayısı, ve Kuznets Katsayısı'dır. (Caner, 2008, s. 11)

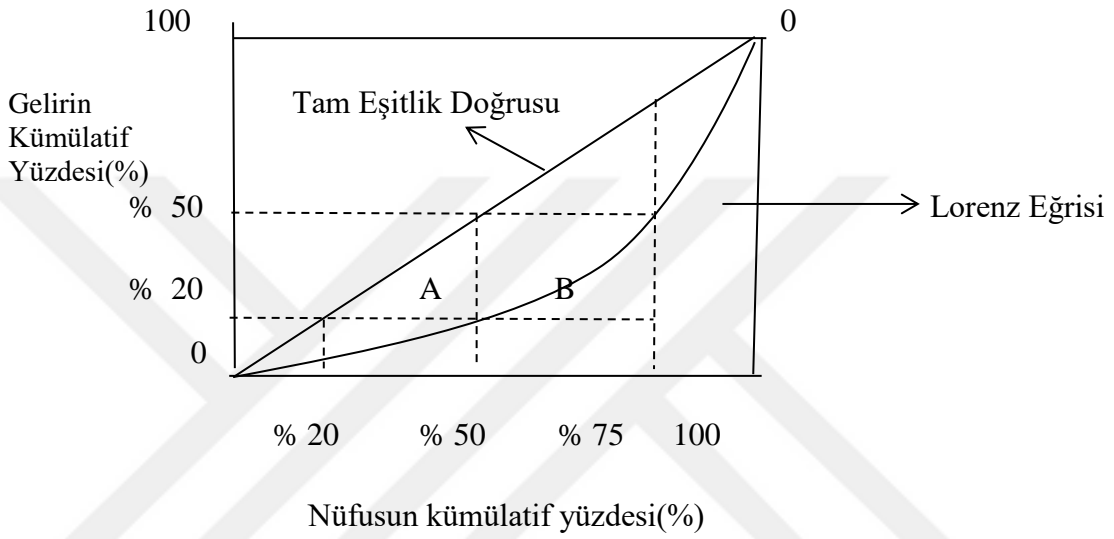
2.2.1. Lorenz Eğrisi

Gelir dağılımı incelenirken en ideal olan yöntem Lorenz eğrisi yöntemidir. (Türk, 2004, s. 318) Lorenz eğrisi, millî gelirin birikimli yüzdesi ile, geliri elde edenlerin birikimli yüzdesi arasında ki oranı göstermektedir. (Çalışkan, 2010, s. 98)

Şekil 5'de görüldüğü üzere, Lorenz eğrisi açıklanırken, yatay eksene nüfusun birikimli yüzdesi, dikey eksene ise gelirin birikimli yüzdesi yerleştirilmektedir. Gelir eşit olarak dağılıyorsa Şekil 6'da "00" Lorenz eğrisi köşeleri birleştiren bir doğru olur, buna da mutlak eşitlik doğrusu denir. Gelir dağılımı adaletsizliği azaldıkça Lorenz

eğrisi mutlak eşitlik doğrusuna yaklaşır, gelir dağılımı adaletsizliği arttıkça da mutlak eşitlik doğrusundan uzaklaşır. Lorenz eğrisi yardımıyla Gini katsayısını bulmamız da kolaylaşır. Belli bir ülkede, gelir dağılımında adaletsizlik olursa, o toplumda yakınmalar, huzursuzluklar başlar. Gelirin elde edilmesi kadar gelirin paylaşımı da önem arz etmektedir. (Alyu ve İzgi, 2018, s. 990)

Şekil 6: Lorenz Eğrisi

Kaynak: Alyu ve İzgi, 2018, s. 990

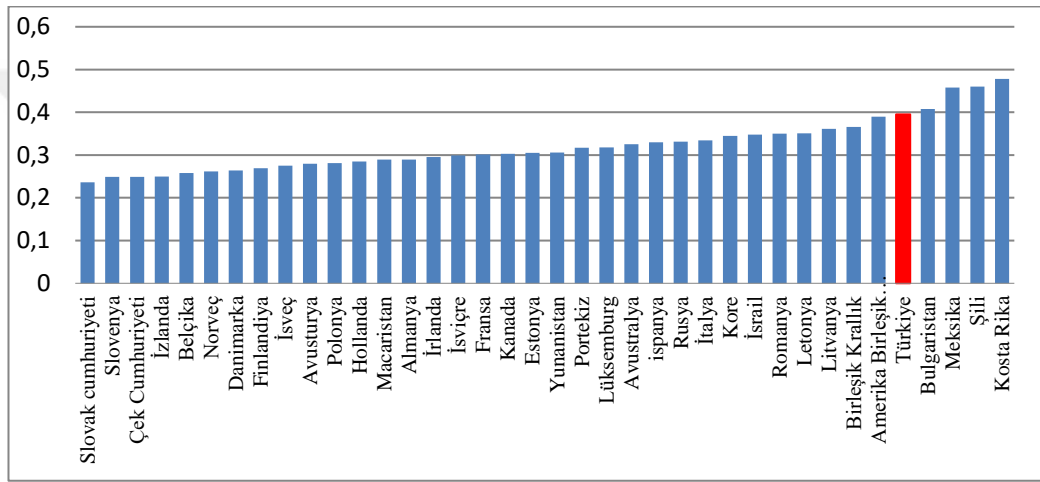
2.2.2. Gini Katsayısı

Gini katsayısı sıfır ile bir aralığında değerler alan bir katsayıdır. Gini katsayısı sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımı eşitlenmeye başlar, bire yaklaştıkça gelir dağılımı bozulur, sıfır olursa en adil, bir olursa "en bozuk" gelir dağılımı olur. (Bilen vd, 2005, s. 16) Gini katsayısı ölçütü hesaplanırken, gelir ikişer ikişer gruplara ayrılıp mutlak farkları alınır daha sonra mutlak farklar ortalaması ortalama gelire bölünerek hesaplanır (Caner, 2008, s. 11) Şekil 5'e göre Gini katsayısı şöyle hesaplanır. Mutlak eşitlik doğrusu ile Lorenz eğrisi arasındaki kalan (A) bölgenin, mutlak eşitlik doğrusunun altında kalan üçgenin tamamına (A+B) olan oranıdır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in en son yaptığı araştırma verilerine göre 2019 yılında Gini katsayısı 0,395 olarak açıklandı. Yine aynı yılda, gelirden en büyük payı alan %20'lik zengin grup ile, en az payı alan %20'lik yoksul grubun ortalama

gelirleri farkı 7,4 kat ölçüldü. Gini katsayısının 0,395 olması eşitsiz bir gelir dağılımını ifade etmektedir. 2018 yılında bu oran 0,408 idi, transfer harcamaları ve asgari ücretin artmasından kaynaklı olarak Gini katsayısında bir miktar iyileşme görülmüştür. Gelirin en adil dağıtıldığı ülkeler kuzey ülkeleridir. Bu ülkelerde Gini katsayısı 0,25-0,30, sosyalist ülkelerin bazılarında da 0,28-0,33 aralığının da değişmektedir. OECD ülkeleri içinde Türkiye, gelir dağılımını en bozuk ülkeler içinde yer almaktadır. Şekilde görüldüğü gibi İngiltere ve ABD gibi gelişmiş ülkelerde bile bozuk bir gelir dağılımı vardır. (Eğilmez, 2020, parag.1;TÜİK, 2021)

Şekil 7: OECD Ülkelerinin Gini Katsayıları

Kaynak: OECD, 2021

2.2.3. Pareto Katsayısı

İtalyan ekonomisti Vilfredo Pareto'ya ait bir teoridir. Pareto katsayısı, Aynı gelir düzeyine sahip insanlar arasında bir bağlantı olduğu varsayımına dayanmaktadır. Gelir düzeyi yükseldikçe bireylerin bir üst gruba geçme ihtimalinin yükseldiğini yaklaşık olarak ortaya koyan bir ölçüdür.

Pareto Formülü şöyle ifade edilmektedir: $N=A/X^a$

N= Gelire sahip olanların sayısıdır.

A= bir parametredir.

a = bir parametredir yaklaşık değeri 1,5 alınabilir. (Acar, 2015, s. 48; Kubar, 2009, s. 233)

2.2.4.İnsani Temel Gereksinimlerin Karşılanması

İnsanların temel gereksinimleri ait oldukları soya cinsiyete, yaşadıkları kültürel ortama ve yaşa bağlı olarak farklılık gösterir. İnsanlar bütün ihtiyaçlarıyla bir bütündür. (Ünsal, 2017, s. 14) Bireylerin ihtiyaçlarını gidermek gereksinimi tek seferlik değildir, süreklilik taşır. Doğumdan başlayıp ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Abraham Maslow, ihtiyaçları beş madde halinde sıralayıp bunu birde piramit üzerinde göstererek İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ni ortaya çıkarmıştır. Fizyolojik ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyacı insanların ana ihtiyaçlarıdır. (Güzel, 2018, s. 1001)

Maslow teorisinde, alt basamakta bulunan temel ihtiyaçlar karşılanmadan bir sonraki basamağa geçilemeyeceğini ortaya koymuştur. Fizyolojik ihtiyaçlar giderilmeden güvenlik ihtiyacına, güvenlik ihtiyacı giderilmeden de üst basamaklarda yer alan sevgi, saygınlık ve kendini gerçekleştirme gibi sosyal ihtiyaçları gidermek için bireylerin herhangi bir çaba içine girmesi mümkün değildir. (Kula ve Çakar, 2015, s. 193)

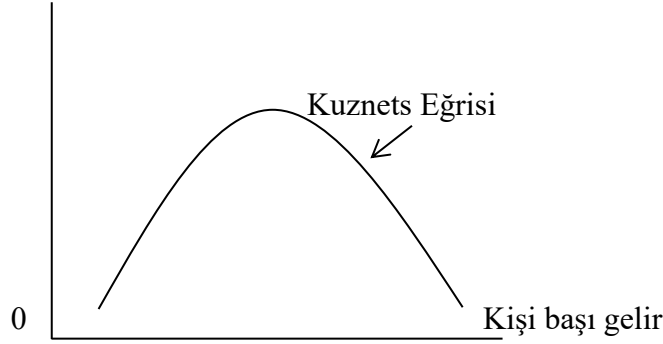
2.2.5.Kuznets Eğrisi (Ters U Hipotezi)

Kuznets'in 1955 yılında geliştirdiği bu hipoteze göre, ekonomik gelişmeler ilerleyip gelir düzeyi arttıkça, gelir dağılımı eşitsizliği önce artacak, daha sonra ise azaltacaktır. Bu durum ters U hipotezi olarak adlandırılırken, gelir dağılımını ve gelir düzeyi ilişkisini gösteren eğri ise Kuznets eğrisi olarak adlandırılmaktadır. Kuznets, adı ile anılan bu teoriyi; tarım dışında ki sektörlerin verimliliğinin yüksek olması nedeniyle, tarım alanlarından tarım dışı sektörlerle göç edilmesini istihdamın kaçışı olarak ifade etmektedir. Yaşanan bu göçler nedeniyle ilk olarak üretim artışı yaşanıp gelir dağılımı bozulacaktır, bir süre sonra meydana gelen üretim artışı gelir dağılımının düzelmesine katkı sağlayacaktır. (Kubar, 2009, s. 19)

Bir grafik yardımıyla gösterecek olursak, yatay eksene kişi başına düşen geliri, dikey eksene ise gelir dağılımında ki eşitsizlik seviyesini gösteren Gini katsayısını yazdığımızda ters U şeklinde bir grafik elde ederiz. (Bahtiyar, 2010, s. 36)

Şekil 8: Kuznets Eğrisi

Gelir Eşitsizliği (GİNİ)

Kaynak: Bahtiyar, 2010, s. 36

2.3. YOKSULLUĞUN GETİRDİĞİ SOSYAL PROBLEMLER

2.3.1. Sosyal Dışlanma

Anglo-Sakson literatüründe sosyal dışlanma yeni bir kavram olsa da 1990 li yıllarda gündeme giren bir kavramdır. Sosyal dışlanma, adaletsizliklerin artması ve toplumun bir kesiminde artan sosyal ve iktisadi güvenlik açığının uyarlanmasıyla meydana gelen sosyal uyumun kaybıdır. Sosyal dışlanma kaynağını eşitsizlikten alır. Sermayenin küreselleşmesi sonucunda ve onunla ilgili üst tabakanın yönlendirdiği sanayi devrimi sonrasında bir eserdir. (Karakaş, 2010, s. 10)

Gerek Dünya’da gerekse Türkiye’de yoksulluk tehlikesi içinde yaşayan bireyler, eğitim, sağlık ve sosyal imkanlardan faydalanamamakta, karar alma faaliyetlerine katılamamakta ve sosyal dışlanmaya maruz kalıp toplum dışına itilmektedirler. Sosyal dışlanmaya en çok maruz kalan kesim; tarım sektöründe ve geçici işlerde çalışanlar, kadınlar, çocuklar, engelli bireyler, eğitim düzeyi düşük ya da hiç eğitimi olmayanlar ve yaşlılardır. (Yiğit vd, 2018, s. 87; Hatipler, 2019, s. 42)

Yoksulluk, öncelikle rutinlerden yoksun kalmak yani “*olması gereken düzeyde olamamak*” halidir. Yoksulluk, bireye özgüvenini kaybettirir, bireyin kendinden kaçmasına utanmasına, kendisini suçlamasına, değersiz görmesine hatta şiddete başvurmasına kadar vahim sonuçlara neden olur. (Bilen vd, 2005, s. 7)

2.3.1.1. Sosyal Dışlanmanın Nedenleri

Sosyal dışlanmanın nedenleri birbirinden ayrı düşünülemez sürekli etkileşim halinde olan faktörlerdir. Bunlar; göç, işsizlik, küreselleşme, sosyal koruma eksikliği, yoksulluk ve gelir dağılımı eşitsizliği, işgücü piyasasında farklılıklar, eşitsizlik gibi unsurlardır. (Çakır, 2002, s. 88) Göç etmek, sosyal dışlanmanın en mühim sebebi olup, göç etmekle beraber, pek çok sıkıntı da baş gösterir. İlk olarak ekonomik ve sosyal problemler başlar bu problemler işsizliğe neden olur. Zaten işsiz olan bireylerin, eğitim düzeyleri de düşük olduğundan, gittikleri bölgelerde sosyal dışlanma ihtimalleri de yükselir. Göç edenler hakkında oluşturulan olumsuz imaj ise onları yalnızlaştırıp çaresizliğe itmektir. (Hatipler, 2019, s. 53)

2.3.1.2. Sosyal Dışlanmanın Boyutları

Sosyal dışlanma, bireylerin ya da toplumsal grupların toplumla veya kurumlarla olan bağlarının yıpranmasını hatta kopmasını ifade eder. Bireyin içinde yaşadığı toplumdaki kopması, dayanışma gücünün zayıfladığı hatta yok olduğu anlamına gelir ki bu da yoksulluğun daha da derinleşmesine neden olmaktadır. Dışlanmışlığa nedenleri birbiriyle iç içe geçmiş olgulardır, bu olgular bazen sosyal dışlanmanın nedeni bazen de sonucudur. Sosyal dışlanma yoksulluğun psikolojik yönünün daha da alevlenmesine sebep olurken dolaylı olarak da kalıcı problemlerin doğmasına neden olmaktadır. (Aksan, 2012, s. 13)

Sosyal dışlanma, yoksunlukların zaman içinde ki değişimleri ile alakalı bir kavramdır. Başka bir deyişle bireylerin yaşamlarını sürdürmek için toplum içinde sürdürmek zorunda oldukları her davranıştan, yaşam şeklinden, sahip oldukları haklardan, sosyal devletin sağladığı olanaklardan dışlanmaları durumudur. (Hatipler, 2019, s. 47,48)

2.3.1.3. Sosyal Dışlanmanın Sonuçları

Sosyal dışlanma birey ve toplum üzerinde bazı olumsuz sonuçlar meydana getirmektedir. Yoksul fertler, gelir dağılımı, sağlık ve eğitim gibi imkanlardan en az seviyede yararlanan gruptur. Sürekli bir işleri olmadığı için gelecek planları yapamamakta ve önlerini görememekte dirler. Yaşadıkları çevre kendileri gibi yoksul

ailelerden oluşmaktadır. Yoksul ailelerin evleri küçük olup, tüm aile aynı odada uyuyabilmektedir. Yetersiz ve dengesiz beslenirler, sağlık koşulları oldukça kötüdür, yaşanan bu olumsuzluklar sebebiyle bireyler hayata karşı öfkeli ve yaşamdan zevk almazlar. (Konuk Şeker ve Ocakçı, 2014, s. 58)

Sosyal dışlanmaya uğrayanlar, fiziksel ve ruhsal yönden yetersiz olup, adaletsizliğe uğramış ve tehlikelere karşı savunmasız bireylerdir. Bu bireylerin ihtiyaçlarını giderememe halinin süreklilik taşıması toplumla arasında ki bağların kopmasına neden olup, kaygı, stres, işsizlik ve kendine olan güvenin zedelenmesi gibi problemlere neden olmaktadır. Sosyal dışlanma tehlikesi içinde olan insanlar, yaşadıkları çevreye ve kendilerine yabancılaşmakta, umutsuzluk, yalnızlık, duyguları ağır basmakta ve toplumla kaynaşma problemleri yaşamaktadırlar. Netice olarak, ruhsal sıkıntılar yaşayan fertler hırsızlık, madde kullanma ve alkol gibi toplumun hoş görmediği kötü alışkanlıklar batağında kendilerini bulmaktadırlar. Toplumsal sonuçlarına baktığımızda sosyal dışlanma, toplumu korkutacak kadar tehlikelidir. Toplumdaki mahrumiyet sebebiyle, suça eğilimin artması, toplumsal teorilerin aktifliğini kaybetmesi, yabancılaşmak hatta toplumsal patlama kaçınılmaz sonudur. (Şahin, 2009, s. 79,80;Çakır, 2002, s. 99,100)

2.3.1.4. Sosyal Dışlanma İle Mücadele

Bireylerin geçmişte ki deneyimlerinden ve olanaklarından ayrı olarak belli bir yaşam düzeyine ulaştırılması amacı taşımaktadır. Sosyal dışlanmayı meydana getiren birçok neden olduğundan sosyal dışlanma ile mücadele yöntemleri de her ülkede farklılık göstermektedir. Sosyal dışlanma ile mücadele edilirken, ilgili ülkede oluşan sosyal dışlanmanın şekline ve sebeplerine bakıp ona uygun bir içerme yöntemi oluşturmak gerekmektedir. Sonuç olarak uygulamaları gözlemlediğimizde ülkeler arasında farklılıklar görülmektedir. (Yıldırım, 2014, s. 96)

Çocuklarda öz-düzenleme yeteneği yeteri kadar gelişmezse çocuklar, okula başladıklarında öğrenmede sıkıntı yaşayabilmektedirler. Bu durum çocuğun hem şu anda ki öğrenme potansiyelini hem de gelecekte ki öğrenme potansiyelini azaltmaktadır. Sınıfta bu tip bir sıkıntı yaşayan çocuklar “aptal” diye adlandırılıp ortamdaki dışlanmaktadır. Bilhassa aileleri fakir olan çocuklar ve erkek çocukları bu tür sorunları yaşamaktadırlar. Yoksulluk umutsuzluk, çaresizlik, yaşadığı hayattan

zevk alamamak gibi pek çok olumsuz duyguyu barındırdığından bireylere aşırı stres yaşatmaktadır. Özellikle yoksul halkın yaşadığı bölgelerde bu oran daha fazladır. (Suskind, 2015, s. 125,126)

Sosyal dışlanmanın ekonomik nedeni işsizliktir. İşsizlik sadece gelir yoksulluğunu ortaya çıkarmaz aynı zamanda aile bağlarının ve sosyal ilişkilerin kopmasına neden olup akabinde psikolojik problemleri de ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle işsizlik yardımı gibi yoksullukla mücadelede uygulanan önlemler, sosyal dışlanma ile mücadelede her zaman sağlıklı sonuçlar ortaya çıkarmaz. Gelir yoksulluğunu ortadan kaldırsa bile işsizlik sorununu çözmez, işsizlik tüm toplum için önemli bir problemdir, öncelikle bu sorun uygulanan ekonomik politikalarla çözülmeli, daha sonra ise sosyal, psikolojik, kültürel boyutlarda meydana gelen dezavantajların etkilerinin azaltılması için destek verilmelidir. Sosyal dışlanma, gelir yoksulluğuna göre çok daha geniş anlam taşımaktadır. (Şahin, 2009, s. 98)

2.4. YOKSULLUKLA MÜCADELEYE YÖNELİK KALKINMA PLANLARI

2.4.1. Binyıl Kalkınma Hedefleri

Bin Yıl Kalkınma (BYK) Hedefleri, aşırı yoksulluğu azaltmak ve insan haklarını korumak amacıyla, nicel olarak belirlenen hedeflere ulaşılması amacıyla, 2000 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından onaylanmıştır. Bildirgede, kendi milletimize karşı mesuliyetimizin yanında, global olarak da insanların sahip oldukları itibar, adalet ve eşitlik kriterlerinin tatbik edilmesi anlamında mesuliyetimizden bahsetmektedir. (Akyıldız, 2011, s. 47,48; Kabaş, 2009, s. 183)

2010 yılında, Binyıl Kalkınma Hedefleri Zirvesi'nde, 189 ülkenin liderleri, 2015 yılına gelinceye kadar BKH'ni gerçekleştirmek için ortaya bir eylem planı çıkardılar. Binyıl Kalkınma Hedefleri, birçok insanı yoksulluktan açlık sefaletten kurtardı, hamilelikte anne ölümleri azaldı, birçok çocuğun eğitim almasına vesile oldu, temiz suya ulaşım kolaylaştı ve binlerce kişinin ölümcül sonuçlar doğuran hastalıklardan kurtulmasına sebep oldu. (UNDP, 2021) 2015 yılına kadar sosyal, ekolojik ve iktisadi koşullarda ilerleme sağlanması anlamında ortak tutum içinde Binyıl Bildirgesi ilan edilmiştir. Bu hedefleri şöyledir:

Tablo 4: Bin Yıl Kalkınma (BYK) Amaçları ve Hedefleri

Amaç 1	Devasa yoksulluğun son bulması	Hedef 1	1990-2015 yılları aralığında geliri 1 ABD \$'ın altında bulunan bireylerin oranını yarı yarıya azaltmak.
		Hedef 2	1990-2015 yılları aralığında aç dolaşan bireylerin oranını yarı yarıya azaltmak.
Amaç 2	Evrensel anlamda İlköğretime ulaşabilmenin sağlanması	Hedef 3	2015 yılına kadar tüm çocukların ilk öğretimlerinin tamamlanması
Amaç 3	Cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi ve kadınların desteklenmesi	Hedef 4	2005 yılında ilk ve orta öğretimde cinsiyet eşitsizliğinin bitmesi; tüm eğitim düzeylerin de bu hedefin gerçekleşmesi
Amaç 4	Çocuk ölüm oranının azaltılması	Hedef 5	1990-2015 yılları aralığında beş yaşın altında olan çocuk ölümlerini 2/3 oranında azaltılması
Amaç 5	Anne sağlığının korunması	Hedef 6	1990-2015 yılları aralığında anne ölüm oranlarının $\frac{3}{4}$ oranında azaltılması.
Amaç 6	HIV/AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele	Hedef 7	HIV/Aids gibi salgın hastalıkların bulaşının 2015 yılına kadar azaltılması ya da tamamen durdurulması
		Hedef 8	Sıtma ve diğer hastalıkların 2015 yılına kadar azaltılması ya da tamamen durdurulması
Amaç 7	Çevresel sürdürülebilirliğin kazanılması	Hedef 9	Sürdürülebilir kalkınma politikalarının ülke programlarında yer alması ve doğal kaynakların kaybının önüne geçilmesi
		Hedef 10	İnsanların, temel sağlık hizmetlerine ve temiz su kaynaklarına ulaşabilme oranlarını, 2015 yılına kadar yarı yarıya arttırması
		Hedef 11	Gecekondularda yaşamlarını devam ettiren asgari 100 milyon bireyin yaşamında 2020 yılına kadar ciddi ilerlemeler kaydedilmesi

Kaynak: Peşkircioğlu, 2016, s. 4,5; Kabaş, 2010, s. 183

2.4.2.Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, yoksulluğun kökünü kurutmak, yaşadığımız dünyayı korumak, savaşların olmadığı insanların, huzurlu ve bolluk bereketli bir hayat sürdürmelerini sağlamak için ulusal bir çağrıdır. Amaçların bir kısmı, Binyıl Kalkınma

Hedeflerinin gerçekleştirmiş olduğu amaçlarının üzerine eklenmekte. Diğer yandan da İklim değişimleri, sürdürülebilirlik, eşitlik, ekonomik farklılıklar, gibi yeni alanları kapsamaktadır. (UNDP, 2021)

Sürdürülebilir Kalkınma için belirlenen 17 tane hedef olup, yoksulluğa ve açlığa son vermek en önemli hedeflerindedir. Temel bileşenlerinden olan tarımsal üretkenlik ve sürdürülebilir gıda üretimi birbirleriyle bağlantılı olan açlık, yoksulluk ve iklimsel problemleri çözüp, tarım sektöründen daha fazla verim alabilmek için çaba gösterilmesi gereken hedeflerdendir. Bunun yanında; nitelikli, eğitilmiş ve sağlıklı bireyler yetiştirebilmek, herkes için her daim yaşam boyu eğitimin desteklendiği, eşitlikçi, detaylı ve kaliteli eğitimin garanti altına alındığı toplumda cinsiyet eşitsizliğinin olmadığı, herkesin sıhhi koşullara ve suya erişebilmesinin mümkün olduğu ve sürdürülebilirliğinin teminat altına alındığı, ülkeler içi ve ülkeler arası eşitsizliklerin azaltılması yönünde hedefleri bulunmaktadır. (Global Compact Network Türkiye, 2021)

2.5. ÇOCUK YOKSULLUĞUNUN SONUÇLARI

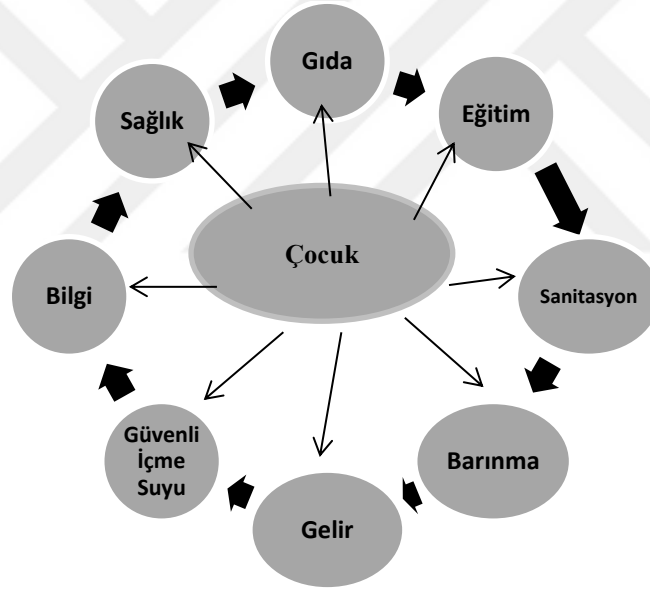
Yoksul çocuklara aileleri tarafından miras bırakılan dezavantajlar, toplum içinde eşitsiz dağılıma neden olmaktadır. Bu eşitsizlik, devletler gelir dağılımında fırsat eşitliği tanımadığı sürece devam edecektir. Yoksulluk, çocukların gelecekte eğitimlerini yarıda bırakmalarına, suç unsuru taşıyan davranışlara yönelmelerine, çocuk yaşta evlendirilmelerine çocuk gelin olmalarına ve yine çocuk anne olmaları gibi olumsuz durumlara sebep olmaktadır. (Kurnaz, 2009, s. 36,37)

Sağlıklı bireyler olmamız için, gereken bilgi ve tecrübeye doğarken sahip değildik. Çocukluk döneminden başlayarak erken yetişkinlik dönemine kadar geçen süreçte yaratıcılıklarımız gelişir, düzenlenir ve beynimizin prefrontal olarak adlandırılan korteks kısmına bağlanır. Doğumla beraber beynimizin korteks kısmı dışarıdan gelecek bütün etkilere karşı oldukça hassastır bu sebeple aile ortamı çocuk için çok önemlidir. Ebeveynlerin olumsuz davranış ve konuşmaları, stresli ortamlar prefrontal korteksin gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir. (Suskind, 2015, s. 124)Yoksulluktan en fazla mağdur olan grup, gereksinimleri yüksek olan çocuklardır. Yoksulluk büyüme çağındaki çocukların sağlığına zarar verebilir. Çocuklarda kötü

beslenmeye neden olabilir, eğitimleri yarım kalabilir, şiddet görebilirler, ihmalin sömürünün tüm hallerine maruz kalabilirler.

Zira yoksulluğun ve açlığın fizyolojik etkileri gibi psikososyal ve davranışsal etkileri de önemlidir. Yoksul çocuklar psikososyal gelişimleri yönünden de geri kalmakta düşünel, davranışsal ve duygusal sağlık problemleri ile daha sık karşılaşmaktadırlar. Yapılmış araştırmalara göre bu çocuklarda “hiperaktivite” “öğrenme güçlüğü” “depresyon” “anksiyete” “intihar” gibi riskleri arttırdığı görülmüştür. Yoksul çocukların algı düzeyleri düşük olduğundan, okul başarıları da olumsuz etkilenmektedir. Ayrıca zekâ geriliği, özgüven eksikliği, dikkat dağınıklığı, ailede boşanma, uyuşturucu madde bağımlılığı da başarısızlığın nedenidir. (Konuk Şeker ve Ocakçı, 2014, s. 60,62)

Şekil 9: Çocuk Yoksulluğunun Sekiz Farklı Alandaki Etkileri

Kaynak: Konuk Şeker ve Ocakçı, 2014, s. 61

2.5.1. Bebek ve Çocuk Ölümleri

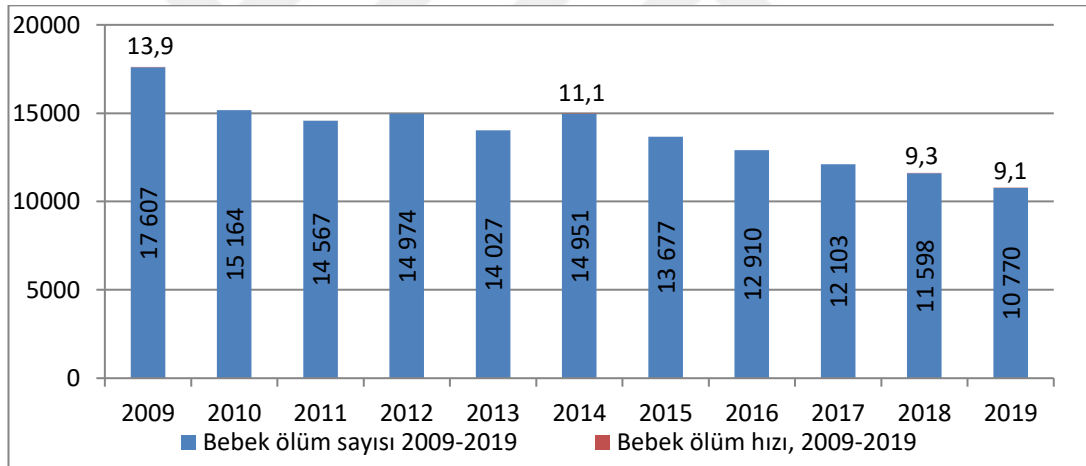
Çocuk ölümleri bir ülkenin en önemli kalkınma göstergelerinden biridir. 2000 yılında yapılan BM Binyıl Zirvesi'nde kalkınma amaçları arasında yer alan, 2015 yılına kadar beş yaşından küçük çocukların ölüm oranlarının üçte iki azaltılması da bunun göstergesidir. (Koç ve Eryurt, 2009, s. 113) Yoksulluğun en vahim tarafı bebek ve çocuk ölümlerini arttırmasıdır. Bebek ölümleri sosyal değişkenlikleri aktaran, kilit nokta olarak görülmekte ve yoksulluğun bebek ölüm sayısını dört katına kadar

arttırdığı düşünülmektedir. Zira yoksulluk, bebek ve çocuk ölümlerini, kötü ve yetersiz beslenme, bulaşıcı hastalıklar, sigara kullanımı, yaşanılan ortam v.s. nedenlerle doğrudan etkilediği gibi, dolaylı da etkilemektedir. (Hatun, 2002, s. 21)

Doğumdan itibaren beş yıl içerisinde ölme olasılığı yani beş yaşın altında ki ölüm hızı ülkemizde 2018’de binde 11,3 iken, 2019 yılında 11,2 olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılı ölüm oranı ise 5,2 milyon olup, şu ana kadar ki en düşük rakam olmuştur. Ancak Koronavirüs salgınının çocuk ve anne sağlık hizmetlerini aksatması nedeniyle, milyonlarca hayat risk altındadır. (UNİCEF,2021; TÜİK, 2021)

Şekil 10’da TÜİK’in son araştırma sonuçlarını incelediğimizde, bebek ölüm hızı 2018’de binde 9,3 iken 2019’da binde 9,1’e gerilemiştir. Yani 2019 da bin tane canlı doğumdan 9,1’ini kaybettik. Bebek ölüm sayısının, ise 2018 yılında 11,598 iken 2019’da 10,770 olarak gerçekleştiğini görmekteyiz.

Şekil 10: Bebek Ölüm Sayısı ve Hızı, 2009-2019

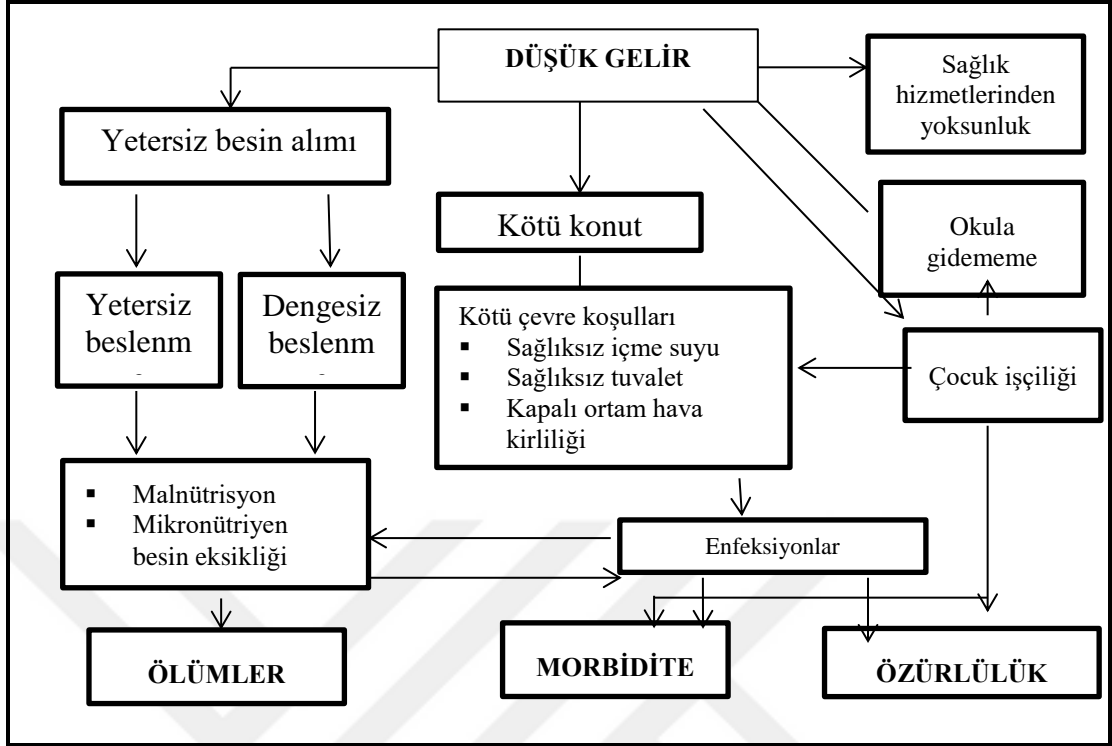

Kaynak: TÜİK, 2021

2.5.2. Sağlık Hizmetinden Yoksun Kalmak

Dünyada 270 milyon civarında çocuk, sağlık hizmetlerine ulaşamamaktadır. Güney Asya ve Sahra Altı Afrika’da dört çocuktan birine temel aşı yaptırılmamıştır. (Metin, 2015, s. 175) Çocuk yoksulluğu çocukları en fazla besin yetersizliği yönünden etkilemektedir. Vücudun ihtiyacı olan yeterli besin alınmadığında, protein eksikliği gibi birçok problem baş gösterir. Sağlıklı besin ihtiyacı giderilemeyen çocuklarda, çocukluk hastalıkları artar, bulaşıcı hastalıklara karşı vücudun savunma gücü zira hem bedensel hem zihinsel yönden, gelişim geriliği yaşayabilirler. (Kurnaz, 2009, s. 41,42)

Şekil 11: Yoksulluğun Çocuk Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Kaynak: Hatun vd, 2003, s. 252

2.5.3. Kötü Konut Koşulları

Sağlıklı beslenme gibi, sağlıklı bir konutta yaşamak da çocukların başlıca ihtiyaçlarındandır. Yetersiz beslenmeye ilaveten, yoksul çocukların yaşadıkları sıkıntılar arasında, kalabalık ve yaşamaya elverişsiz konutlarda yaşamak, su ve sanitasyon imkanlarına ulaşamamak gibi nedenler çocukların sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. (Şeker ve Ocağcı, 2014, s. 62)

2.5.4. Yetersiz ve Dengesiz Beslenme

Yoksulluğun sonuçlarından en fazla çocuklar etkilenmektedir. Çocuklar, gelişmeleri ve büyümeleri açısından gerekli olan ihtiyaçlardan yoksun kaldıkları için fiziksel, ruhsal ve zihinsel anlamda gelişimleri de geri kalmaktadır. Beyin gelişiminde üç yaşa kadar olan dönem çok önemlidir. Bu dönemde çocuklarda beslenme eksikliği olursa görme kaybı, bilişsel beceriler ve dil gelişimi olumsuz etkilenmektedir. (Kurnaz, 2009, s. 85)

Yoksul çocukların, olanaksızlıklar nedeniyle, besin değeri yüksek yiyecekler tüketmesi ve sağlıklı beslenme alışkanlığı olması pek mümkün görünmemektedir. Sağlıksız beslenme, çocuklar için olumsuz yaratan bir durumdur. Bu olumsuzluk yoksul çocuklarda boy kısalığı, zayıflık gibi fiziksel gerilemeye neden olmaktadır. Çocuklar sağlıklı beslenemediği ve vücut için gerekli vitaminleri alamadıklarında bağışıklık sistemleri zarar görmekte ve hastalıklara yakalanma riskleri artmaktadır. (Kınacı, 2020, s. 84)

2.5.5.Eğitimden Yoksun Kalmak

Yoksulluk ile eğitim birbirleriyle iç içedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, yoksulluk azalmaktadır. Eğitim, beşeri sermayeyi yükselterek ülkede nitelikli işgücünü arttırır. Yüksek beşeri sermaye ekonomik büyümeye de katkı sağlar. Eğitim, yoksulların gelir kazanma yetilerini ve emeğin verimliliği yükseltmekte, çocuk ölüm oranlarının azalmasına ve toplumda dezavantajlı grubun toplulukta söz sahibi olmaları gibi pek çok avantaj sağlamaktadır. (İncedal, 2013, s. 40)

Yoksulluk, çocukların eğitimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Yoksul semtlerde eğitimin kalitesi de oldukça düşüktür. Yoksul çocuklar, gerek maddi imkansızlıklardan, gerekse ailelerinin geçimine katkı sağlamak için çalışmaları gerekmekte olup, bu sebeple de yoksul bölgelerde, ufak yaşlarda okulu bırakma oranı yüksek seyretmektedir. Çocuk yoksulluğunun bizden sonra ki kuşaklara aktarımını engellemenin en iyi yöntemi, tüm çocukların eğitime kavuşmasıdır. Yoksul çocuklar, eğitimlerini tamamlayamadıklarından kendilerini tam anlamıyla gerçekleştirememekte ve yeteneklerini öne çıkaramamaktadırlar. Şimdi yoksul olan bu çocukların gelecekte de yoksul olma ihtimalleri yüksektir. (Kurnaz, 2007, s. 53; 2009, s. 85)

Aşağıda ki grafikte çocuk yoksulluğunun önemli belirleyicilerinden olan bebek ölüm sayısının anne ve babanın eğitim seviyesiyle ilişkisi verilmiştir. TÜİK 2019 verilerine göre, yükseköğretim mezunu anne babalar arasında bebek ölüm sayısının en düşük olduğu gözlenmiştir.

Tablo 5: Anne ve Babanın Eğitim Durumuna Göre Bebek Ölümleri (2019)

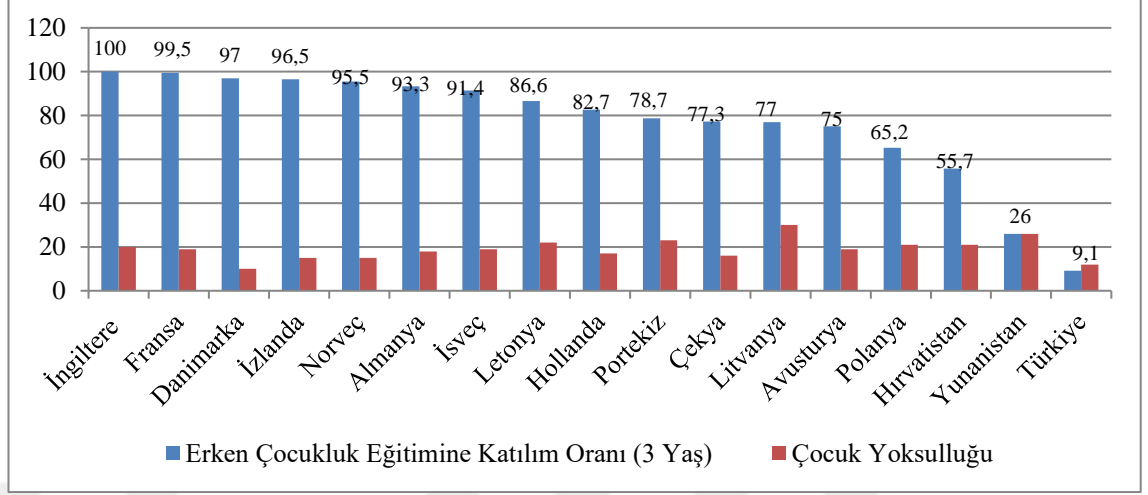
Annenin eğitim seviyesi	Toplam	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul mezunu	Ortaokul ve ya dengi okul mezunu	Lise veya dengi okul mezunu	Yüksek öğretim mezunu	Bilinmeyen
Toplam	10 770	62	408	964	4 389	2 556	1 847	544
Okuma yazma bilmeyen	413	22	61	90	190	30	10	10
Okuma yazma bilen fakat mezuniyeti olmayan	1095	20	115	161	570	140	41	48
İlkokul mezunu	1267	5	37	307	569	281	42	26
İlköğretim ortaokul veya dengi okul mezunu	4022	14	151	293	2162	964	320	118
Lise veya dengi okul mezunu	1785	-	24	73	607	653	398	30
Yüksek öğretim	1690	-	10	15	202	439	1009	15
Bilinmeyen	498	1	10	25	89	49	27	297

Kaynak: (TÜİK, 2021)

2.5.5.1. Erken Çocukluk Dönemi Eğitiminden Yoksunluk

“Piaget’in Bilişsel Gelişim Kuramı”na göre, çocukların gelişiminin büyük bir kısmını çevre belirler. Çocuklar çevre ile olan bağları sayesinde, olayları çözümler, nesnelere anlam yüklemeye çalışırlar. Bu şekilde bilmek ve anlamak metodu geliştirmeye bilişsel gelişim diyoruz. Birey çevresinden en fazla çocukluk döneminde etkilenir. Çevresinde ki olup biten olaylar çocuğun zihinsel ve fiziki gelişimine olumlu katkı sağlar. Bu dönemde Çocuğu etkileyen olumsuz olaylar, çocuğun gelişimini durdurmaktadır. Çocuğun gelişimi, sağlıklı bir ortam ile destekleniyor, çocuk yeterli besini alıp şayet sağlıklıysa bu etkenler çocuğun geleceği için güzel bir temel sağlar. (Bertan vd, 2009, s. 2)

Şekil 12: Türkiye'nin ve Bazı AB Ülkelerinin Yoksulluk ve Erken Çocukluk Eğitime Katılım Arasındaki İlişki

Kaynak: EUROSTAT, 2018

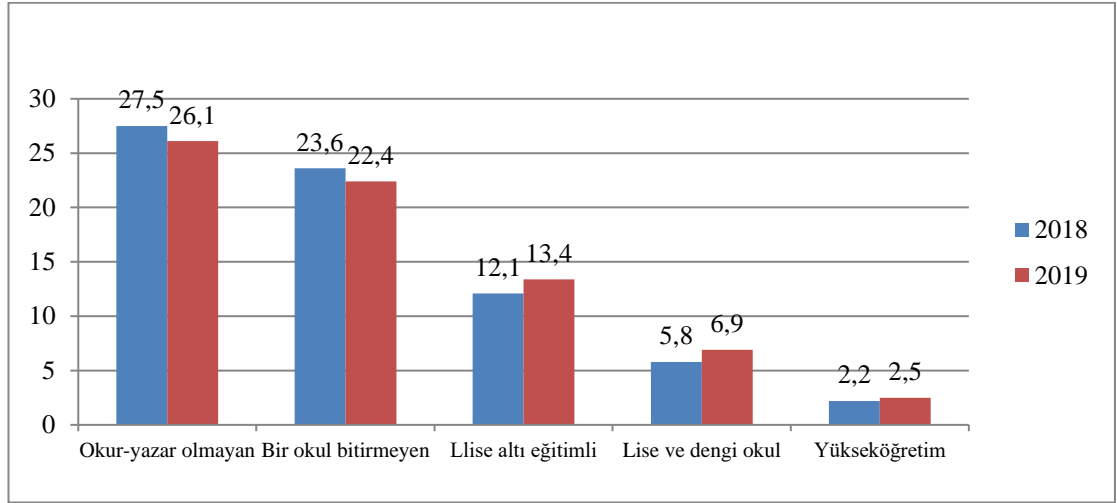
Grafikte, okul öncesi eğitimin erken başlaması ile çocuk yoksulluğu oranları gösterilmiştir. Grafiğe bakıldığında erken çocukluk eğitime geç başlayan ülkelerde, Türkiye de olduğu gibi çocuk yoksulluğu oranları daha yüksek seyretmektedir. (Tekdemir, 2019, s. 140)

2.5.5.2. Okuma Yazma Oranının Düşük Olması

Eğitim düzeyi ile yoksulluk arasında ki ters yönlü ilişkinin varlığından dolayı fertler, yoksulluktan kurtulmak ve daha refah bir hayat seviyesi sürdürebilmenin yolunun eğitimden geçtiği vurgulanmaktadır. Eğitim, beşeri sermaye aracılığıyla nitelikli işgücünün artmasına da katkıda bulunmaktadır. (Yaşar ve Taşar, 2019)

TÜİK'in yoksulluk ilgili araştırma sonuçlarını incelersek; 2019 yılında okur-yazar olmayan grup %26,1 ile en yüksek yoksulluk oranına sahipken, sırasıyla bir okuldan mezun olmayanlar %22,4, lise altı eğitim alanlar %13,4, lise ve dengi okul mezunları %6,9, yükseköğretim mezunları ise %2,5 ile en düşük yoksulluk oranına sahip grup olarak gözlenmiştir.

Şekil 13: Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranı (%), 2018, 2019

Kaynak: TÜİK, 2021

Şekil 13'teki grafikte TÜİK'in araştırmasına göre eğitim ile yoksulluk arasında ki ters yönlü ilişki verilmiştir. En yüksek yoksulluk oranı okuma yazma bilmeyen grupta görülürken, en düşük yoksulluk oranı ise yüksek öğretim mezunları arasındadır.

2.5.6. Çocuk İstismarları

Yoksulluğu, belirleyen faktörler gibi yoksulluğun sonucunu doğuran faktörlerde farklılık göstermektedir. Sosyal hayat, kendine güven, sağlık gibi faktörleri kapsamaktadır. Yoksul çocuklar en dezavantajlı grup olması nedeniyle gerek gelişmiş ülkelerde gerekse az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere, istismara uğramaktadırlar. (Durgun, 2019, s. 58)

Çocuğa yönelik başka bir kişinin ruhsal ve ya fiziksel anlamda zarar verici davranışları çocuk istismarı olarak adlandırılmaktadır. Diğer kişi çocuğun ailesinden biri ya da başka bir kişi olabilir, bu kişi yetişkin veya çocuk da olabilmektedir. İstismarın meydana getirdiği zarar beyin hasarından ölümcül sonuçlara kadar çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Psikolojik ve ruhsal tahribatlar sonucunda, çocukta özgüven eksikliği, dikkat eksikliği problemi, öğrenme güçlüğü ve anti sosyal davranışlar gibi çeşitli problemler ortaya çıkabilmektedir. Çocuk istismarı hane içinde ortaya çıkıyorsa anne, baba veya evdeki başka bir büyük tarafından duygusal, fiziksel ve cinsel olarak ortaya çıkmaktadır. Aile içinde meydana gelen çocuk

istismarlarının nedeni çoğu zaman eğitim eksikliği, yoksulluk ve kültürel ortamdaki kaynaklandığı öne sürülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuk istismarını açıklamaya yönelik bir tanımlama yapmıştır. Bu tanıma göre, “*çocuğun sağlığını, fiziki ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir yetişkin, toplum veya ülke tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan davranışlar*” olarak tanımlamıştır. Çocuk istismarına yönelik caydırıcı önlemlerin vakitlice uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. (Çevik ve Karakaş , 2016, s. 897,898)

2.5.7.Çocuk İşçiliği Sorunu

Çocuk yoksulluğunun en vahim boyutu çocuk işçiliğidir. Çocukların sokakta ve mevsimsel tarım işinde çalışması çocuk işçiliğinin en ağır halidir. Bu çocuklar okuldan geri kalırlar sosyalleşme imkanı bulamazlar. Çocuk işçiler, yetersiz beslenme, kaza, hastalık, şiddet eğilimi ve suça karışmak gibi birçok tehlike ile baş başadır. (Konuk vd, 2014, s. 63)

Çalışan çocuklar, gelişmekte olan ve gelişmiş olan bütün ülkelerin ortak problemidir. Çocuklar, düşük ücretlerle, kendilerine uygun olmayan işlerde, ihmal ve istismar içeren zor koşullarda çalışmaktadırlar. Çocukların küçük yaşlarda çalışma hayatına dahil olmak zorunda kalması, fiziksel ve ruhsal gelişimlerini negatif yönde etkilemektedir. Çocukların karşılaştıkları riskler, Çalışma şartlarına ve çalışma süresine göre değişmektedir. Yoksul aileler, sürekli bir gelir kaynağına sahip olmadıklarından, çocuklarını çalıştırmaya teşvik ederler. Yoksul insanların vücutları sermayesidir, bu sebeple çocuklarını da sermaye olarak görürler. UNESCO’ya göre ilkokula başlaması gereken çocukların beşte biri kaydını yaptıramamaktadır. Çocuk işçi en fazla kırsal alanlarda vardır. (Durgun, 2011, s. 149; Öztürk ve Durgun, 2017, s. 613)

Yoksulluk, çocukların kötü şartlarda çalıştırılmasına sebep olup, fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklarını olumsuz etkilemektedir. Çalışan çocukların büyük bir kısmı okula gidemez. Okulu ve işi bir arada götürmeye çalışan çocukların ise okul başarıları düşüktür. Çocuk işçiliği, çocukların çalışırken istismara uğramalarına da neden olmaktadır. Çocuk işçiliğinin bir başka çeşidi de sokakta çalıştırılan çocuklarıdır. Bu çocuklar çoğu zaman ailenin geçim kaynağı olarak görülmektedir, günlerinin büyük bir kısmını sokaklarda çalışarak geçirmektedirler. (Kurnaz, 2009, s. 42)

2.5.8. Sokakta Çalışan Çocuklar

Sokak çocukları sorunu, “kamu hizmeti” kavramının sorgulandığı ve “küreselleşme” den bahsedildiği 1990’lı yıllarda Türkiye’nin gündeminde yerini almıştır. Çocukların sokakta yaşamasının ya da çalışmasının birçok sebebi vardır. Çocukların sokağa yönlendirilme nedenleri tüm Dünyada benzer sebeplerden kaynaklanmaktadır. Kırsal alanda yaşanan memnuniyetsiz ve maddi imkansızlıklardan kaynaklanan göç dalgaları sonucunda, aileler gittikleri büyük şehirlerde iş bulmakta zorluk çekmekte, eğitim ve konut ihtiyaçlarını hemen çözüme kavuşturamamakta ve bunun gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla en hızlı çözüm yolu olarak da çocuklarını sokakta çalışmaya yönlendirmektedirler. (Kasatura, 2002, s. 212)

Sokakta çalışan çocukların ebeveynlerinin içinde buldukları yoksulluk, terör, zorunlu göç, ve güvenlik sebebiyle yaşadıkları travmalar, çocuklar içinde pek çok dezavantaj meydana getirmiştir. Sokakta çalışan çocukları birçok risk faktörü beklemektedir. Sokaktaki çocuklar, şiddete maruz kalma, istismar ve ihmal edilme gibi nedenlerle kendileri de başkalarına karşı şiddet uygulayabilme, madde bağımlısı olma ve sokakta yaşanan suç olaylarına karışma gibi çeşitli olumsuz sonuçların doğmasına neden olabilmektedirler. (Bilgin, 2012, s. 83)

2.5.9. Suça Sürüklenen Çocuk

5395 Sayılı “Çocuk Koruma Kanunu’nun 3.md. “*Suçta sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,*” tanımlar. (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2021) Görüldüğü gibi kanun çocuklara karşı suçlu ifadesini kullanmamaktadır. Bunun nedeni ise çocukların, işledikleri suçu idrak etme yetilerinin olmamasındandır. (Şentuna, 2019, s. 57)

Yaş gruplarına göre çocukların ceza sorumlulukları: Türk Ceza Kanunu madde 31/1’de “ *Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.*” 12 yaşını tamamlayıp 15 yaşını tamamlamayan çocuklarda ise cezai ehliyetlerinin olup olmadığı iki şekilde incelenmelidir;

- TCK madde 31/2’de; *“Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur.”* Ancak Suça sürüklenen bu çocuklar hakkında “çocuklara özgü güvenlik tedbirleri” uygulanabilir.
- 12-15 yaş aralığında olup, TCK madde 31/2’ye gör; *“İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde....”* Bu çocukların cezai sorumluluğu olmaktadır. (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2021)

Çocukların suça itilme etkenlerinin altında yatan en önemli sorun yoksulluktur. Yeryüzünde gelir dağılımı eşitsizliği, eğitimsizlik, işsizlik, göç, çarpık kentleşme gibi sorunların çözülemez problemler haline dönüşmesi, çocuklara da suç ortamları yaratmaktadır. Bunun dışında; aile içi geçimsizlik ve şiddete başvurulması, ailenin çocuğa karşı ilgisiz ve sevgisizliği, ailelerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmaları, yine aile içinde olumsuz davranış ve tutumlar, suça meyilli arkadaş seçimi, çocuk yaşta ev geçindirmek zorunluluğu, başka yaşamlara özenme, işsizlik, dışlanmışlık, bazı geleneksel kültürlerde ailelerin çocukları suç işlemeye azmettirmesi, çocuk çeteleri gibi birçok çevresel etken çocukların suça yönelmesine neden olmaktadır. Çocuklar suçlu olarak doğmaz, suç sonradan öğrenilen bir davranıştır, bu nedenledir ki içinde bulunduğumuz sosyal çevre suç davranışını öğretir ve çocukları suçlu çocuğa dönüştürebilir. (Ankara Üniversitesi, 2016, s. 40; Bağış, 2019, s. 203,204,207)

2.5.10. Çocuklara Yönelik Şiddet

UNICEF’in, “Açık Görüş Alanında Gizlenen” başlıklı raporuna göre 190 ülkeden gelen veriler, çocukların kendilerini güvende hissetmeleri gereken alanlarda, ne yazık ki şiddetin varlığını belgelemektedir. Bu alanlar Evler, okullar, sosyal gruplardır. Rapora göre, şiddet kalıcı etkiler meydana getirmekte ve gelecek kuşaklara bu etkiler aktarılmaktadır. Raporda şiddetin sürekli etkileri anlatılmış ve şiddete uğrayan çocukların, gelecekte yoksulluk içerisinde yaşama, işsiz kalma ve başka insanlara karşı şiddet uygulama eğilimlerinin yüksek olduğu vurgulanmıştır. Rapora

göre çocuklar; cinayet, zorbalık, cinsel şiddet ve şiddet uygulayarak disiplin sağlama gibi davranışlara maruz kalmaktadır. (UNİCEF, 2021)

2.6. ÜLKELERİN GELİŞMİŞLİK DÜZEYLERİNE GÖRE ÇOCUK YOKSULLUĞU

Yoksulluğu etkileyen unsurlar, öncelikli olarak geliri az olan ülkeler göz önüne alınarak şekillendirilmiştir. Gelir seviyesi düşük olan ülkelerde yoksulluk düzeyi arttıkça çocuk yoksulluğu artışı da bunu takip edecektir. Yoksulluk sadece, temel ihtiyaçlarımızı alabilmek için yeterince paramızın olmaması değil bundan çok daha ötesidir yoksulluk. Uluslararası Para Fonu (İMF) ve Dünya bankası gibi kuruluşlar yoksulluğun ölçümünde gelişmekte olan ülkelerde parasal değeri belirlenmiş mutlak yoksulluk sınırını kullanmayı tercih etmektedirler. (Durgun, 2019, s. 18)

Dünya Bankasının yoksulluğa olan ilgisi, dünyada yaşanan yoksulluğun boyutunun ne durumda olduğu, dağılımının nasıl seyrettiği sorularına cevap aramakla başlamıştır. Gelir ve tüketim düzeylerini, yoksulluğu belirleyen etkenler olarak kabul eden dünya bankası, tüketim ya da gelir yönünden belirlenmiş bir parasal eşğin altında kalanlar yoksul olarak nitelendirilir. Mutlak yoksulluğun gelişmekte ya da az gelişmiş ülkelerin problemi olduğu, gelişmiş ülkelerde ise bu kavramın güncelliğini yitirdiği düşünüldüğünden, Dünya bankası gözlerini gelişmekte olan ülkelere çevirmiştir. (Arabacı, 2019, s. 125)

2.6.1. Az Gelişmiş Ülkeler de Çocuk Yoksulluğu

Az gelişmiş ülkelerde gelir düzeyinin azlığının yanı sıra sağlık, eğitim, güvenli içme suyu ve barınma olanaklarının olmayışı, çocuk yoksulluğu yönünden büyük bir risk meydana getirmektedir. Gelir yönünden geri kalan ülkelerde yetişkinlerin yaşadığı olumsuz koşullar, çocuklar mevzu bahis olduğunda daha da hararetlenmektedir. (Metin, 2015, s. 168,169)

Sahra Altı Afrika, Güney Asya ve Hindistan gibi Az Gelişmiş Ülkelerde yoksulluk ciddi boyutlardadır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) yoksulluk çalışmalarında, gelirin dağılımının ülkeden ülkeye nasıl farklı olduğunu

belirtmiştir. Buna ilaveten UNDP, ülkeler arasında ki gelir uçurumunun da yükseldiğini vurgulamıştır. (Kabaş, 2009, s. 40)

2.6.2. Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Yoksulluğu

Yoksulluk hesaplamalarında kullanılan kıstaslar, çocuk yoksulluğu hesaplanırken de kullanılır. Bu hesaplama da, geri kalmış ülkelerde belli başlı verilere bakılır, ancak yoksulluk parasal yetersizlikle tanımlandığında bilhassa gelişmiş ülkelerde çocuk yoksulluğunu tanımlamak zorlaşmaktadır. Örnek verecek olursak, gelişmemiş ülkelerde çocukların okula devam edemeyişi yoksulluk olarak nitelenirken çocuğun okul gezisi ya da doğum günü partisi gibi etkinliklere katılamaması halinin yoksulluk olduğu ihmal edilmiştir. Bütün bunlar yoksulluğun maliyeti olarak değerlendirilir. Bu konuda yapılan çalışmalarla, gelişmiş ülkelerde zorunlu giderleri karşılanıp fakat farklı sebeplerde toplumdaki dışlanan çocuklar yoksul durumuna düşmekte, yoksulluk tanımı ise yalnızca gelire bakılarak yapıldığından gelir seviyesi yüksek olan gelişmiş ülkelerde çocuk yoksulluğu görmezden gelinmektedir. (Durgun, 2019, s. 20,21)

UNİCEF ve diğer uluslararası kuruluşların gayretleriyle gelişmiş ülkeler son zamanlarda çocukların “iyi olma hali”ni önemseyen yaklaşımlara sıcak bakmaya başladılar. “İyi olma hali” aynı zamanda, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde bulunan bir kriteri de aktarmaktadır: Çocukların, insan olarak haklarının yanı sıra özel hakları da vardır. Çocukların ailelerinin kazandığı gelirden, varlıklardan ve tüketim harcamalarından ne oranda pay aldığı, çocuğun “İyi olma hali”nin temel etkenlerindedir. Maddi şartlar hangi seviyede olursa olsun, çocuklara sevgi ve saygıyla yaklaşıldığında; güvenlik sorunu olmayan ve sağlıklı bir yaşam alanı olan evlerde yaşadıklarında; kendileriyle ilgili olan konularda karar alma süreçlerine katıldıklarında; başkalarının şiddet uygulamasından, ayrımcılığından ve sömürsünden sakınıldıklarında, zihinsel ve fiziksel yönden sağlıklı bireyler olduklarında; iyi durumda sayılabilirler. (UNİCEF, 2013, s. 5)

2.6.2.1. Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Yoksulluğu Nedenleri

Çocuk yoksulluğunu küresel boyutta ele alırsak bilhassa çocuk yoksulluğunun belirlenmesinde kullanılan ölçütler ülkelerin gelişmişliklerine göre birbirinden

farklılık göstermektedir. OECD ülkelerinde 1-16 yaş arası çocuklarda yoksulluk oranları belirlenirken kullanılan bazı kriterler vardır. Bunlar aşağıdaki gibidir.

- Günde 3 öğün yemek
- Hergün taze meyve ve sebze tüketmek
- Günde bir öğün tavuk, balık ya da et tüketmek
- Düzenli olarak; yüzme, gençlik kamplarına katılma bir müzik aleti kullanma, gibi aktivitelere katılabilmek
- Okul kitapları dışında, çocukların zekasına ve yaşına uygun kitaplara ulaşabilmek
- Arkadaşlarını ara sıra oyun oynamaya ya da yemeğe davet edebileceği ev ortamı
- Çocukların boş zamanlarını değerlendirmeleri için paten, bisiklet gibi enstrümanlara sahip olmak
- Ödev yapabilmek için belirli bir alan ve ışığı olan sessiz bir yer
- Okuldaki aktivitelere ve gezilere katılabilmek için yeterli maddiyata sahip olmak
- Yeni elbiselere sahip olmak
- İnternet bağlantısı
- İki adet ayakkabıya sahip olmak, en az bir çifti mevsimlik olmalı
- Doğum günleri gibi özel günleri kutlayabilme olanağı
- Her çocuğun evin dışında oyun oynayabileceği güvenli bir alanın olması (Tekdemir, 2019, s. 115,116)

UNİCEF'in 2005 yılı rapor'un da, gelişmekte olan ülkelerde dünyaya gelen on çocuktan biri yoksul olarak dünyaya gelmektedir. Gelişmiş ülkelerde de refah artsa bile, yoksul çocuk problemi çözüme kavuşamamıştır. Örnek verirsek; İngiltere'de hane gelirinin %50'sinden daha azına sahip olan çocuklar belli bir dönem gözlemlenmiş, sonuçta bu çocukların 1979-2000 yılları aralığında yaklaşık olarak üç kattan fazla arttığı kanaatine varılmıştır. Ekonomik anlamda ABD dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Kişi başına düşen sağlık harcamaları diğer dünya ülkelerinden

yüksek olup OECD ortalamasının yaklaşık olarak iki katıdır. Ne var ki gelişmiş ülkeler içinde en fazla bebek ölümü ABD’de gerçekleşmektedir. Su ve sanitasyona erişme imkanları ise oldukça düşüktür. (Durgun, 2019, s. 70; 2011, s. 146)

2.6.2.1.1. Mülteci Çocuklar ve Sorunları

Suriye de devam eden savaş ve çatışmalar, uluslararası alanda mülteci artışına neden olan en büyük etkidir. Ürdün, Irak, Lübnan ve Türkiye’ye çok sayıda mülteci göç etmiş olsa da en fazla Suriyeli mülteci Türkiye’de bulunmaktadır. (Eren ve Çakran, 2017, s. 2) Antep, Urfa, Kilis, Antakya gibi Suriye sınırına yakın şehirlerde, çocuk mülteciler; tarım işleri, tekstil fabrikası, araba tamirhanesi, trikotaj atölyesi, imalat atölyesi ve sokaklarda su, mendil gibi şeyleri satmak için çalıştırılmaktadırlar. Düşük ücretlerle, zor koşullarda Günde 12-14 saat çalışıp, kimyasallara maruz kalan mülteci çocuklar da meslek hastalıkları daha çabuk görülmektedir. Suriyeli göçmenler ve çocuklar kayıt dışı ekonomiyi artırmaktadırlar ve bu alanın en kötü koşullarında çalışmaya mahkum edilmişlerdir. (Akpınar, 2017, s. 23)

2.6.2.1.2. Madde Bağımlılığı

Gelişmiş ülkelerde çocuk yoksulluğunu tetikleyici bir unsur olan madde bağımlılığı, vücudunun fonksiyonlarını bozan maddelerin, vücuda zarar verdiği halde kullanımına devam edilmesidir. Madde bağımlısı, maddeyi kullanmadığında yoksunluk hisseder. Bu duygu arttıkça maddeyi kullanma sıklığı ve kullanım dozunu artırır. (Yeşilay, 2021) Kişi işyerinde, evinde, okulda ya da başka ortamlarda sorumluluğunu yerine getiremez hale gelmektedir. Ebeveynleri madde bağımlısı olan çocuklar ise bu durumdan olumsuz etkilenmekte ve kendileri ebeveyn olduklarında ekonomik statüleri düşük olmakta ve aile ortamında sorun yaşamaktadırlar. Madde bağımlısı bir ailede yetişen çocuklar ihmal ve istismar gibi, kötü davranışlara da maruz kalabilmektedirler. (Durgun, 2019, s. 86)

2.7. ÇOCUK YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE POLİTİKALARI

Çocukların yaşadığı yoksulluk ile yetişkinlerin yaşadığı yoksulluk birçok yönden birbirinden ayrılır. Yoksul çocuklar, hem maddi hem manevi anlamda

yoksunluk yaşadıklarından, sahip oldukları potansiyeli tam anlamıyla gerçekleştirememekte ve topluma eşit olarak katılamamaktadır. (Gül vd, 2019, s. 212)

Çocukların büyüme, gelişim evreleri ve yetişkinlik dönemlerinde yoksulluğun olumsuz yansımaları, başarı ve kazanımlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Son yıllar beslenme, sağlık, eğitim ve barınma gibi temel insani değerlerde gelişmeler olsa da, halen dünya da beş yaşının altında 6,6 milyon çocuk ölmektedir. Ölümünün büyük çoğunluğu da önlenemez sebeplerden kaynaklanmaktadır. Çocuk yoksulluğu ile mücadele ederken, çocukluk sürecinin kendine mahsus özellikleri ve yaşam yolculuğunda ortaya çıkabilecek değişimler nedeniyle çocuk yoksulluğu, yetişkin yoksulluğu önleyici politikalarla çözüme kavuşacak bir problem değildir. Bu mücadelede öncelikli hedefimiz çocukların geleceğine yatırım yapmak ve yaşam haklarını korumaktır, bu durum tercihe kalmamalı zorunluluk olmalıdır. Çocuk hakları sözleşmesindeki haklar bütün ülkelerce yerine getirilmelidir. (Metin, 2015, s. 166,180,181)

Yoksulluk, kimsenin tenezzül etmediği işlerin yapılması ve toplumsal hayatın devamlılığının sağlanması için bir nevi gerekliliktir aslında. Yoksullar birçok insanın yapamayacağı işleri yaparlar. Örneğin ayakkabı boyar, tarımsal alanda çalışır, bulaşık yıkar v.s. Bu işler başka bir iş alternatifi olmayan bireylerin yaptığı işlerdir. (Daşlı, 2018, s. 468)

UNICEF, çocuk yoksulluğu ile mücadelede, ekonomik büyüme ve küreselleşmeden çocukların çıkarları için faydalanılmasını ve kalkınma için lokal çözümler önermektedir. Çocuklu ailelerin gelir düzeylerini yükseltmek için ebeveynlerin istihdam edilmelerine destek olunması ve ailelerin seçkin bir yaşam sürdürmeleri için yeterli miktarda gelir desteği yapılmasının önemine değinmektedir. Bu amaçla çocuklu ailelere düşük maliyetli konut, toplu taşıma olanağı, erken çocukluk döneminde bakım ve eğitim imkanı, çocuklarında kronik hastalık bulunan ailelere sosyal güvenlik olanakları sağlanması ve işsizliğin azaltılması için işgücü piyasalarına önem verilmesi gerektiğini belirtilmektedir. (Yiğit vd, 2018, s. 94)

2.7.1.Kadın İstihdamının Arttırılması

Çocuk yoksulluğunun önemli belirleyicilerinden biride kadınların çalışma hayatına dahil olup olmadığıdır. Kadınların işgücü piyasasına girmesi, hanenin ortalama gelir seviyesini yükselttiği gibi, birçok yönden çocukların daha iyi bir hayat sürdürmeleri için gereklidir. Kadınların iş yaşamına katılmaları için cesaretlendirici ve teşvik edici yaklaşımlar, çocuk yoksulluğu ile mücadele kapsamında önem arz etmektedir. (Tekdemir ve Yılmaz, 2020, s. 1094)

2.7.2.Çocuk Hakları Sözleşmesi

Dünyadaki hemen hemen tüm ülkeler 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesini (ÇHS) kabul etmişlerdir. Sözleşme; ekonomik, siyasi, kültürel, sivil ve sosyal hakların yanı sıra yalnızca çocuklarla alakalı uluslararası insan haklarını da içerecek şekilde geliştirilmiştir. Sözleşme de, bazı yol gösterici ilkeler vardır. Bu ilkeler şunlardır:

Çocuğun üstün yararı: Çocukları etkileyebilecek olan bütün kararlarda her zaman çocuğun üstün yararı öncelikli olmalıdır.

Katılım: Çocukların düşüncelerini dile getirme hakları vardır. Bu haklarının nasıl korunacağı ve uygulanacağı yönünde verdikleri bilgiler ve tavsiyeler değerlidir, onlara kendi yaşamlarını etkileyecek kararların danışılması gerekmektedir.

Ayrımcılık yapmamak: ÇHS'nin 42.maddesi kültürü, dini, ırkı, kız ya da erkek oluşu, fakirliği ya da zenginliği ayırt edilmeksizin bütün çocukların haklarıyla alakalıdır.

Çocuğun gelişiminin ve varlığının devamlılığını temin etmek: Çocukların gelişmesi ve kendilerini tam anlamıyla gerçekleştirebilmeleri için gereken imkanın tanınması gerekmektedir. (UNİCEF, 2021)

2.7.3.Ebeveynlerin ve Çocukların Eğitim Seviyesinin Yükseltilmesi

Kadınların eğitimi ekonomik kalkınma için çok önemlidir. Kadın eğitildiğinde tüm toplum eğitilmiş olur. Çünkü kadın öğrendiği bilgi ve donanımlarıyla çocuklarını en güzel şekilde yetiştirip, sahip olduğu beşeri sermayesini çocuklar aracılığıyla gelecek nesiller aktarmış olur. Ayrıca kadınların eğitimi ile kalkınma, büyüme ve

yoksulluk arasında yakın bir bağlantı olup, kadınların eğitim düzeyleri yükseldikçe ekonomik büyüme ve kalkınma yani gelir ve üretim artışı dışında sosyal, kültürel, ekonomik politika alanlarında da yapısal bir dönüşüm meydana gelir ve kadınların yoksulluk düzeyi de azalır. Bu durumun nedeni; kadın eğitim seviyesi yükseldikçe, evlenme ve çocuk doğurma yaşı yükselir, nüfus planlaması konusunda daha bilinçli olunur ve dolayısıyla nüfus artış hızı azalır dolaylı olarak da yoksulluk azalır. (Atmaca, 2019, s. 67; Kubar, 2014, s. 3)

Genel yoksulluğun ve çocuk yoksulluğunun önü ancak eğitim ile kesilebilir. Eğitimli ebeveynlerin, çocuklarının akademik anlamda başarılarının yüksek olmasının temel nedeni; çocuklarının eğitimlerini desteklemeleri ve eğitimsiz ebeveynlere nazaran çocukları ile iletişimlerinde farklı davranış biçimleri sergileyebilmektedirler. Örneğin çocuklarının ev ödevlerini de yol gösterebilmekte, okula devam durumlarını takip edebilmekte, yeteneklerini gözlemleyip gelecekte severek yapabilecekleri ve başarılı olacakları alanlara yönlendirmekte, buna ilaveten çocuklarının her türlü problemleriyle yakinen ilgilenmektedirler. (Tekdemir ve Yılmaz, 2020, s. 1085,1086)

2.7.4.Çocuk Yoksulluğu ile Mücadelede Etkin Eğitim Programları Uygulanmalı

Eğitim ile çocuk yoksulluğu arasında ki ters orantılı ilişki daha önceden yapılan çalışmalarla desteklenmiştir. Bu anlamda çocuk yoksulluğu ile mücadele ederken eğitimi en başkøşeye yerleştirmek gerekmektedir. Bunun içinde eğitim alanında yol katetmiş, kendini geliştirmiş, başarısı tecrübe edilmiş ve bu alanda başarıları Dünya çapında ün salmış, ölkelerin eğitim sistemleri model alınmalıdır. Her geçen gün üzerine yeni bir şeyler eklenerek sürekli modernize edilebilen, teknolojinin sunduğu nimetlerden yararlanılmalıdır. Çocuklar yetenekleri ve ilgi alanları doğrultusun da kendilerine uygun eğitim alanlarına yönlendirilmeli, öğretmenler konularında hakim, çocukları ezici değil yönlendirici olmalı ve bütün çocuklara eğitimde fırsat eşitliği tanınmalıdır.

2.7.4.1. Finlandiya Eğitim Sistemi

Finlandiya eğitim sisteminin başarılı olmasında ki en önemli unsur öğretmenlerdir. Çünkü araştırmalar öğrenci başarısında, öğretmen faktörünün çok

önemli olduğunu göstermiştir. Bundan dolayı da Finlandiya eğitim alanında köklü değişikliklere gitmiş ve öğretmen kalitesini arttırmayı da amaç edinmiştir. Öğretmen olmak isteyen adaylara üniversiteye girerken mesleğin gerektirdiği niteliklere sahip öğretmeni seçebilmek için üç aşamalı bir sistem uygulamaya koymuştur. Fin eğitim sisteminin başarılı olmasında öncelikli unsurlar;

- Mükemmel öğretmenler
- Öğretim programının kalitesi
- Herkese her türlü eğitim.
- Öğrenci merkezli eğitim (Özdemir, 2017, s. 62)

Bunun yanında, tüm topluma eşit eğitim imkanı tanıyan eğitim sistemiyle de başarıyı yakalamıştır. Sosyo-ekonomik durumları farklı olsa da öğrenciler arasında fark gözetmeksizin aynı eğitim sistemi uygulanmaktadır. Yoksul çocuklar eğitimden yoksun kalmadıkları gibi sosyolojik ve psikolojik bir problem olan toplumdan dışlanma sorununa eşit eğitim fırsatı olumlu bir şekilde yansiyacaktır. Temel eğitim hakkı anayasa da güvence altına alınmıştır. (Atmaca, 2019, s. 60)

2.7.4.2. Singapur Eğitim Sistemi

Singapur bağımsızlığını elde ettiği 1965 yılından sonra ekonomik alt yapısı ve ulus devlet olarak varoluşunu eğitim sistemine dayandırmıştır. Devletin amacı ekonomik büyüme ve gelişimini sürdürebilmesi için insan sermayesini kullanmaktı. Ülkenin kurtuluşu için bütün çocuklara eğitim imkanı sağlamak gerekiyordu. Singapur'un eğitim sistemi, okul öncesi eğitimle başlar, okullaşma oranı ise hemen hemen %100'dur. Singapur da okul öncesi eğitim zorunludur, veliler ise çocuklarının okul öncesi eğitimi konusunda isteklidirler. Bir sonraki aşama olan ilköğretimde birinci kademe 7-12 yaş arası 6 yıl, ikinci kademe 13-16 yaş arası 4 yıl olmak üzere toplamda 10 yıl devam eder. (Levent ve Yazıcı, 2014, s. 123,124)

Tablo 6: Singapur’da Okul ve Kolejlerde Verilen Eğitimde İstenilen Sonuçlar

Eğitimde İstenilen Sonuçlar		
İlköğretimin sonunda öğrenciler;	Ortaöğretimin sonunda öğrenciler;	İki yıllık yüksekokul sonunda öğrenciler;
<ul style="list-style-type: none">• Doğruyu yanlışını fark edebilmeli• Öğrendiği bilgileri başarıyla paylaşmalı,• Merak duygusu gelişmiş olmalı• Arkadaşlık kurabilmeli• Kendini ifade edebilmeli• Başkalarını da düşünebilmeli• Kendi çalışmaları ile övünmeli• Singapur’u sevmeli	<ul style="list-style-type: none">• Ahlak sahibi olmalı• Takım çalışmalarını yapabilmeli• Başka insanlara değer vermeli onlar için endişelenmeli• Emeğe saygı duymalı• Yeniliğe ve girişime açık olmalı• Kendi yeteneklerine inanmalı• Gelecekteki eğitim-öğretim hayatı için sağlam bir temeli olmalı• Singapur’u tanımalı ve inanmalıdır	<ul style="list-style-type: none">• Kararlı olmalı ve esnek düşünce yapısı olmalı• Girişimci ve yaratıcı olmalı• Sosyal sorumluluk sahibi olmalı• Yaşam sevgisi coşkusu olmalı• Motivasyon konusunda başarılı olmalı• Yaratıcı olmalı bağımsız düşünebilmeli• Singapur’u nelerin geliştirebileceğinin farkında olmalı

Kaynak: Levent & Yazıcı, 2014, s. 127

2.7.4.3. Güney Kore Eğitim Sistemi

Güney Kore eğitim sistemi, 6+3+3+4 yıl şeklinde olup, ilk iki aşaması zorunludur. Okul öncesi eğitim almak ve liseye devam etmek zorunlu değildir. Yedi yaşında ilkokula başlanır ve ilköğretim her çocuğa bedavadır. UNESCO Kore’de eğitim sistemini; küreselleşme, demokratikleşme, yerelleştirme ve özerklik olarak dört kelimeyle açıklamıştır: Güney Kore eğitim sisteminin öne çıkan diğer özellikleri aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir:

- Verimlilik politikalarının uygulanması
- Okullaşma oranının artması
- Eğitime ayrılan kaynağın fazla olması
- Eğitimi arzulamak
- Merkezi eğitim yönetimi (Levent ve Gökkaya, 2014, s. 2,3)

2.7.5.Çocuk Yoksulluğu ile Mücadele de Alınması Gereken Diğer Önlemler

- Yoksul bölgelerde ücretsiz kreş ve anaokulu açılması
- Hane halkı gelir düzeyinin iyileştirilmesi
- Çocukların yeterli besin almasının sağlanması için okullarda ücretsiz yemek destekleri verilmesi
- Temiz suya ve sağlıklı bir çevreye erişebilme imkanı sağlamak
- Barınma koşullarını iyileştirmek
- Tacize ve suistimale uğramasını önleyici tedbirler almak
- Çocuk işçiliğinin önlenmesi
- Cinsiyete dayalı ayrımcılığın önlenmesi
- Bağışların arttırılması
- Kamu harcamalarını arttırmak
- Eşit sağlık hizmetleri sunulması
- Demokrasi hak ve özgürlüklerin iyileştirilmesi
- Çocuk yoksulluğunu azaltmak için devletin aktif rol alması
- Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
- Yoksul bölgelerde altyapı yatırımlarını arttırmak
- Bebek ve Çocuk Ölümelerini Azaltmak
- Dünya ki bütün çocukları aşıya kavuşturmak
- İşsizliği azaltmak
- İsrafi önleyici politikalar uygulamak
- Göçmen çocukların durumuyla ilgili uluslararası düzenlemeler yapmak
- Ebeveynlerin ve çocukların eğitim seviyesinin yükseltilmesi gibi politikalar da çocuk yoksulluğunu önlemeye dönük etkili politikalar dır.

2.8. YOKSULLUĞU ÖNLEMEDE SOSYAL DEVLETİN GÖREVLERİ

2.8.1. Sosyal Devletin Tanımı

Sosyal devlet; milletine karşı sosyal görevler üstlenmiş ve sorumluk sahibi, insan haysiyetine yaraşır şekilde, asgari yaşam standardı güvencesini temin eden, vatandaşlarını dışarıdan gelecek risklere karşı korumak için temel güvenlik hizmetleri sağlayan ve vatandaşlarının barınma, eğitim, sağlık, gibi temel ihtiyaçlarını karşılayan, bir anlayıştır. Gelirin adil dağıtılması için ekonomiye aktif şekilde müdahale ederek bireylerin kişisel ve siyasi haklarının yanı sıra ekonomik ve sosyal haklarını da korumaktadır. (Çam ve Karaca, 2019, s. 72)

Sosyal devlet, toplum içinde her yönden ezik kalmış bireylerin, devletten bazı taleplerde bulunmaları devletinde bunlara cevap vermesidir. Dünya da ki ekonomik, sosyal ve siyasi sorunlardan en fazla çocuklar etkilenmektedir. Zira günümüzde ekonomik sıkıntılar nedeniyle temel ihtiyaçları karşılanamayan çocuklar olduğu gibi çalıştırılmak amacıyla sokağa itilen hatta suça sürüklenen çocuklar da vardır. Sosyal devlet toplumun en dezavantajlı kesimini oluşturan çocukları mağdur etmemek ya da mağduriyet varsa bunu giderebilmek için hukuki, sosyal, kültürel, ekonomik tedbirleri almakla mükelleftir. (Karatepe ve Mamur Işıkçı, 2016, s. 73)

Sosyal Devlet Eflatun'un ideal devlet anlayışıdır. Zengin ile yoksullar arasında gelir dağılımı dengesiz dağılmamıştır. Eflatun; *“Biz devletimizi, bütün topluma birden mutluluk sağlasın diye kuruyoruz. Yoksa bir sınıf, ötekilerden daha mutlu olsun diye değil”* demiştir. (Köktürk, 2011, s. 76)

2.8.2. Sosyal Devletin Görevleri

Sosyal adaleti sağlamak için gerekli önlemleri alan, toplumun tüm kesimine eşitlik ilkesini uygulayan, uygulayacağı vergi ve ücret politikalarıyla, gelirin adil dağıtılmasını kendisine görev edinen, dezavantajlı grupları koruyan, istihdam ve sosyal güvenlik politikalarını şekillendiren, toplumun konut, eğitim ve sağlık gibi zorunlu gereksinimlerini, gidermek amaçlı politikalar uygulayan, sosyal refah politikası alanında aktif görevler edinen çağdaş bir devlet anlayışıdır. Sosyal devlet, sosyal refahı azami seviyeye yükseltmek için, devletin ekonomiye birçok alanda

müdahale etmesi gerektiğini savunan bir devlet anlayışıdır. Temel amacı ise piyasada ortaya çıkan aksaklıklara çözüm bulmak ve ortadan kaldırmaktır. (Taş vd, 2018, s. 446,449)

Tarihsel süreçte yaşanan doğa olayları, savaşlar, ekonomik krizler, buhranlar gibi olumsuz olaylar devletlerin de rollerini değiştirmiş ve görev alanlarını genişletip ciddi anlamda görevler edilmeleriyle sosyal devlet kavramı ortaya çıkmıştır. Devlet müdahale etmediği birçok alanda da, refah seviyesini yükseltmek için aktif olarak rol almaya başlamıştır. (Yay, 2014, s. 148)

Siyasal karar alma süreçlerine katılmayan çocuklar, devletlerin onlar için öngördüğü politikaların sonucu olan düzenlemelerle ve uygulamalarla büyümekte ve gelecekleri belirlenmektedir. Bu durumun farkında olan devletler gerek anayasal düzenlemelerinde gerek kamu politikalarının eyleme dönüştüğü bütçe, vergi, sübvansiyon gibi uygulamalarında bu kesimi gözetmekte ve haklarını korumaya çalışmaktadırlar. Küresel boyutta yaşanan bu gelişmelerin yanında; devletler kendi toplum yapıları özelinde çocuk haklarının uygulanması, aile yaşamının güçlendirilmesi gibi farklı sorunlara farklı çözümler de geliştirmektedirler. Bu doğrultuda erken çocukluk ve çocuk refahı eğitimleri, çocukların psiko-sosyolojik gelişmelerini tamamlamalarını desteklerken kadınların işgücü yaşamına katılmalarını teşvik etmekte, ebeveyn eğitimleri ile aileye yönelik programlar ise aile yaşamını maddi ve manevi olarak desteklemektedir. (Tekdemir ve Yılmaz, 2020, s. 1076)

2.8.2.1. İşsizlikle Mücadele

Türkiye'nin İşsizlik probleminin esas nedeni, tarım toplumunun ağırlığını sürdürmesi, genç nüfus oranı artmasına karşı istihdam olanaklarının olmayışı ve üniversitesi bitiren birçok nitelikli genç beynin evde oturarak heba olması gibi birçok neden sayabiliriz. Türkiye'de işsizlik artık yapısal bir sorun haline gelmiştir. Sanayi sektörü başta olmak üzere, yatırım konusunda bir sürekliliğin olmayışı, tarım kesiminde toplanan gizli işsizliğin, tarım dışı sektörler tarafından gerektiği kadar istihdam edilmemesi gibi nedenler de, bu yapısal sorunu desteklemektedir. (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008, s. 46)

Türkiye'nin nüfusu, eğitim ve istihdam politikaları yeniden gözden geçirilmelidir. Sektörel yapıda ki değişmeden kaynaklanan kırsal bölgelerden kentlere doğru yaşanan göç akımları hassasiyetle incelenip evrensel çözümler bulunmalıdır. Bu değişiminin sonucunda ihtiyaç duyulan işgücü niteliği için eğitim sistemleri gözden geçirilip, İŞKUR'un alt yapı sıkıntıları giderilebilir. (Bayraktar ve İncekara, 2013, s. 36)

2.8.2.2. Asgari Geçim İndirimi (AGİ)

En az geçim indirim, bireyin kendisinin ve ailesinin geçimini asgari düzeyde karşılamaya yetecek kadar gelirin bir kısmının vergilemede adalet ilkesi gereğince vergileme dışında tutulmasına denir. Asgari geçim indirimi hesaplanırken, mükellefin aile bilgileri ve medeni durumu esas alınmaktadır.

Gelir Vergisi Kanununun 32. maddesinde; *“ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için % 50'si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için % 10'u, çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere; ilk iki çocuk için % 7,5, üçüncü çocuk için %10, diğer çocuklar için % 5'idir. Gelirin kısmî döneme ait olması halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden indirim tutarları esas alınır. Asgarî geçim indirimi, bu fıkra göre belirlenen tutar ile 103 üncü maddedeki gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oranın çarpılmasıyla bulunan tutarın, hesaplanan vergiden mahsup edilmesi suretiyle uygulanır. Mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde iade yapılmaz.”* (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2021)

Tablo 7: Asgari Geçim İndirim Oranları, 2021

Mükellefin kendisi için	%50
Çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş için	%10
Birinci Çocuk için	%7,5
İkinci Çocuk için	%7,5
Üçüncü Çocuk için	%10
Diğer Çocuklar için (Her biri için ayrı ayrı)	%5

Asgari Geçim İndirimi hesaplanırken, ücretlinin gelirine yukarıda ki tabloda belirtilen indirim oranlarının uygulanması sonucu bulunan matraha, Gelir Vergisi Kanunu (GVK)’nın 103.maddesi Gelir Vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oranla (%15) çarpılması sonucu bulunacak indirim tutarının 1/12’sinin, ücretlinin aylık olarak hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmesi sonucu bulunan rakamdır. Bu açıklamalar çerçevesinde, asgari geçim indirimi aşağıda formüle göre hesaplanmaktadır.

AGİ: [(Asgari Ücret Yıllık Brüt Tutarı x Asgari Geçim İndirimi Oranı) x %15]

2.8.3. Adil Vergi Politikası

1982 Anayasanın m.73/1.’de düzenlenen vergi ödevi başlığı altında; *“Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.”*denilmektedir. (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2021) Mali güç servet, gelir ve harcamalardan oluşmaktadır. Gelir vergilendirilirken “mali güç” Anayasada vurgulandığı gibi insanların “ekonomik ve kişisel” hallerini dikkate almalıdır. (Özdiler Küçük, 2018, s. 228,229)

Adil bir vergi sistemi, hem şekilsel hukuki eşitliği hem de maddi hukuki eşitliği sağlamalıdır. Vergilendirmede yatay ve dikey adaletin oluşturulması için vergilemede müdahale ilkesinin devreye girmesi gerekmektedir. Yüksek gelire sahip olanlara artan oranlı vergi uygulanmalı, geliri düzeyi az olan gruplarında maddi ve aynı yardımlarla desteklenmesi gerekmektedir. Burada amaç adaletsizliklerin giderilmesidir. Rasyonel vergi sistemi aktif ve pasif vergi adaletini dengelemesi gerekmektedir. XV. Yüzyılda ünlü maliyeci Guicciardini: *“madem ki bizler aynı devletin vatandaşlarıyız ve hepimiz eşitiz, vergilerin bizi ancak aynı ekonomik düzeye getirmeleri halinde hakiki adaletten ve hakiki eşitlikten bahsedilebilir.”* İfadesiyle konuyu özetlemektedir. (Gök vd, 2013, s. 271)

2.8.3.1. Artan Oranlı Vergileme

Artan oranlı vergi tarifesi, matrah arttıkça uygulanan vergi oranlarının yükseldiği, mükelleflerin ödeme güçlerinin de dikkate alındığı bir tarifedir. Ödeme

gücünü dikkate alması artan oranlı tarifeyi diğer araçlardan üstün kılmaktadır. Gelirin adil dağılımında da oldukça güçlü bir araç olan artan oranlı vergi tarifesi, Engels ve Marx tarafından “Komünist Manifesto” adlı eserde ilk kez bahsedilmiş ve sonrasında bir çok ülke tarafından uygulanmıştır. Gelişmiş ülkelerin çoğu kapsamlı vergi tarifesine sahiptir. OECD ülkelerinin büyük bir kısmında uygulamada bazı sıkıntılar yaşansa da gelir vergisi sistemi artan oranlı ve kapsamlı bir tarifeye dayanmaktadır.(Birinci ve Akyazı, 2017, s. 46,47)

Artan oranlı vergi tarifesinde, matrah arttıkça vergi oranı da artmaktadır. Gelir vergisi ve Veraset İntikal Vergisi (VİV) artan oranlı tarifeye örnektir. Artan oranlı tarife dilim usulü ve sınıf usulü olarak uygulanmaktadır. (Vergi Dosyası, 2021)

Tablo 8: 2021 Takvim Yılı Gelirlerine Uygulanacak Olan Tutarlar

Uygulanacak Tutarlar	Vergi Oranı
24.000 TL'ye kadar	%15
53.000 TL'nin 24.000 TL'si için 3.600 TL, fazlası	%20
130.000 TL'nin 53.000 TL'si için 9.400 TL (ücret gelirlerinde 190.000 TL'nin 53.000 TL'si için 9.400 TL), fazlası	%27
650.000 TL'nin 130.000 TL'si için 30.190 TL (ücret gelirlerinde 650.000 TL'nin 190.000 TL'si için 46.390 TL), fazlası	%35
650.000 TL'den fazlasının 650.000 TL'si için 212.190 TL (ücret gelirlerinde 650.000 TL'den fazlasının 650.000 TL'si için 207.390 TL), fazlası	%40

Kaynak: GİB, 2021

2.8.3.2. Negatif Gelir Vergisi

Negatif gelir vergisi, geliri yoksulluk sınırının üstün de olan bireyler vergiye tabi olurken, geliri yoksulluk sınırının altında kalanlara, devletin yoksulluk sınırına kadar transfer ödemesi yapmasıdır. Burada amaç gelirin yeniden dağılımını sağlamaktır. Kavramın içinde her ne kadar vergi sözcüğü geçse de, Negatif gelir vergisi esasında bir tür sosyal transfer harcaması gibi yoksullara yapılan bir ödemedir. (Uzunali ve Altun, 2020, s. 388)

2.8.4. Kayıt Dışı Ekonomi

Kayıt dışı ekonomi, kayıt altında olsaydı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)'ya dahil olacak olan, ancak kayıt altında alınamayan ekonomik faaliyetlerin tümünü ifade etmektedir. Kayıtdışı ekonomi bütün ülkelerde sık sık araştırmalar yapılmasına neden olan, ancak çözülemeyen ortak bir sorundur. Türkiye’de 2008 yılı “*kayıt dışı ekonomi ile mücadele yılı*” ilan edilmişti. (Karagöz, 2020, s. 488)

Kayıt dışı ekonominin hem olumlu hem olumsuz tarafları bulunmaktadır. Kayıtdışı ekonomi, %10’ u civarında ise olumlu yanları, Gayri Safi Milli Hasılanın % 30 ve yukarısında ise olumsuz yanları ağır basacaktır. Kayıt dışı ekonomi, ekonomik durgunluk zamanlarında mal ve hizmet miktarının artmasıyla ve işgücüne istihdam alanı yaratmasıyla bireyin refahının artmasına katkı sağlayarak ekonomiye olumlu etki sağlamaktadır. (Erdoğan, 2015, s. 41)

2.9. SOSYAL TRANSFER HARCAMALARININ YOKSULLUK ÜZERİNDE Kİ ETKİSİ

Sosyal transfer harcamaları, toplumun refah seviyesini ve yaşam kalitesini arttırmak için devletin, gelir seviyesi daha az olan, belirli kişilere ya da gruplara bütçeden yaptığı karşılıksız ödemelerdir. Bu ödemeler; emekli maaşları, öğrencilere verilen burslar, dul ve yetimlere ödenen aylıklar ve işsizlik sigortası gibi ödemeleridir. (Taş vd, 2018, s. 450)

Yoksulluğu azaltmak için hükümetler genelde transfer harcamalarını, kamu harcamaları aracı olarak kullanırlar. Yoksulluğun sebebi her ne olursa olsun, bu mücadelede yüksek miktarda kamu harcamalarının devreye sokulması gerekmektedir. Bazen kamu gelirleri de aynı amaçla kullanılmaktadır. Örneğin yoksulluk sınırı olarak adlandırılan, belli bir gelir seviyesinin altında elde edilen gelir vergiden muaf tutulabileceği gibi düşük bir vergi oranı da uygulanabilir. Ancak bu uygulama yoksulluğu azaltmada sadece araçtır, kamu harcamaları kadar etkin değildir. Yoksulluğun azalmasına katkı sağlamak için, yapılacak kamu harcamaları transfer harcaması ile eşdeğer olup, sosyal transfer harcamaları olarak adlandırılmaktadır. (Koç ve Sarısoy, 2010, s. 332)

Sosyal transfer harcamaları doğrudan ya da dolaylı olarak yapılabilir. Doğrudan gelir transferi olarak yapılıyorsa, geliri yoksulluk sınırının altında kalan bireylere yoksulluk sınırına kadar gelir transferi yapılmasıdır. Sosyal transfer harcamalarının bir bölümü, yoksulluğa sebebiyet veren en önemli etkenlerden olan, vasıfsız ve güncelliğini kaybetmiş meslek gruplarına yeni ve güncel meslekler dahil edilmesi için kullanılmalı. Örneğin, çıraklık okulu benzeri eğitim merkezlerinin açılması, iş kolu atölyelerinin çoğaltılması gibi alanlara destek verilebilir. Sosyal transfer harcamaları verimli alanlarda değerlendirildiğinde, yoksulluğu büyük oranda azaltabilecektir. (Kızıler, 2016, s. 92)

2.10. VERGİ YÜKÜNÜN YOKSULLUK ve GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Vergi yükü, ülkeler arasında ki gelişmişlik düzeylerinin göstergelerinden biri olmasının yanı sıra, kamu ekonomisinin milli ekonomiye oranını da göstermektedir. Bilhassa gelişmekte olan ülkelerde altyapı yatırımları gibi büyük yatırımların ve bireysel tasarrufların arzu edilen seviyede olmaması, kamu hizmetlerinin ulaşılabilirliği ve kalitesi vergi yükünün gerekliliği ortaya koymuştur. Vergiler ülke ekonomik sistemleri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Gerek vergi oranlarında ki değişimler, gerekse vergi reformları gibi köklü değişiklikler ekonomik değişkenleri etkilemektedir. (Ay ve Haydanlı, 2017, s. 136,137)

Yoksullukla mücadelede, gelir dağılımında adaleti sağlamak ve adil vergi politikaları için uyulması gereken uygulamalar şunlardır;

- Artan oranlı vergi tarifesi uygulanması
- Dolaysız vergilerin arttırılması
- Servet vergilerinin arttırılması
- Gelir vergilerinin ücret lehine düzenlemesi
- Asgari ücretin vergilendirilmemesi (Özsoy, 2019, s. 131)

Devlet, vergiler aracılığıyla kamu hizmetlerini yerine getirmektedir. Verginin oranı, kapsamı, konusu, dolaylı ve dolaysız oluşuna göre ekonomik sistem, birey ve işletmeler üzerinde ki etkisi farklılaşmaktadır. Dolaysız vergilere örnek Gelir Vergisi

ve Kurumlar Vergisini verebiliriz, bu vergiler gelir ve servet üzerinden alındığından, vergiyi ödeyen başkasına yansıtılmamaktadır, tahsil zamanı önceden belli, vergi kaçırılma ihtimali düşük olan vergilerdir. Dolaylı vergiler ise KDV ve ÖTV gibi harcama üzerinden alınırlar, vergi yükü başkasına yansıtılabilen, tahsil zamanı belli olmayan vergilerdir. Dolaysız vergiler; artan oranlılık, engellilik indirimi, asgari geçim indirimi, muafiyet ve istisnalardan kişi kendi özel durumuna göre yararlanır. Bireylerin, gelir düzeyine bakılmadan üzerinde dolaylı vergi bulunan mal ve hizmetleri alan herkes eşit vergi ödemektedir. (İncedal, 2013, s. 37)

2.11. ÇOCUK YOKSULLUĞUNU ÖNLEMELİK İÇİN ÇALIŞAN KURUMLAR

2.11.1. Dünya Bankası

Dünya Bankası'nın yoksulluğa karşı ilgisi yönünden 1970'li, 1980'li ve 1990'lı yıllarda üç önemli kırılma noktası vardır. 1980'lerin başında Türkiye ile Dünya Bankası arasında yapılan anlaşmalarla temeli atılan yapısal uyum aşamasında Dünya Bankası yoksulluğu ülkelerin iç sorunu olduğuna karar verdi ve on yıl kadar bir süre gündemine almadı. 1980'li yıllar bilhassa Güney Amerika ve Güney Sahra ülkeleri için bölüşüm problemlerinin ve yoksulluğun arttığı, borç krizleri ve yapısal uzlaşma yöntemlerinin şekillendirdiği, milli gelirin azaldığı, "kaybolan on yıl" yakıştırmasının hakkını veren bir süreç oldu. Dünya Bankası "rüyamız, yoksulluğun olmadığı bir dünyadır" diyerek, bütün çalışmalarını yoksulluğun azaltılması uğrunda göstermiştir. (Şenses, 2017, s. 40)

2.11.2. Birleşmiş Milletler(BM)

Birleşmiş Milletler 1945'te yürürlüğe girmiştir. Dünya tarihi yönünden Birleşmiş Milletler'in kurulması bir dönüm noktasıdır. İkinci Dünya Savaşından, galip çıkan ülkeler, Birleşmiş Milletleri meydana getirdiler. Savaş öncesinde ve savaş sırasında oluşturdukları dayanışmayı, savaş bittikten sonra da uluslararası seviyede sürdürmüşlerdir. Birleşmiş Milletler, üye devletlerin bağımsızlıkları, toprak bütünlükleri, milli egemenliğinin sürdürülmesi, barış ve güvenliğinin korunmasını temel alan bir örgüttür. (Çalık, 2015, s. 1093)

BM Kalkınma Programı (UNDP), BM'in küresel kalkınma ağı olup, bireylerin daha iyi hayat şartları kavuşması için onlara kaynak temin edip değişimi savunan bir kuruluştur. 177 ülkede ortaklarıyla beraber topluma kendi öneriyle yardım edip, kalkınma politikalarına destek olmaktadır. UNDP, gelişmekte olan ülkelere, kalkınma için yardım almalarını ve bunu en etkin şekilde kullanmaları için destek vermektedir. Ayrıca tüm faaliyetlerinde kadınların güçlendirilmesi ve insan haklarının korunması için destek vermektedir. (UNDP, 2021)

2.11.3. UNİCEF

UNICEF 1946 yılında kurulmuş, Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu'dur. UNICEF Türkiye'de saha çalışmalarına 1951 yılında yani kuruluşundan 5 yıl sonra başlamıştır. UNICEF Türkiye Milli Komitesi ise 1956 yılından günümüze kadar hem Türk hem Dünya çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla kaynak temini ve tanıtım faaliyetlerini sürdürmektedir. UNICEF Türkiye Milli Komitesi, Prof. Dr. İhsan Doğramacı önderliğinde kurulmuştur. İhsan Doğramacı Pediatrist olup, aynı zamanda Dünya Sağlık Örgütü kuruluş yasasını ilk imzalayan kişilerdendir. 2014 yılından beridir Türkiye Milli Komitesi Başkanlığını Prof. Dr. Tezer Kutluk yapmaktadır. (UNİCEF, 2021)

UNICEF, 190 ülkede yapılanmış olup, güçlü misyonuyla dünyanın en önde gelen çocuk hakları savunucusudur. Birleşmiş Milletlerin 1989 yılında onayladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi gereğince çocuklara verilen sözlerin tutulması amacıyla mesai harcamaktadır. Lokal düzeyde çocukların refah seviyesini yükseltmek, cinsiyet ayrımı yapmaksızın tüm çocukların potansiyellerini tam gerçekleştirebilmek için çeşitli ortaklarla imece şeklinde çalışmaktadırlar. UNİCEF çalışmalarının büyük kısmını, dünyanın en fakir bölgelerinde bilhassa da acil durumlarda çocukların zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerçekleştirmektedir. (UNİCEF, 2021)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MATERYAL, YÖNTEM VE ÇOCUK YOKSULLUĞU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA ve İKTİSADİ ANALİZ

Çalışmanın birinci bölümünde yoksulluk, tanımları, nedenleri, çocuk yoksulluğu tanımı ve nedenleri incelenmiştir. İkinci bölümünde ise yoksulluk ve gelir dağılımı arasında ki ilişki, yoksulluğu önlemede sosyal devletin görevleri, çocuk yoksulluğunun sonuçları ve çocuk yoksulluğu mücadele yolları gibi konular ele alınmıştır.

Çalışmanın bu kısmında ise Amasya ili ve Suluova ilçesi tarihi ve ekonomik yapısı hakkında genel bilgiler verilirken Suluova ilçesinde yaşayan çocukların, yoksulluk algısını ve yoksulluk hallerini ölçmek amacıyla uygulanan anket çalışmasının amacı ve bulgularına yönelik bilgiler verilmiş ayrıca daha önceden yapılan çocuk yoksulluğu ile ilgili benzer çalışmalardan elde edilen sonuçlara ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

3.1. LİTERATÜR TARAMASI

Ekonomik ve sosyal bir problem olan yoksulluk kavramı, çok uzun yıllar önce hem sosyoloji hem de iktisadın araştırma konusu olurken son yıllarda çocuk yoksulluğu kavramı ve bunun analizi üzerine birçok araştırma yapılmaya başlanmıştır. Literatürde yoksulluk ve çocuk yoksulluğuyla ilgili çeşitli çalışmalar vardır bunlardan en önemlisi de çocuk yoksulluğuyla mücadele politikalarıdır. Dünya’da yapılan çocuk yoksulluğu ile ilgili birkaç çalışmanın değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir.

Weinger (1998)’de 5-12 yaşları arasındaki yirmi dört çocuğun sansürlü tepkilerini yakalamak için farklı ekonomik düzeydeki evlerin anlık görüntülerini kullanarak röportaj yapmıştır. Elde edilen sonuçlar çocukların yoksulluğu bir yoksulluk olarak gördüklerini, toplumsal mesajları yoksulları aşağılayıcı olarak algıladıklarını ve kendileri hakkında olumlu görüşlere tutunmakta güçlük çektiklerini ortaya koymaktadır.

Whiteford ve Adema (2007)’de çocuk yoksulluğu ile ebeveynlerin istihdam durumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu anlamda neden bazı ülkeler çok düşük çocuk yoksulluğuna sahipken, diğerleri çok daha yüksek yoksulluk seviyelerine sahip

olduğu sorusunun cevabı aranmaktadır. Elde edilen sonuçlar, çocuk yoksulluğunun çok düşük seviyelerde olduğu (% 5'in altında) tüm ülkelerde de nispeten düşük işsizlik seviyeleri (işsizliğin sadece OECD ortalamasının hemen üzerinde olduğu Norveç hariç) ve vergi ve transfer ile birlikte nispeten düşük piyasa geliri yoksulluğu olduğunu göstermektedir.

Jones ve Sumner (2011) çocuk yoksulluğu kanıt ve politika adlı çalışmasında, genel olarak insani refahı, özel olarak çocuk refahını üç boyutlu refah yaklaşımıyla ele almıştır. Üç boyutlu refah yaklaşımına göre insani refah nesnel olarak gözlenebilen gelir, servet, malvarlığı gibi unsurlardan meydana gelen maddi refah, sevgi, ilgi, ilişkiler gibi diğer insanlarla etkileşim sonucunda ortaya çıkan ilişkisel refah, umut, korku, beklenti, güven, düzeyi, kişilik gibi unsurlardan oluşan öznel refah boyutundan oluştuğu, çocukluk döneminde yaşanan yoksulluğun etkileri daha sonraki dönemlerde de devam etmekte ve geri döndürülemez nitelikler taşıdığı, Afrika, Asya ve Latin Amerika'daki çocuk yoksulluğu ve refahı konusunda bilgi ve politika süreçlerinin etkileşimine dair bulgulardan hareketle tespitlerde bulunup, çocuk yoksulluğu konusunda politika oluşturan yerel veya uluslararası, hükümet içi ve ya hükümet dışı organizasyonlara yardımcı olmak amacıyla çocuk refahının nasıl anlaşılacağı sorusuna cevap aranmış ve çocukların görünürlüğünün nasıl yaygınlaştırılabileceği konusu incelenmiştir.

Grab (2011) verili bir grup için çok dönemli yoksulluğu toplam yaşam süresinin değişik alt dönemleri ile karşılaştırmak ve ya çok dönemli yoksulluğun verili bir alt dönem için değişik birey gruplarında karşılaştırılması için kullanılacak ekonometrik bir yaklaşım geliştirmiştir. Sözü edilen yaklaşım zaman ve yer bazında çoklu dönemler boyunca yoksulluğun karşılaştırılması için bir metodoloji olarak geliştirmiştir. Farklı zaman aralıkları için baskınlık yüzeyleri oluşturmak için çok değişkenli stokastik baskınlık testleri kullanılan bu metodoloji öncelikle biri belirli bir zaman aralığının başında diğeri de aynı zaman aralığının sonunda olmak üzere iki dönem boyunca gözlenen geliri boyut olarak kullanan iki boyutlu bir durum için geliştirilmiştir. Daha sonra bu metot gelirlerin n- dönemleri boyunca gözlendiği durumlara da genişletilmiştir. Çalışmada ortaya konulan yaklaşım Endonezya ve Peru'dan elde edilen dataları kullanan yoksulluk mukayeseleri uygulanarak örneklendirilmiştir.

Allison(2011)'de, Gürcistan'daki çocukluk yoksulluğu ile hangi sosyal, eğitimsel ve ekonomik faktörlerin ilişkili olduğunu belirlemek amacıyla 159 ilçenin tamamında çocuk yoksulluğuyla ilişkili faktörleri araştırmak için veriler toplanmış ve analiz etmiştir. Elde edilen sonuçlar, genç doğum oranı, tek ebeveynli hanelerin yüzdesi, sağlıklı gıdaya erişim yüzdesi, sigortasızlık yüzdesi, cehalet oranı, lisans derecesine sahip nüfus yüzdesi, kırsalda ikamet ve torun yetiştiren büyükanne ve büyükbabaların yüzdesinin daha yüksek çocukluk yoksulluğu ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Eryurt ve Koç(2013)'de çocuk yoksulluğundaki eşitsizliği, dört farklı boyutta (eğitim ve iş, sağlık ve beslenme, aile ortamı ve ev ortamı) ölçmek için toplam 25 değişken kullanmış ve bölgesel olanı vurgulamak için tanımlayıcı ve çok değişkenli analizler yapılmıştır. Temel bileşenlerin analiz sonuçları, Türkiye'deki çocukların % 22,4'ünün yoksul olduğunu ve çocuk yoksulluğunun en yüksek olduğu bölgenin% 34,9 ile Orta Doğu Anadolu, en düşük olduğu bölgenin ise% 15,6 ile Doğu Marmara olduğunu göstermektedir.

Kahraman ve Sallan-Gül (2015), Gaziantep ilinde yaşayan göçmen çocukların ve ailelerinin yaşadığı yoksulluğun çok yönlü görünümünü ile ilgili bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada 11-17 yaş arasında bulunan 20 çocuk ve 20 ebeveyn ile etraflıca görüşülmüş ve ulaşılan veriler nicel ve nitel araştırma teknikleri ile yorumlanmıştır. Görüşülen hanelerde genellikle akrabaların birlikte yaşadığı, geleneksel aile tiplerinin korunduğu, hanede yaşayan kişi sayısının ortalama 6,7 civarında olup, Türkiye hane halkı ortalamasının üzerinde olduğu, ebeveyn eğitim düzeyinin ilköğretim düzeyinde olduğu, hanelerde genelde erkek ebeveynlerin çalıştığı, çocukların da lokanta, fırın gibi geçici işlerde çalışıp aile bütçesine katkıları olduğu ancak haneye giren toplam gelirin asgari ücretin altında olduğu, çocukların, evlerine arkadaşlarını davet edemediklerini, okulda etkinliklere katılamadıkları, yetersiz beslendiklerini meyve sebze gibi gıdaları her gün tüketemedikleri tespit edilen sonuçlardır.

Acar ve Anıl (2015), yoksulluğun kuşaklar arası bağlantılarını ortaya çıkarmak ve Türkiye'de yoksulluğun dinamikleriyle yakından ilişkili çocukların gelecekteki sonuçları üzerindeki çocukluk yoksulluğunun etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla

dezavantajların nesiller arası aktarımı üzerine özel bir modül içeren SILC-2011 verileri ve sağlık kontrolü için 2006'dan 2010'a kadar havuzlanmış kesitsel SILC verileri kullanılmıştır. Bulgular çocukluk döneminde yoksulluk yaşamının, yetişkinlikte gelir açısından fakir olma olasılığını artırdığını; yani Türkiye'de yoksulluğun bir nesilden diğerine aktarıldığını göstermektedir. Tanımlayıcı bulgular, örneklemin yüzde 34'ünün çocukluk döneminde yoksulluk yaşadığını göstermektedir.

Kırca v.d. (2016)'da, Türkiye'de 1960-2013 arasında ki zaman diliminde işsizlik ve ekonomik büyümenin bebek ölümleri üzerinde ki etkisi araştırılmıştır. Bebek ölümlerinin işsizlik oranı ve kişi başı gelir ile aralarında ki uzun dönemli ilişki ve bunun boyutu zaman serisi yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonrası değişkenler arasında ilişki olduğu ve uzun dönemde işsizlik oranının yükselmesi bebek ölüm oranlarını arttırırken, kişi başına milli gelirin yükselmesi bebek ölümlerini azalttığı sonucuna varılmıştır.

Short (2016)'da Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan çeşitli yoksulluk önlemlerini açıklanmakta ve bu önlemler arasındaki bazı farklılıklar olduğu gösterilmektedir. Bu makalede uluslararası bağlamda daha sık kullanılan göreceli bir yoksulluk ölçüsü, resmi ABD yoksulluk ölçüsü ve yeni bir tamamlayıcı yoksulluk ölçüsü (SPM) ayrıntılı olarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, uluslararası karşılaştırmalarda kullanılan göreceli ölçü ve resmi yoksulluk ölçüsünün, hükümet programlarının yoksulluğun azaltılması konusunda etkisini ölçemediğini ve SPM, temel ihtiyaçlarını karşılamak için nakit dışı yardımların ailelere yardımcı olduğunu göstermektedir.

Belen (2017) çalışmasında, Tokat İli kent merkezinde uygulanan ankette, kentsel alanda yaşayanların gelir düzeylerini ve yoksulluk olgusunun kentsel alanda olup olmadığı rakamsal olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca karşılaştırmalı tablolar ile hane halklarının gelirlerini etkileyen faktörler arasındaki ilişki incelenmiştir. Tokat ilinde kent merkezinde uygulanan anket sonuçlarına göre açlık sınırının %2,6 olduğu, ayrıca 2016 yılı anketine katılanların %9,6'sinin asgari ücret altında gelir elde ettiği, %28,2'sinin ise yoksulluk sınırının altında gelir elde ettiği ve rakamların Türkiye şartlarıyla örtüştüğü sonucuna varılmıştır.

Bayırbağ vd.(2018)'de, Doğu ile Batı arasında bir geçiş ülkesi olan Türkiye'de çocuk yoksulluğunun ve genç işsizliğinin doğası, nedenleri ve sonuçlarını incelemektedir. Bu aradaki ilişkinin, ilgili politikaların amaçlanan hedefleri ve sonuçları arasında bir boşluğa yol açtığı ileri sürülmektedir. Makale, 1980 sonrası neoliberal dönüşümün birbirini izleyen hükümetlerin politika yönelimini nasıl şekillendirdiğine ve Türkiye'deki çocuk yoksulluğunun ve genç işsizliğinin doğasını nasıl dönüştürdüğüne ve bu sorunları büyük kent merkezlerinde yoğunlaştırırken sosyoekonomik eşitsizlikleri daha da kötüleştirdiğine özel bir vurgu yapmaktadır.

Gürdal (2019), Türkiye'de 2007 ve 2017 yılları verilerini kullanarak çocuk yoksulluğunu araştırmıştır. Daha sonra ise 2007 ve 2017 yıllarında göreceli ve mutlak gelir sınırını çalışmada esas almıştır. On yıllık değişme her analizde ele alınmıştır. Edilen sonuçlara göre, hanehalkı reislerinin yaşları daha büyük olanların çocuklarının yoksul olma ihtimalinin az olduğunu, hanehalkı reisinin eğitim seviyesinin yüksekliği her iki yılda da çocukların yoksul olma olasılığını azalttığı, işi olmayan hanehalkı reislerinin her iki yılda da çocukların yoksulluk riskini arttırdığı kanaatine varılmıştır. Çocuk yoksulluğu analizinde kullanılacak olan bağımlı değişken kategorik olduğu için analizlerde lojistik regresyon metodu kullanılmıştır. Çocuk yoksulluğuna neden olan etkenler ortalama marjinal etkiler ile açıklanmıştır.

Turgut (2019)'da çalışmada Kocaeli ili İzmit ilçesinin Tavşantepe mahallesinde yoksul Roman çocuklarının maruz kaldıkları yoksunluğun nedenlerini ve sonuçlarını incelemiştir. Mülakat görüşmesi, saha çalışması ve analizlerde NVIVO12 nitel veri analiz metodundan yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; Roman çocukların yoksulluk nedeninin hem bireysel hem de toplumsal nedenler olduğu, sonucuna varılmıştır. Bireysel nedenlerden en önemlisinin var olan kültürel ve etnik özellikler olduğu, etnik kimlikleri nedeniyle dışlandıkları bu durumun da eğitim haklarını da olumsuz etkilediği, şuursuz bir şekilde çocuk doğurdukları, sağlıksız şartlarda yetişen çocuklarda farklı hastalık tipleri görüldüğü, yaşadıkları evlerde rutubet olduğu, bu sorunun da çocuklarda solunum yolu hastalıklarını neden olduğu, araştırmada ulaşılan sonuçlardandır.

3.2. AMASYA İLİNE AİT GENEL BİLGİLER

Amasya M.Ö.2000 yıllarında Amazonlardan Amashan tarafından kurulmuştur. Amazonlardan sonra ilin yönetimi sırasıyla Lidya, Pers, Roma, Bizans ve Osmanlı hükümdarlığı altına girmiştir. (Suluova Kaymakamlığı, 2021)

Hitit kaynaklarına göre Amasya'nın bilinen ilk adının Hakmiş olduğu ve Perslerin Amasya'yı fethine kadar bu isimle anıldığı sanılmaktadır. Amasya'nın Mitridates Krallığı Dönemi'ndeki adı "Amasseia" dır. Coğrafyacı Strabon'da Amaseia sözcüğünü kullanmaktadır. Amaseia sözcüğü, "Ana" anlamına gelir yani "Ana Tanrıça Mâ'nın şehri" anlamına gelmektedir. (Gürelli, 2020)

Amasya, prehistorik çağlardan bu tarafa kullanılan yolların kavşak noktasında ve Yeşilırmak Nehri'nin ikiye ayırdığı derin bir vadi içerisine kurulmuştur. Vadinin kuzeyinde bulunan Harşena Dağı'nın, Yeşilırmak ve vadisi ile meydana getirdiği bütünlük kompozisyon, bölgede büyüleyici bir manzara ve doğal bir peyzaj oluşturmuştur. Bölgede, Amasya Kalesi'nin yanı sıra, anıtsal kaya mezarları, Helenistik dönem surları, anıtsal sarnıçlar bulunmaktadır. Amasya, tarihi ve kültürel zenginlikleri yanında, Yeşilırmak kıyısın da ki Yalıboyu Evleri ile de dikkat çekmektedir. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015)

Harşena Dağı eteklerinde yer alan Amasya, 8 bin yıl civarında krallık başkentliği yaptığı, şehzadelerin eğitim aldığı, sanatkarlar, şairler, bilim adamlarının yetiştiği bir şehirdir. Kurtuluş savaşının temelleri Amasya'da atılmıştır. Misket elması, şeftali, kiraz, bamyanın üretildiği, tarih ve doğanın içi içe olduğu güzel bir antik kenttir. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021)

3.2.1. Amasya İli Sosyo Ekonomik Yapısı

Bir önceki bölümde değinilen Amasya tarihine bakarsak, bu şehir yıllar boyunca birçok farklı devlet tarafından yönetilmiştir. Dolayısıyla bu devletler hem sosyal ve kültürel olarak Amasya'ya değer katarken hem de ekonomik yapısının şekillenmesinde katkıda bulunmuşlardır. Öncelikle Amasya ilinin ekonomik

yapısından bahsedildikten sonra alan araştırmasının temel konusu olan Suluova ilçesi hakkında kısa bilgilere yer verilecektir.

Ekonomik Yapısı: Yıllar boyunca çeşitli devlet ve milletlerin üzerinde hüküm sürdüğü Amasya'nın son verilere göre; 2019'da Amasya İli GSYİH'si 12.068.708.000 TL olarak gerçekleşmiş olup, Türkiye'nin GSYİH'sının %3'ünü oluşturmaktadır. 2019 yılı kişi başına düşen milli gelir sıralamasında ise 46. sırada yer alırken, GSYİH sıralamasında 81 il içerisinde 57. Sırada yer almaktadır.

Amasya GSYİH'nin %22,43'ünü eğitim, sağlık, kamu, ve sosyal hizmet, %20,82'si balıkçılık, tarım, ve ormancılık, %15,49'unu hizmetler, %13,78'ini sanayi sektörü, %9,91'ini vergi ve sübvansiyonlar oluştururken geri kalan %17,57'si ise diğer faaliyet gruplarından oluşmaktadır. TÜİK, 2019 yılı verilerine göre Amasya'nın kişi başına düşen milli geliri 35.743 TL ile TR83 Bölgesinde ilk sırada yer almaktadır. (Amasya Valiliği, 2021)

1926'da Eski Çeltik Kömür İşletmesi, 1955'de Yeni Çeltik Kömür İşletmesi kurulmuştur. Ancak sanayileşme, 1954'de Suluova Şeker Fabrikası'nın kurulması ile başlamıştır. Pancar ekiminin arttırılması akabinde Amasya Şeker Fabrikasının kurulması ile şeker ve gıda sanayinde olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Amasya'da sanayi uzun yıllar taşta toprağa dayalı işletmelerden oluşmaktaydı. Amasya yöresinde, Amasya Beji olarak ün salan ve markalaşan sarı bal renginde doğal taş yatakları, görünüm ve kalitesiyle (su emmez, leke tutmaz, aşınımı az), ulusal ve uluslararası anlamda adını birçok ülkeye duyurmayı başarmıştır. Türkiye'de kayıtlı doğal taş rezervinin %21'ini, dünyada ise bilinen taş rezervlerinin %10'unu oluşturmaktadır. 2017 yılında 45'den fazla ülkeye ihracat gerçekleştirilmiştir. (Bilgin, Biçer, & Kabacı, 2017, s. 15,16)

3.2.2.Suluova İlçesine Ait Genel Bilgiler

TÜİK Amasya ili Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), 2020 sonuçlarına göre; adrese dayalı nüfus kayıt sistemi Amasya il merkez 147,266 olup toplam nüfus 335.494 kişidir. Suluova 47.314 bin nüfusu ile Amasya ilinin Merzifon'dan sonra ikinci büyük ilçesidir.

Suluova'nın Tarihi ve Coğrafi Yapısı: Suluova ilçesi Amasya'dan 25 km uzaklıkta olup, Amasya'nın kuzey batısında yer almaktadır. İlçe, Amasya ili ile tarih boyunca kader birliği yapmıştır. Suluova'nın ismi Miladın ilk yıllarında "Arguma" (Sulakyurt) olarak bilinir. 13. yüzyılın sonlarında ise "Alafı" adını alır. 1902 yılında "Suluca" adıyla bucak olduktan sonra, 1946'da "Suluova" ismini almıştır. 1957'de İlçe olduktan sonra hızla gelişmiştir. 1954 yılında Şeker Fabrikası kurulmuş ve şehir merkezi fabrika etrafına kaymıştır. (Suluova Kaymakamlığı, 2021)

Önceleri Suluova sulak ve bataklık bir ova iken burada az sayıda aile oturmuş. Zaman içinde bataklıklar kurutulmuş, Şeker Fabrikasının bölgeye yapılması ile bataklık olan bölgelerin bile değeri artmış. Suluova'nın önemli turistik alanları Kapalı, Gani Baba Türbesi, 7 Kuğular Kuş Cenneti'dir. Önemli geçim kaynakları şeker pancarı, soğan, hayvancılık, sanayi, ve kömür madenleridir. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021)

Suluova ilçe ekonomisi; Suluova ilçe merkezi sadece 50 yıllık bir yerleşim yeri olmasına rağmen gelişmiş bir ekonomisi bulunmaktadır. Suluova'da bulunan "*Organize Sanayi Bölgesi ve Organize Besi Bölgesi,*" yeni yatırımlar ve olanaklar sağlayacağı düşünülmektedir. İlçe tarımında son yıllarda kooperatifleşmeye gidilerek özellikle kiraz ihracatı arttırılmıştır. Karadeniz İklimi ve İç Anadolu Bölgesi iklim şartlarının birlikte bulunduğu bir geçit bölgesinde bulunduğundan farklı çeşitlilikte tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Başta buğday olmak üzere arpa, nohut, soğan, şeker pancarı, ayçiçeği, ve mısır gibi ürünler ticari amaçlı olduklarından belli miktarlarda yetiştirilmektedir. Bölgede Pan-Et ve Kozlu Tavukçuluk, üretimi yüksek olan işletmelerdendir. Bu işletmeler ilçenin ekonomik yapısını değişmesine katkıda bulunmuştur. (Suluova Belediyesi, 2021)

3.3. SULUOVA İLÇESİ MERKEZ MAHALLELERDE ÇOCUK YOKSULLUĞU

Bir önceki bölümde Suluova tarihi ve ekonomik yapısına bakarsak; önceleri bataklık bir ova iken, zamanla bataklık alanlar kurutulmuş, 1954 yılında bölgeye Şeker Fabrikasının yapılması ile bölgenin kaderi olumlu yönde değişmiştir. 1957 yılında İlçe olan Suluova'nın, en önemli geçim kaynakları şeker pancarı, hayvancılık, soğan, kömür madenleri ve sanayidir. Öncelikle bu çalışmada alan araştırması ile ilgili genel

bilgiler verilip, kullanılan anket yönteminden bahsedilip ve anket sonuçları değerlendirilecektir.

3.3.1. Araştırmada Kullanılan Anketin Amacı Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışma Suluova ilçesinde çocuk yoksulluğu boyutunu tespit etmek amacıyla anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada anket, 22 Mart- 14 Nisan 2021 tarihleri arasında Amasya'nın Suluova ilçesinde, 2-15 yaş aralığının da çocuğu olan ebeveynlere ve çapraz sorgu yapmak amacıyla aynı ebeveynin bir çocuğuna uygulanmıştır. Dolayısıyla 103 katılımcı ebeveyne 28 soru ve 103 katılımcı çocuğa 20 soru olmak üzere toplamda 206 kişiye, 48 soruluk anket saha çalışması yaparak uygulanmıştır. Ayrıca "Amasya Suluova ilçesi çocuk yoksulluğu" konulu anket çalışması ile veriler üretilmiş ve bu verilere ilişkin tanımlayıcı istatistikler kullanılarak Suluova İlçesinde çocuk yoksulluğunun analizi yapılmaya çalışılmıştır.

Anket yöntemi, akademik çalışmalarda en sık başvurulan yöntemlerden biri olup, hemen hemen her alanda uygulanabilmektedir. Kullanılan yöntemlere göre; yüz yüze, telefonla, posta aracılığıyla ve panel anketler gibi çeşitli anket tekniği bulunmaktadır. Bu yöntemlerden en sık kullanılanı yüz yüze anket çeşididir. (Arıkan, 2018, s. 99,100,101) (Narman, 2018, s. 35)

Anket, birincil veri elde etmek için kullanılan bir metottur. Hem nicel, hem de nitel veriler ile ölçüm ve analizler yapılabilmektedir. İstatistiksel metotların ayrıntılarıyla uygulanabildiği anketlerde, örneklemden ana kütle (yığın) genelleme yapılacak sonuçların çıkarılması olasıdır. Diğer bir deyişle araştırmacıların, istatistiksel metotlar vasıtasıyla bir konu hakkında detaylı analizler yapabilmesi için ana kütlelerin tamamına erişmesine gerek yoktur. Ana kütleleri temsil eden güçlü bir örneğin seçilmesi sonuçların genelleştirme yapılmasına imkan tanımaktadır. Bunun çözümü de ana kütlelerden rastgele bir örnek seçilip, bunun üzerinden analizin yapılmasıdır. (Belen, 2017, s. 87)

Ancak bu tercihi yapmak için ana kütleleri meydana getiren bireylere örneğe girme konusunda eşit davranılmalıdır. Ne yazık ki sosyal bilimlerde bu olanak kısıtlıdır. Gelir dağılımı ve yoksulluk araştırmalarında, gelir gruplarının ve gelirden en az payı alıp, "yoksulluk sınırının ve açlık sınırının altında kalanlar" ana kütlelerden

temsilen örneğe taşınabilmelidir. (Aras, 2012, s. 90,91) Bu çalışmada anket alan araştırması 2-15 yaş aralığında çocuğu olan bireylere uygulanmıştır.

Amasya ili Suluova ilçesi çocuk yoksulluğunun incelendiği çalışma da verilerin güvenilirliği açısından yüz yüze görüşme ile anket metodu kullanılmıştır. Bu yöntemin bazı avantajları vardır. Bunlar; anket yapılacak kişiyi seçme, açıklama yapma imkanı, cevaplama oranının yüksekliği, detaylı soru sorarak karmaşık anket yapma imkanı sağlanmaktadır. Çocuk yoksulluğunun incelendiği anket çalışması özel sorular da içermektedir. Bu sorulara ebeveynler titizlikle cevap verseler de katılımcı çocuklardan ergenlik çağına yaklaşanların büyük bir kısmı gururlu davranışlar sergileyip, her şeyin yolunda olduğu şeklinde cevap vermeyi tercih etmişleridir. Bu sebeple verilen cevaplarda eksik ya da yanlış bilgi olabilmektedir.

3.3.2. Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Araştırma sonucu, anket sorularına verilen cevapların dağılımı frekans tabloları aracılığıyla analiz edilmiş, incelenmiş ve yorumlanmıştır. Bazı soruların gelir ile arasında anlamlı düzeyde ilişki olup olmadığı ise ki kare analizi ile incelenmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır. Analizler %95 güven düzeyinde SPSS 20.0 yazılımı ile yapılmıştır.

Tablo 9: Katılımcı Ebeveynler İçin Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Yanıtlayan kişi	Anne	58	58,0
	Baba	42	42,0
	Toplam	100	100,0
Yaş	18-25	1	1,0
	26-35	37	35,9
	36-46	58	56,3
	47 ve üzeri	7	6,8
	Toplam	103	100,0
Eş yaşı	18-25	2	2,2
	26-35	32	34,4
	36-46	53	57,0
	47 ve üzeri	6	6,5
	Toplam	93	100,0

Tablo 9'a göre formu yanıtlayan ebeveynlerin dağılımı incelendiğinde; %42'sini babaların, %58'ini annelerin oluşturduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise

anket uygulanırken, anneler ile iletişim daha iyi kurulabilmesi ve çocukların yoksulluğunu tespit amaçlı olan bu çalışma için, annelerden alınacak cevapların daha sağlıklı ve güvenilir olacağı ve anket sonuçlarına olumlu yansıtacağı düşünülmektedir.

Katılımcı ebeveynlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; 18-25 yaş arası kişilerin oranı %1, 26-35 yaş arası kişilerin oranı %35,9, 36-46 yaş grubu aralığında olan kişilerin oranı %56,3, 47 yaş ve üzeri olan kişilerin oranı %6,8'dir. Katılımcı ebeveynlerin çoğunun yaş grubunun 36-46 yaş aralığında olması, 18-25 yaş arasında katılımcı ebeveyn sayısının yalnızca 1 kişi olması, küçük yaşta evlilik oranının az olduğunu yani çocuk gelinlerin olmadığını göstermektedir. Bu çıkarım çocuk yoksulluğu anlamında iyi bir gelişmedir diyebiliriz.

Katılımcı ebeveynlerin eşlerinin yaşına göre dağılımı incelendiğinde ise; 18-25 yaş grubu kişilerin oranı %2,2, 26-35 yaş grubu kişilerin oranı %34,4, 36-46 yaş grubu kişilerin oranı %57 olup 47 yaş ve üzeri olan kişilerin oranı %6,5'tir. Eş yaşında da 36-46 yaş arası en fazla katılımcının olduğu gruptur.

Tablo 10: Katılımcı Ebeveynlerin Eğitim Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Eğitim durumu	Okuma yazma var ancak mezun değil	4	3,9
	İlkokul	32	31,1
	Ortaokul	12	11,7
	Lise	33	32,0
	Ön lisans	6	5,8
	Üniversite mezunu	14	13,6
	Yüksek Lisans	2	1,9
Eş Eğitim Durumu	Okuma yazması yok	3	3,2
	Okuma yazma var ancak mezun değil	1	1,1
	İlkokul	30	31,6
	Ortaokul	15	15,8
	Lise	32	33,7
	Ön lisans	4	4,2
	Üniversite mezunu	9	9,5
	Yüksek Lisans	1	1,1
	Toplam	95	100,0

Tablo 10'a göre katılımcı ebeveynlerin eğitim durumu dağılımı incelendiğinde; okuma yazması olup herhangi bir okuldan mezun olmayanların oranı %3,9, ilkokul mezunu olanların oranı %31,1, ortaokul mezunu olanların oranı %11,7, lise mezunu olanların oranı %32, ön lisans mezunu olanların oranı %5,8, üniversite mezunu olanların oranı %13,6 olup yüksek lisans mezunu olanların oranı ise %1,9'dur.

Tablo 10'da katılımcı ebeveynlerin eş eğitim durumuna göre dağılım incelendiğinde ise; okuma yazması olmayanların oranı %3,2, okuma yazması olup herhangi bir okuldan mezun olmayanların oranı % 1,1, ilkokul mezunu olanların oranı %31,6, ortaokul mezunu olanların oranı %15,8, lise mezunu olanların oranı %33,7, ön lisans mezunu olanların oranı %4,2, üniversite mezunu olanların oranı %9,5 olup yüksek lisans mezunu olanların oranı ise %1,1'dir.

Daha önce yapılan çalışmalara ve çocuk yoksulluğunu açıklamaya çalışan teorik yaklaşımlara göre eğitim seviyesi ile çocuk yoksulluğu arasında sıkı bir ilişki vardır. Ancak Araştırmaya konu olan örnekleme göre (tablo 10) katılımcı ebeveynlerin ve eşlerinin eğitim seviyesi düşük olup, 103 katılımcı ebeveynin yaklaşık 81'inin lise veya altında eğitim aldığı lisans ve yüksek lisans mezunlarının sayısının ise oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Katılımcı Ebeveynlerin Düzenli Gelir Elde Ettiği Bir İşleri Olması Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Düzenli gelir elde ettiğiniz bir işiniz var mı?	Evet	52	51,0
	Hayır	37	36,3
	Emekli	3	2,9
	Günelik işlerde çalışıyorum	10	9,8
	Toplam	102	100,0
Eşiniz düzenli gelir getirecek bir işte çalışıyor mu?	Evet	47	49,5
	Hayır	37	38,9
	Günelik işlerde çalışıyorum	11	11,6
	Toplam	95	100,0

Tablo 11'e göre katılımcıların düzenli gelir elde ettikleri bir işlerinin olup, olmadığı durumu incelendiğinde, düzenli gelir getiren işi olanların oranı %51, düzenli gelir getiren işi olmayanların oranı %36,3, emekli olanlar %2,9 olup gündelik işlerde çalışanların oranı %9,8'dir. Eşin düzenli gelir getiren bir işinin olup olmadığı durumu incelendiğinde, düzenli gelir getiren işte çalışanların oranı %49,5, düzenli gelir getiren işte çalışmayanların oranı %38,9, gündelik işlerde çalışanların oranı %11,6'dır.

Bölgede herkesi istihdam edecek iş olanaklarının olmaması nedeniyle katılımcı ebeveynlerin düzenli gelir oranı düşüktür. Tüm Dünya da devam eden küresel koronavirüs salgını etkisiyle bazı sektörlerin ekonomik anlamda daha fazla zarar görmesi ve işyerlerinin işçi çıkarması gibi nedenlerle işini kaybedenlerin oranının arttığı tespit edilmiştir. Serbest meslek faaliyetini sürdürenlerden de bir kısmının, yine pandemi nedeniyle işyerleri geçici süreyle kapatmak zorunda kaldıklarından, daha önce elde ettikleri düzenli geliri elde edemez hale geldikleri saptanmıştır.

Tablo 12: Katılımcıların Sağlık Güvencesi ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

	n	%	
Sağlık güvenceniz	SSK	58	56,9
	Bağ-Kur	10	9,8
	Emekli Sandığı	21	20,6
	Yeşil Kart	9	8,8
	Güvence yok	4	3,9
	Toplam	102	100,0

Tablo 12'ye göre sağlık güvencesi dağılımı incelendiğinde; katılımcılardan SSK güvencesi olanlar %56,9, Bağ Kur güvencesi olanlar %9,8, emekli sandığı olanlar %20,6, yeşil kartı olanlar %8,8 olup sağlık güvencesi olmayanların oranı ise %3,9'dur. Sağlık güvencesi olmayıp ya da yeşil kartı olanların oranı %12,7 olup yoksulluk ve çocuk yoksulluğu konusunda en dezavantajlı grubu oluşturmaktadır.

Tablo 12'yi incelediğimizde sosyal güvenceye sahip olanların oranının yüksek olduğu, sosyal güvencesi olmayanların oranının ise sadece %3,9 gibi düşük bir oran olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan ebeveynlerin büyük bir kısmı çocuğu hastalandığında doktora götürebildiğini ifade etmiştir.

Tablo 13: Katılımcıların Hanesine Giren Ortalama Gelir İle İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Haneye giren ortalama gelir nedir?	2000 TL altı	19	18,6
	2000-3000 TL	21	20,6
	3000-4000 TL	20	19,6
	4000-5000 TL	15	14,7
	5000 TL ve üzeri	27	26,5
	Toplam	102	100,0

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ)'in “açlık ve yoksulluk sınırı” araştırmasına göre dört kişilik bir ailenin yeterli beslenebilmesi için açlık sınırı Nisan 2021’de 2.767,15 TL, yoksulluk sınırı 9.013,53 TL olarak belirlenmiştir. Asgari ücret tespit komisyonu tarafından belirlenen, net asgari ücret tutarı ise 2021 yılı için 2.825,90 TL olarak belirlenmiştir.

Buna göre Tablo 13’ü incelediğimizde haneye giren ortalama geliri 2000 TL’nin altında olanların oranı %18,6 olup, TÜRK-İŞ in araştırmasına göre 2.767,15 TL olan açlık sınırının altındadır. 2000-3000 TL geliri olanların oranı %20,6 olup, bu grupta açlık sınırının altında ya da biraz üzerindedir. 3000 TL altında geliri olanlara genel anlamda baktığımızda katılımcıların yaklaşık olarak %33’ü açlık sınırının ve asgari ücret tutarının altında bir gelir ile yaşamaktadır. Haneye giren ortalama geliri 5000 TL ve üzerinde olanların oranı %26,5 olsa da, katılımcılarla yapılan görüşmede yoksulluk sınırı olan 9.013,53 TL’yi geçen kişi sayısı çok azdır. Özetlersek Suluova merkez alanda çocuk yoksulluğunu ölçmek için yapılan anket sonucun da katılımcı ebeveynlerin yaklaşık %33’ü açlık sınırına çok yakın ya da altında yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 14: Katılımcıların Öncelikli Giderlerinin Neler Olduğu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

	Hayır		Evet	
	n	%	n	%
Gıda	7	6,8	96	93,2
Sağlık	89	86,4	14	13,6
Eğitim giderleri	50	48,5	53	51,5
Kira	72	69,9	31	30,1
Yakacak	84	81,6	19	18,4
Faturalar	91	88,3	12	11,7
Diğer	93	90,3	10	9,7

Tablo 14'ü incelediğimizde; katılımcıların %93,2'sinin öncelikli giderinin gıda harcamaları olduğu, geriye kalan %6,8'inin ise öncelikli giderlerinin gıda harcamaları olmadığı tespit edilmiştir. Sırasıyla katılımcıların %51,5'inin öncelikli gideri eğitim olurken %48,5'inin ise eğitim olmadığı, yine katılımcıların %30,1'inin öncelikli gideri kira olurken, %69,9'unun ise kira olmadığı sonucuna varılmıştır. Geriye kalan öncelikli giderler ise ;%18,4 oranı ile yakacak, %13,6 oranı ile sağlık, %11,7 oranı ile faturalardır.

Tablo 15: Katılımcıların Çocuk Sayısı Dağılımı

	n	%	
Kaç çocuğunuz var?	1	13	12,6
	2	43	41,7
	3	40	38,8
	4	7	6,8
	Toplam	103	100,0

Tablo 15'de çocuk sayısına göre dağılım incelendiğinde; tek çocuğu olanların oranı %12,6, iki çocuğu olanların oranı %41,7, üç çocuğu olanların oranı %38,8 olup dört çocuğu olanların oranı ise %6,8'dir. Katılımcıların yaklaşık %80,5'inin iki ya da üç çocuğu olduğu saptanmıştır.

Tablo 16: Katılımcıların Çocuklarının Önemli Bir Hastalığı Olup Olmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

	n	%	
Çocuklarınızın önemli bir hastalığı var mı?	Evet	14	13,7
	Hayır	88	86,3
	Toplam	102	100,0

Tablo 16'yı incelediğimizde; katılımcı ebeveynlerin %86,3'ü çocuklarının önemli bir hastalığı olmadığını, 13,7'si ise çocuklarının önemli hastalıkları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu hastalıklar; ailevi akdeniz ateşi (FMF), böbrek yetmezliği, gelişim geriliği, algı sorunu, akdeniz anemisi, astım bronşit gibi solunum yolu hastalıkları, protein eksikliği yani falonin, epilepsi, bağırsak yırtığı, lösemi, işitme kaybı gibi önemli hastalıklarının olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17: Katılımcıların Çocuklarının Çalışıp Çalışmadıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Çalışan çocuklarınız var mı?	Evet	1	1,0
	Hayır	102	99,0
	Toplam	103	100,0

Tablo 17’yi incelediğimizde; katılımcı ebeveynlerin %99’unun çocuklarının çalışmadığını, %1’inin ise çalıştığı görülmektedir. Kendilerine ait işyerleri olan ebeveynler, çocuklarının onlara yardımcı olduğunu, bazı ebeveynler ise gündelik işe tarlaya gittiklerinde ara sıra çocuklarını da yanlarında götürdüklerini, tarlada soğan toplama, kamyonu yükleme gibi ağır işçilik gerektirmeyen işler yaptıklarını ancak bu işin süreklilik niteliği taşımadığı ifade etmişlerdir¹.

Tablo 18: Katılımcıların Yaşamlarını İnsani Şartlarda Sürdürebilecek Kadar Gıda Alım Durumları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Yaşamınızı insani şartlarda sürdürebilecek kadar gıda satın alabiliyor musunuz?	Evet	85	82,5
	Hayır	14	13,6
	Kısmen	4	3,9
	Toplam	103	100,0

Tablo 18’de katılımcıların yaşamlarını insani şartlarda sürdürebilecek kadar gıda satın alma durumları incelendiğinde %82,5’i satın alabildiğini, %13,6’sı ise alamadığını, %3,9’ı kısmen alabildiğini belirtmiştir. Anketteki gelir dağılımı göz önüne alındığında örneklem grup içinde, yoksulluk sınırının üzerinde çok az aile olduğu tespit edilmiştir. Aslında gelir koşullarına bakarsak anketteki bu sorunun cevabı katılımcıların çoğu tarafından hayır şeklinde cevap verilmesi beklenmesine rağmen katılımcıların büyük çoğunluğu evet cevabını vermiştir.

¹ Bu soru çapraz kontrol için çocuklara da yöneltilmiştir. Çocukların verdikleri cevaplar aile fertlerini verdikleri cevaplar ile bütünüyle örtüşmektedir. Dolayısıyla çocuklara ait veriler ayrı bir tablo olarak verilmemiştir.

Tablo 19: Katılımcıların İçme Suyu İhtiyaçlarını Nereden Karşıladıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
İçme suyu ihtiyacınızı nasıl karşılıyorsunuz?	Musluktan	53	51,5
	Hazır su	32	31,1
	Hem musluk hem hazır su	9	8,7
	Kaynaktan dolduruyorum	2	1,9
	Aritma cihazından alıyorum	7	6,8
	Toplam	103	100,0

Tablo 19’da katılımcıların içme suyu ihtiyaçlarını nereden karşıladıkları incelendiğinde musluktan karşılayanların oranı %51,5, hazır su ile karşılayanların oranı %31,1, hem musluktan hem de hazır su ile karşılayanların oranı %8,7, kaynaktan dolduranların oranı %1,9, arıtma cihazı kullananların oranı ise %6,8’dir.

Tabloya baktığımızda katılımcıların yarısından fazlasının musluk suyu içtiği görülmektedir. Hem gelir grubu hem de eğitim düzeyi dikkate alındığında örneklem grubunun çoğunluğunun içme suyunu musluktan temin etmesi tutarlılık göstermektedir.

Tablo 20: Katılımcıların Gıda Türlerini Hangi Sıklıkla Tükettikleri ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

	Her gün		Haftada birkaç		Haftada bir kez		Ayda bir kez		Senede bir kez		Hiç	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Et ürünleri	3	2,9	16	15,5	22	21,4	19	18,4	43	41,7	0	0,0
Kuru baklagiller	8	7,9	67	66,3	20	19,8	5	5,0	0	0,0	1	1,0
Hayvansal gıdalar	55	54,5	39	38,6	5	5,0	2	2,0	0	0,0	0	0,0
Sebze	29	28,4	60	58,8	10	9,8	2	2,0	0	0,0	1	1,0
Meyve	36	35,3	53	52,0	8	7,8	3	2,9	1	1,0	1	1,0

Tablo 20’ye göre gıda tüketim sıklığı incelendiğinde; Et ürünlerini her gün tüketenlerin oranı %2,9, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %15,5, haftada bir kez tüketenlerin oranı %21,4, ayda bir kez tüketenlerin oranı %18,4, senede bir kez tüketenlerin oranı %41,7’dir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde, bir kısmı yıl içinde

et alamadıklarını kurban bayramından kurban bayramına evlerine et girdiğini, düzenli geliri sahip olan gruplar ise zaman zaman et alabildiklerini ifade etmişlerdir.

Kurubaklagilleri her gün tüketenlerin oranı %7,9, haftada birkaç kere tüketenlerin oranı %66,3, haftada bir kez tüketenlerin oranı %19,8 olup ayda bir kez tüketenlerin oranı %5, hiç tüketmeyenlerin oranı %1'dir.

Hayvansal gıdaları her gün tüketenlerin oranı %54,5, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %38,6, haftada bir kez tüketenlerin oranı %5 olup, ayda bir kez tüketenlerin oranı %2'dir.

Sebzeleri her gün tüketenlerin oranı %28,4, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %58,8, haftada bir kez tüketenlerin oranı %9,8 olup ayda bir kez tüketenlerin oranı %2, hiç tüketmeyenlerin oranı %1'dir.

Meyveleri her gün tüketenlerin oranı %35,3, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %52, haftada bir kez tüketenlerin oranı %7,8 olup ayda bir kez tüketenlerin oranı %2,9, senede bir kez tüketenler ve hiç tüketmeyenlerin oranı %1'dir.

Tablo 21: Katılımcıların Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Durumları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

	n	%
Çocuklarınız okul öncesi eğitim aldı mı?	Evet	81 81,8
	Hayır	18 18,2
	Toplam	99 100,0

Tablo 21'e göre çocukların okul öncesi eğitim alma durumuna göre dağılım incelendiğinde çocukların %81,8'i okul öncesi eğitim aldığını, %18,2'si okul öncesi eğitim almadığını ifade etmiştir. Okul öncesi eğitim almayanlar içinde de henüz okul öncesi yaşa gelmeyen çocuklarda vardır. Ayrıca okula başlama yaşının aşağıya çekildiği dönemde, bazı çocuklar okula erken başlamak zorunda kaldıkları için okul öncesi eğitim alamamışlardır. Okula uzaklık ve ebeveynlerin okul öncesi eğitimi gereksiz görmeleri v.s. gibi sebeplerle de çocukların bir kısmı okul öncesi eğitimden yoksun kalmıştır.²

² Bu soru çapraz kontrol için çocuklara da yöneltilmiştir. Çocukların verdikleri cevaplar ile aile fertlerinin verdikleri cevaplar örtüştüğünden çocuklara ait veriler ayrı bir tablo olarak verilmemiştir.

Tablo 22: Katılımcıların Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Süresi ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Okul öncesi eğitim süresi?	6 ay	1	1,4
	1	50	70,4
	2	18	25,4
	3	2	2,8
	Toplam	71	100,0

Tablo 22'ye göre okul öncesi eğitim süresi dağılımı incelendiğinde; 6 ay okul öncesi eğitim alanların oranı %1,4, 1 yıl alanların oranı %70,4, 2 yıl alanların oranı %25,4, 3 yıl alanların oranı %2,8'dir. Çoğunluk 1 yıl okul öncesi eğitim almıştır. Tüm Dünya'da yaşanan küresel koronavirüs salgını nedeniyle çocukların okul öncesi eğitimini yarım bıraktıran ailelerin olduğu saptanmıştır.³

Tablo 23: Katılımcıların Çocuklarının Zorunlu Eğitim Çağında Olanların Okula Devam Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula devam etmeyen/edemeyen çocuklarınızın var mı?	Evet	1	1,0
	Hayır	96	99,0
	Toplam	97	100,0

Tablo 23'e göre zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula devam edemeyen çocukları olup olmadığı durumu incelendiğinde; çocuklarının %1'inin okula devam edemediği, %99'unun ise devam ettiği belirtilmiştir. Okula devam edemeyen sadece bir çocuk olup, Suriyeli bir ailenin çocuğudur ve Türkçe bilmediği için okula devam edememektedir.

³ Bu soru çapraz kontrol yapabilmek amacıyla çocuklara da sorulmuştur. Çocukların verdikleri cevaplar ile ebeveynlerin verdikleri cevaplar bütünüyle örtüştüğünden, çocuklara ait veriler ayrı bir tablo olarak verilmeyecektir.

Tablo 24: Katılımcıların Çocuklarının Okumasını mı Çalışmasını mı Tercih Ettikleri ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Çocuklarınızın okumasını mı çalışmasını mı tercih edersiniz?	Okumasını	101	99,0
	Çalışmasını	1	1,0
	Toplam	102	100,0

Tablo 24'e göre katılımcıların %99'u çocuk ya da çocuklarının okumasını, %1'i ise çalışıp meslek öğrenmesini istemektedir. Anket yapılan ebeveynlerin büyük bir kısmının şartları çetin, yorucu ve hane gelirleri açlık sınırının altında bulunanlar olsa bile çocuklarını okutmak için ellerinden geleni yaptıklarını ifade edip, birkaç istisna dışında eğitime genelde olumlu baktıkları gözlemlenmiştir.

Tablo 25: Katılımcıların Çocuklarının Okumasını İsteme Nedenleri ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Çocuğunuz okumasını neden istiyorsunuz?	İyi bir geleceği olması için	94	94,0
	Yoksulluk çekmemesi için	2	2,0
	Saygınlık için	2	2,0
	Diğer	2	2,0
	Toplam	100	100,0

Tablo 25'e göre katılımcıların çocuklarının okumalarını isteme sebepleri incelendiğinde; %94'ü iyi bir geleceği olması için çocuklarının okumasını isterken, %2'si yoksulluk çekmemesi için, saygınlık için ve diğer sebeplerle çocuklarının okumasını istemektedir. Ailelerin genel olarak çocukların okumasından yana tavır sergilediği gözlemlenmiştir.

Tablo 26: Katılımcıların Çocuklarının Okul İhtiyaçlarını Karşılatabilme Durumları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Çocuklarınızın araç gereç, okul kıyafeti, yol masrafları gibi eğitim için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabiliyor musunuz?	Evet	74	72,5
	Hayır	13	12,7
	Kısmen	15	14,7
	Toplam	102	100,0

Tablo 26’da çocukların araç gereç, okul kıyafeti, yol masrafları gibi eğitim için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılama durumu incelendiğinde; katılımcıların %72,5’i karşılayabildiğini, %12,7’si karşılayamadığını, %14,7’si kısmen karşıladığını belirtmiştir. Katılımcı ebeveynlerin öncelikli giderlerinin çocukların okul ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu, şartları zorlayıp ihtiyaçlarını tam olmasa bile almaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir.⁴

Tablo 27: Katılımcıların Çocuklarının İhtiyaçlarını Karşılayamadığı Durumda ne Hissettiği ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Çocuklarınızın ihtiyaçlarını karşılayamadığınızda ne hissediyorsunuz?	Çaresiz, umutsuz	16	34,0
	Kaygılı	11	23,4
	Çok kafaya takmıyorum	2	4,3
	Üzülürüm	11	23,4
	Durumu kabulleniyorum kadere inanıyorum	2	4,3
	Diğer	5	10,6
	Toplam	47	100,0

Tablo 27’ye göre katılımcıların çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamadıklarında ne hissettikleri durumu incelendiğinde; çaresiz, umutsuz hissedenlerin oranı %34, kaygılı olanların oranı %23,4, çok kafaya takmadığını belirtenlerin oranı %4,3, üzüldüğünü belirtenlerin oranı %23,4, durumu kabullenip, kadere inandığını belirtenlerin oranı %4,3, diğer seçeneğini işaretleyip bir şekilde halledip alırım diyenlerin oranı %10,6’dır.

Tablo 28: Katılımcıların Çocuklarının Gelecekleri ile İlgili Kaygılarının Olup Olmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Çocuklarınızın geleceği ile ilgili kaygılarınız var mı?	Evet	64	64,0
	Hayır	36	36,0
	Toplam	100	100,0

⁴ Bu soru çapraz kontrol için çocuklara da yöneltilmiştir. Çocukların verdikleri cevaplar ile aile fertlerinin verdikleri cevaplar tamamen örtüştüğünden, çocuklara ait veriler ayrı bir tablo olarak verilmemiştir.

Tablo 28'e göre katılımcıların çocuklarının geleceği ile ilgili kaygılarının olup olmadığı durumu incelendiğinde; kaygıları olanların oranı %64, olmayanların oranı ise %36'dır. Katılımcıların çeşitli kaygıları olsa da eğitim ile ilgili kaygıların ağırlıkta olduğu görülmektedir; çocuklarını okutup okutamayacakları endişesi, çocukların okuyup okumayacağı, çocukların eğitimlerini tamamladıktan sonra iş bulma endişesi, eğitim sistemindeki aksaklıklar, uzaktan eğitimin yetersizliği, pandemi nedeniyle birçok çocuk uzaktan eğitimle yetinirken, imkanı olanların özel ders alıp diğer çocukların önüne geçebileceği gibi kaygılarının olduğu tespit edilmiştir. Çocukların yanlış yönlendirmelerden etkilenebileceği, ülkemizin içinde bulunduğu şartlar, liyakat eksikliği, hayat şartlarının zor olması, maddi endişeler, ebeveynin kendinin işsiz olması, hastalık, gelecek kaygısı, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamamak endişesi, pandemi sürecinin getirdiği endişeler ve savaşlar gibi çeşitli endişeleri bulunmaktadır. Çocuklarında engel bulunan bir ebeveynin de çocuklarının geleceği ile ilgili kaygıları olduğu saptanmıştır.

Tablo 29: Katılımcıların Oturdukları Evin Kime Ait Olduğu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Oturduğunuz ev kime ait?	Kira	33	32,0
	Kendimize ait	36	35,0
	Anne babama ait	13	12,6
	Eşimin ailesine ait	21	20,4
	Toplam	103	100,0

Tablo 29'a göre katılımcıların oturdukları evin kime ait olduğu dağılımı incelendiğinde; kirada oturanların oranı %32, evi kendilerine ait olanların oranı %35, anne babasına ait olanların oranı %12,6, eşinin ailesine ait olanların oranı %20,4'tür. 103 katılımcıdan sadece 36'sının kendine ait evinin olması barınma sorununun çözülmediğini göstermektedir. Ebeveynlerden birinin anne ya da babasının evinde oturanların oranı ise %33 olup neredeyse kendine ait evi olanlarla aynı olduğu belirlenmiştir. Bu oranın yüksek olması katılımcı ebeveynlerin ailelerine ya da eşlerinin ailelerine bağımlı olduklarını, çocukları ile ilgili alınacak kararlarda dahi bağımsız davranmadıkları düşünülmektedir.

Tablo 30:Katılımcıların Oturdukları Evin Oda Sayısı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Oturma salonu dahil eviniz kaç odalı?	1	1	1,0
	2	3	2,9
	3	48	47,1
	4	44	43,1
	5 ve daha fazla	6	5,9
	Toplam	102	100,0

Tablo 30'a göre oturma salonu dahil evdeki oda sayısı incelendiğinde tek odası olanların oranı %1, iki odası olanların oranı %2,9, üç odası olanların oranı %47,1, dört odası olanların oranı %43,1, 5 ve daha fazla odası olanların oranı %5,9'dur. Salon dahil 3 odalı(2+1) evi olanların oranı%47,1 olup, ailelerin genelde çok büyük olmayan evlerde yaşadıkları görülmüştür.

Tablo 31: Katılımcıların Oturdukları Hanede Kaç Kişi Yaşadıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Hanede kaç kişi yaşamakta?	2	1	1,0
	3	14	13,7
	4	33	32,4
	5	36	35,3
	6	11	10,8
	7	5	4,9
	9	1	1,0
	10	1	1,0
	Toplam	102	100,0

Tablo 31'e göre hanede yaşayan kişi sayısı dağılımı incelendiğinde; 2 kişi yaşayanların oranı %1, 3 kişi yaşayanların oranı %13,7, 4 kişi yaşayanların oranı 32,4, 5 kişi yaşayanların oranı 35,3, 6 kişi yaşayanların oranı %10,8, 7 kişi yaşayanların oranı 4,9, 9 kişi yaşayanların oranı %1, 10 kişi yaşayanların oranı %1'dir. Katılımcıların %67,7'si hanede 4 ya da 5 kişi olarak yaşamaktadır.

Tablo 32: Katılımcıların Yaşadıkları Konutun Koşulları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Yaşadığınız konutun koşulları nasıldır?	Kaloriferli	83	80,6
	Sobalı	21	20,4
	Oda sayısı yetersiz	44	42,7
	Isınma problemi var	22	21,4
	Yeterince aydınlık değil	8	7,8
	Rutubetli	17	16,5

Tablo 32’yi incelersek; katılımcıların %80,6’sinin evleri kaloriferlidir. Bazı haneler ise hem kaloriferli hem de sobalı olup ısınma şartlarına göre ikisini de kullandıklarını ifade etmişlerdir. Yalnızca sobalı evde yaşayanların oranı %20,4’dur. Oda sayısı yetersiz olanların oranı %42,4 olup, çocuklar genelde kardeşleriyle aynı odayı paylaşmaktadır. Isınma problemi yaşayanların oranı %21,4 olup sobalı evlerde yaşayan katılımcıların hemen hemen hepsinin yaşadığı ortak problemdir. Ayrıca katılımcıların yaşadığı konutların çoğu eski konutlar olup yalıtım v.s. olmaması da ısınma problemini tetiklemektedir.

Evleri rutubetli olanların oranı da %16,5 olup, rutubet; astım bronşit gibi birçok hastalığa davetiye çıkardığı için, bu oran ihmal edilecek düzeyde değildir. Rutubetli evlerin çoğunda yoksulluk yaşanmaktadır ve çocuklar sağlıklı koşullarda yaşamak zorunda kaldıklarından, yoksullukla mücadele ederken bir yandan da hastalıkla mücadele etmek zorunda olma ihtimalleri yüksektir.

Çocuklar için Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

Tablo 33: Çocuk Katılımcıların Yaş Aralığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Yaş	7 ve altı	15	14,6
	8-10	44	42,7
	11-13	31	30,1
	14-15	13	12,6
	Toplam	103	100,0

Tablo 33’de çocukların yaş gruplarına göre dağılım incelendiğinde 7 yaş ve altında olanların oranı %14,6, 8-10 yaş aralığında olanların oranı %42,7 olup en fazla katılımcının olduğu yaş aralığıdır. 11-13 yaş grubu aralığından olanların oranı %30,1, 14-15 yaş grubu kişilerin oranı %12,6 olup en az katılımcı bu yaş aralığındadır.

Tablo 34: Çocuk Katılımcıların Temel Eğitime Devam Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Temel eğitime devam edebiliyor musunuz?	Evet	92	100,0

Tablo 34’e göre temel eğitime devam edenlerin dağılımı incelendiğinde katılımcıların tamamının temel eğitime devam ettiği görülmektedir. Bu oran bize Suluova merkez alanda eğitimin ne kadar önemsendiğini göstermektedir. Eğitimlerini lise düzeyinde bırakmayıp üniversite ve üzerinde öğrenim gördüklerinde yoksulluk kısılacından eğitim ile kurtulmaları olası görülmektedir.⁵

Tablo 35: Çocuk Katılımcıların Kaçınıcı Sınıfta Okudukları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Kaçınıcı sınıftasınız?	1	4	4,8
	2	16	19,3
	3	12	14,5
	4	12	14,5
	5	6	7,2
	6	13	15,7
	7	6	7,2
	8	8	9,6
	9	4	4,8
	10	1	1,2
	11	1	1,2
	Toplam	83	100,0

⁵ 10 çocuk temel eğitim çağında olmadığı için, 1 Suriyeli çocuk ise Türkçe bilmediği için tabloya dahil edilmemiştir. Bu yüzden katılımcı düzeyi 92’dir.

Tablo 35’de ilkököl kademesinde olanların oranı %53,1, 5-8. Sınıflarda okuyanların oranı %39,7, 9-11. Sınıf düzeyinde olanların oranı ise %7,2’dir. En fazla katılımcı çocuk ilkököl düzeyindedir.

Tablo 36: Çocuk Katılımcıların Okul İhtiyaçları Aileleri Tarafından Karşılanamadığına Ne Hissettikleri ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Okul ihtiyaçlarınızın ailenizin tarafından karşılanmadığı ve arkadaşlarınıza karşı mahcup olup kendinizi dışlanmış hissettiğiniz oldu mu?	Evet	7	26,9
	Hayır	19	73,1
	Toplam	26	100,0

Tablo 36’da çocuklarda okul ihtiyaçları aileleri tarafından karşılanmadığında kendilerini arkadaşlarına karşı mahcup olup dışlanmış hissetme durumları incelendiğinde çocukların %26,9’u böyle hissettiğini, %73,1’i ise dışlanmış hissetmediğini belirtmiştir.

Tablo 37: Çocuk Katılımcıların Arkadaşları Arasında ya da Okulda Herhangi Bir Etkinlik Olduğunda Katılma Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Arkadaşlarınız arasında ya da okulda herhangi bir etkinlik olduğunda katılabiliyor musunuz?	Katılamıyorum	10	11,6
	Ara sıra katılıyorum	33	38,4
	Genellikle katılıyorum	43	50,0
	Toplam	86	100,0

Tablo 37’ye göre çocukların arkadaşları arasında ya da okulda herhangi bir etkinlik olduğunda katılma durumları dağılımı incelendiğinde; çocukların %11,6’sı etkinliklere katılmadığını, %38,4’ü ara sıra katıldığını, %50’si ise genellikle katıldığını belirtmiştir. Çocukların %50’si etkinliklere katılıyor olsa bile geri kalan %50’nin katılmıyor ya da katılamıyor olması da sosyal dışlanmaya neden olmaktadır. Bazı çocukların ise içine kapanık ruh halleri olup, sosyal ilişkileri zayıf olduğundan etkinliklere kendi istekleriyle katılmak istemedikleri ve annelerin bu durumdan rahatsız olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 38: Çocuk Katılımcıların Hasta Olduklarında Doktora Gitme Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Hasta olduğunuz da doktora gidebiliyor musunuz?	Evet	86	100,0

Tablo 38'i incelendiğimizde; katılımcı çocuklardan 86'sı hasta olduğunda doktora gidebildiğini belirtmiştir. Ailelerin de cevapları bu yöndedir, sosyal güvencesi olmayalar bile çocuklarını doktora götürdüklerini ifade etmişlerdir. Çocukların bir kısmının yaşları küçük olduğundan anket formlarında ki bazı sorular boş bırakılmıştır.

Tablo 39: Çocuk Katılımcıların Okumayı mı Çalışmayı mı Tercih Ettikleri Sorusu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Okumayı mı çalışmayı mı tercih edersiniz?	Okumayı	79	95,2
	Çalışmayı	4	4,8
	Toplam	83	100,0

Tablo 39 incelediğinde çocukların %95,2'si okumayı tercih ederken, %4,8'i ise çalışmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Çocukların çoğunluğunun okumaya karşı ılımlı olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 40: Çocuk Katılımcıların Öncelikli Giderlerinin Neler Olduğu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Gıda	26	25,2	77	74,8
Sağlık	13	12,6	90	87,4
Kitap	38	36,9	65	63,1
Telefon	2	1,9	101	98,1
Sosyal harcama	4	3,9	99	96,1
Diğer	6	5,8	97	94,2

Tablo 40’da görüldüğü üzere çocukların öncelikli giderleri %25,2 oranında gıda, %12,6 sağlık, %36,9 kitap, 1,9 telefon, %3,9 sosyal harcama ve %5,8 oranında diğer giderlerdir. Çocukların öncelikli giderlerinin başında kitap harcamalarının gelmesi çocukların okumaya istekli oldukları düşüncesini doğurmaktadır.

Tablo 41: Çocuk Katılımcıların Kendilerine Ait Odaları Olup Olmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Kendinize ait odanız var mı?	Evet	51	52,0
	Hayır	47	48,0
	Toplam	98	100,0

Tablo 41’de çocukların kendilerine ait bir odası olma durumu incelendiğinde; %52’sinin kendisine ait bir odasının olduğu, %48’inin ise olmadığı görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu küçük evlerde yaşadıklarından çocukların kendilerine ait odaları olma oranı düşüktür.

Tablo 42: Çocuk Katılımcıların Kendilerine Ait Oyuncaklarının Olup Olmaması ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Kendinize ait oyuncaklarınız var mı?	Evet	74	77,9
	Hayır	21	22,1
	Toplam	95	100,0

Tablo 42’ye baktığımızda kendilerine ait oyuncakları olanların oranı %77,9 iken kendisine ait oyuncakları olmayanların oranı %22,1’dir. Çocukların bir kısmının yaşları büyük olduğu için oyuncaklarının olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 43: Çocuk Katılımcıların Evlerinde En Fazla Hangi Yemeğin Piştiği ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Evinizde en fazla hangi tür yemekler pişer?	Et yemekleri	6	6,5
	Sebze yemekleri	34	37,0
	Kuru baklagiller	16	17,4
	Makarna, pilav, patates	36	39,1
	Toplam	92	100,0

Tablo 43’de çocukların evlerinde pişen yemekleri incelediğimizde; %6,5 oranında et, %37 sebze, %17,4 kuru baklagiller, %39,1 makarna, pilav v.s. yemekler pişirilmektedir. Makarna, pilav oranının yüksek çıkma nedeninin çocukların makarnayı sevmeleri ve makarna, pilav gibi yemeklerin kolay yapılan yemek çeşitleri olması da etkili olmuştur.

Tablo 44: Çocuk Katılımcıların Ailelerinin Hangi Sıklıkla Kıyafet Aldıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Aileniz size hangi sıklıkla kıyafet alır?	Ayda bir kez	21	22,1
	Ayda bir kaç kez	14	14,7
	Yılda bir kaç kez	45	47,4
	Bayramlarda	13	13,7
	Genellikle başkasının kıyafetlerini	2	2,1
	Toplam	95	100,0

Tablo 44’e göre ailelerin çocuklara kıyafet alım sıklıkları dağılımı incelendiğinde ayda bir kez alanların oranı %22,1, ayda birkaç kez alanlar %14,7, yılda birkaç kez alanlar %47,4, bayramlarda alanların oranı %13,7, genellikle başkasının kıyafetlerini giyenlerin oranı ise %2,1’dir. Genel olarak değerlendirirsek, aileler çocuklarına, çok fazla kıyafet alamadıklarını ancak zorunlu ihtiyaçları olduğunda yılda birkaç kere ya da bayramlarda aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 45: Çocuk Katılımcıların Evlerinin Yeterince Isınıp Isınmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Eviniz yeterince ısınıyor mu?	Evet	73	78,5
	Hayır	4	4,3
	İdare eder	13	14,0
	Bazen ısınıyor bazen soğuk oluyor	3	3,2
	Toplam	93	100,0

Tablo 45’i incelediğimizde; evlerinin yeterince ısındığını belirtenlerin oranı %78,5, idare ettiğini belirtenlerin oranı %14, bazen ısınıp bazen soğuk olduğunu

belirtenlerin oranı %3,2 olup ısınmadığını belirtenlerin oranı ise %4,3'tür. Çocukların büyük bir kısmı evlerinin ısındığını belirtmiştir.

Tablo 46: Çocuk Katılımcıların Kötü Alışkanlığı Olup Olmadığı Durumu ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Kötü alışkanlıklarınız var mı?	Evet	1	1,2
	Hayır	83	98,8
	Toplam	84	100,0

Tablo 46'yı incelediğimizde; çocukların %98,8'inin kötü alışkanlığı olmadığı, %1,2'sinin kötü alışkanlığı olduğu görülmektedir. Görüşülen çocuklardan bir kişi hariç diğerlerinin sigara, alkol, madde bağımlılığı gibi kötü alışkanlıkları olmadığı bir çocuğun ise sigara kullandığı tespit edilmiştir.

Tablo 47: Çocuk Katılımcıların Ailelerinin Kendileri Hakkında Aldıkları Kararlar da Söz sahibi Olup Olmadığı ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Ailenizde kendinizle ilgili alınan kararlarda söz sahibi olabiliyor musunuz?	Evet	53	67,1
	Hayır	25	31,6
	Kısmen	1	1,3
	Toplam	79	100,0

Tablo 47'ye göre çocukların kendileri ile ilgili alınan kararlarda söz sahibi olma durumu incelendiğinde; çocukların %67,1'i söz sahibi olduğunu, %1,3'ü kısmen söz sahibi olduğunu, %31,6'sı ise söz sahibi olmadığını belirtmiştir. Büyük çoğunluk söz sahibi olduğunu belirtmiştir. Katılımcı çocukların kendileri ile ilgili alınan kararlarda söz sahibi olamayanların genelde yaşlarının küçük olduğu gözlenmiştir.

Tablo 48: Çocuk Katılımcıların Boş Zamanlarında Neler Yaptıkları ile İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Gezerim	11	10,7	92	89,3
Kitap okurum	31	30,1	72	69,9
Arkadaşlarımla oynarım, vakit geçiririm	44	42,7	59	57,3
TV izlerim	24	23,3	79	76,7
İnternette zaman geçiririm	30	29,1	73	70,9

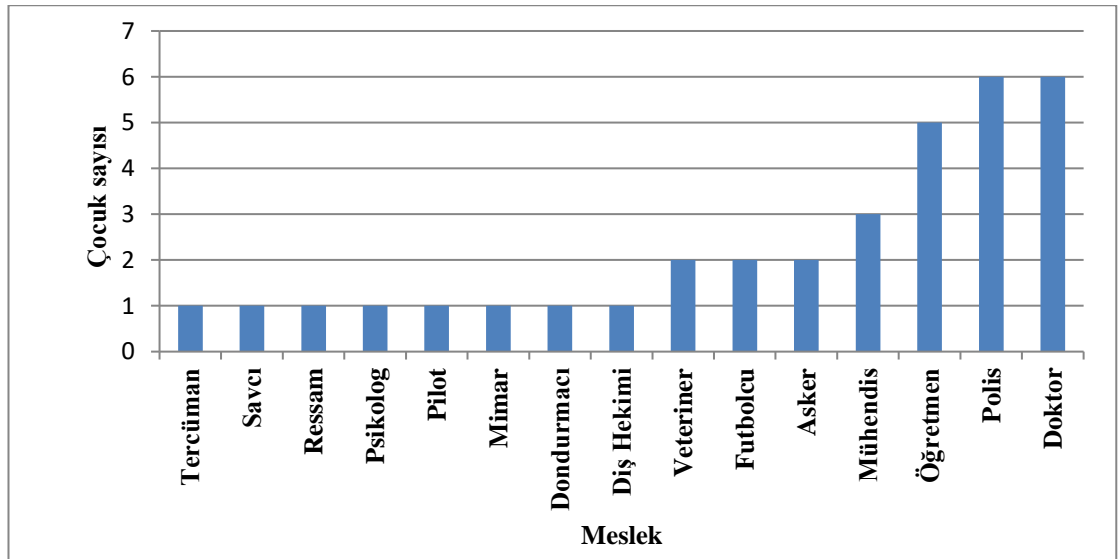
Tablo 48'e göre boş zaman faaliyetleri incelediğinde gezenlerin oranı %10,7, kitap okuyanların oranı %30,1, arkadaşları ile oynayıp vakit geçirenlerin oranı %42,7, TV izleyenlerin oranı %23,3 olup internette zaman geçirenlerin oranı %29,1'dir. Büyük çoğunluk arkadaşlarıyla oynadığını belirtmiştir. Anketin yaklaşık olarak %60 oranının uygulandığı mahallelerde bir mahalle kültürü olduğu ve çocuk katılımcıların ders dışında ki zamanlarında genelde mahalle aralarında arkadaşlarıyla oynadıkları gözlemlenmiştir.

Tablo 49: Çocuk Katılımcıların Gelecek ile İlgili Hayallerinin Neler Olduğu Sorulduğunda Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

		n	%
Gelecekle ilgili hayalleriniz nedir?	Okuyup kariyer sahibi olmak	84	96,6
	İş adamı olmak	2	2,3
	Diğer	1	1,1
	Toplam	87	100,0

Tablo 49'a göre çocukların gelecek ile ilgili hayalleri sorulduğunda %96,6'sı okuyup kariyer sahibi olmak, %2,3'ü ise iş adamı olmak istediğini belirtmiştir. 103 katılımcı çocuktan 84'ü okuyup kariyer sahibi olmak istemektedir.

Şekil 14: Çocuk Katılımcıların Gelecekte Hangi Mesleği Yapmak İstedikleri İle İlgili Görüşme Formu Cevapları Dağılımı

Şekil 14’de, yatay eksenle çocukların ileride hangi mesleği yapmak istedikleri belirtilirken, dikey eksenle çocuk sayısını göstermektedir. Çocuklara gelecekte hangi mesleği yapmak istedikleri sorulduğunda polis, doktor, öğretmen ve mühendislik gibi toplumda kabul gören meslekleri daha fazla tercih etmekle beraber, veteriner hekim, dış hekim, asker, futbolcu, dondurmacı, mimar, pilot, psikolog, ressam, savcı ve tercüman gibi farklı türlerde mesleklerde çocukların hayallerini süslemektedir.

3.3.3. Araştırma Sonuçlarının Çapraz Tablo Yöntemiyle Karşılaştırılması ve Bulgular

Tablo 50: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Eğitim durumu	Okuma yazması yok	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0,000*
	Okuma yazma var ancak mezun değil	3	15,8 %	0	0,0 %	1	5,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
	İlkokul	8	42,1 %	12	57,1 %	6	30,0 %	2	13,3 %	3	11,1 %	
	Ortaokul	4	21,1 %	2	9,5 %	3	15,0 %	2	13,3 %	1	3,7 %	
	Lise	4	21,1 %	5	23,8 %	8	40,0 %	7	46,7 %	9	33,3 %	
	Ön lisans	0	0,0 %	1	4,8 %	1	5,0 %	3	20,0 %	1	3,7 %	
	Üniversite mezunu	0	0,0 %	1	4,8 %	1	5,0 %	1	6,7 %	1	40,7 %	
	Yüksek Lisans	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	2	7,4 %	

*p<0,05

Tablo 50’ye göre, haneye giren ortalama gelir ile eğitim durumu arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altı geliri olanlarda, okuma yazması olup mezuniyeti olmayanların oranı %15,8, ilkokul mezunu olanların oranı %42,1, ortaokul ve lise mezunu olanların oranı ise %21,1’dir. 2000-3000 TL arası geliri olanlarda, ilkokul mezunu olanların oranı %57,1, ortaokul mezunu olanların oranı %9,5, lise mezunu olanların oranı %23,8, ön lisans ve üniversite mezunu olanların oranı %4,8,’dir. 3000-4000 TL geliri olanlarda okuma yazması olanların oranı %5, ilkokul mezunu olanların

oranı %30, ortaokul mezunu olanların oranı %15, lise mezunu olanların oranı %40, ön lisans ve üniversite mezunu olanların oranı %5'dir. 4000-5000 TL geliri olanlarda ilkokul ve ortaokul mezunu olanların oranı %13,3, lise mezunu olanların oranı %46,7, ön lisans mezunu olanların oranı %20, üniversite mezunu olanların oranı %6,7'dir. 5000 TL ve üzeri geliri olanlarda ilkokul mezunu olanların oranı %11,1, ortaokul mezunu olanların oranı %3,7, lise mezunu olanların oranı %33,3, ön lisans mezunu olanların oranı %3,7, üniversite mezunu olanların oranı %40,7, yüksek lisans mezunu olanların oranı %7,4'tür.

Bu veriler bize öğrenim düzeyi ile haneye giren gelir arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu ve eğitimin gelir üzerindeki etkisini açık bir şekilde göstermektedir. En yüksek gelir düzeyine sahip olanlar üniversite mezunlarıdır. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri yükseldikçe daha iyi bir işe sahip olacak, gelir düzeyi yükselecek dolayısıyla çocuklarına sağladıkları imkanlar artacak ve onları yetenekleri doğrultusunda yönlendirebilecektir. Sonuç olarak yoksulluğun meydana getirdiği kısır döngü büyük oranda eğitim ile çözülebilecektir. Tablo 50'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre Haneye giren gelir ile eğitim arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Tablo 51: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Eşin Eğitimi Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki kare değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Eş Eğitim Durumu	Okuma yazması yok	1	7,7 %	1	5,0 %	1	5,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0,058*
	Okuma yazma var ancak mezun değil	1	7,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
	İlkokul	6	46,1 %	5	25,0 %	6	30,0 %	6	40,0 %	6	23,1 %	
	Ortaokul	4	30,8 %	4	20,0 %	3	15,0 %	2	13,3 %	2	7,7 %	
	Lise	0	0,0 %	9	45,0 %	7	35,0 %	6	40,0 %	10	38,5 %	
	Ön lisans	0	0,0 %	0	0,0 %	2	10,0 %	1	6,7 %	1	3,8 %	
	Üniversite mezunu	0	0,0 %	1	5,0 %	1	5,0 %	0	0,0 %	7	26,9 %	
	Yüksek Lisans	1	7,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	

* $p < 0,05$

Tablo 51’de haneye giren ortalama gelir ile eğitim durumu arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altı geliri olanlarda, okuma yazması olmayanlar ve okuma yazması olup mezuniyeti olmayanların oranı %7,7, ilkököl mezunu olanların oranı %46,1 ortaokul mezunu olanların oranı ise %30,8 ve yüksek lisans mezunu %7,7’dir. 2000-3000 TL arası geliri olanlarda, okuma yazması olmayanlar %5, ilkököl %25, ortaokul %20, lise %45, üniversite mezunu olanların oranı ise %5’dir. 3000-4000 TL arası geliri olanlarda, okuma yazması olmayanlar %5, ilkököl %30, ortaokul %15, lise %35, ön lisans %10, üniversite mezunu olanların oranı ise %5’dir. 4000-5000 TL arası geliri olanlarda, ilkököl %40, ortaokul %13,3, lise %40, ön lisans %6,7 olup üniversite mezunu hiç yoktur. 5000 TL ve üzeri geliri olanlarda, ilkököl %23,1 ortaokul %7,7, lise %38,5, ön lisans %3,8, üniversite mezunu olanların oranı ise %26,9’dur.

Tablo 51’de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren gelir ile eş eğitim arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır (p değeri:0,058>0,05). 2000 TL altında geliri olup eşi yüksek lisans mezunu olan sadece bir katılımcı olup, ilgili katılımcının boşanma süreci devam ettiği ve anket sırasında henüz boşanma gerçekleşmediği için eş bilgileri de değerlendirmeye alınmıştır. İlgili verilerin, gelir ile eğitim arasın da anlamlı düzeyde ilişki çıkmamasını etkilediği düşünülmektedir.

Tablo 52: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Düzenli İşe Sahip Olma Durumu Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Düzenli gelir elde ettiğiniz bir işiniz var mı?	Evete	3	16,7 %	5	23,8 %	11	55,0 %	10	66,7 %	23	85,2 %	0,000*
	Hayır	8	44,4 %	12	57,1 %	8	40,0 %	5	33,3 %	3	11,1 %	
	Emekli	2	11,1 %	1	4,8 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
	Günelik işlerde çalışıyorum	5	27,8 %	3	14,3 %	1	5,0 %	0	0,0 %	1	3,7 %	

*p<0,05

Tablo 52’ye göre düzenli gelir elde edilen bir işte çalışma durumu ile gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altı geliri olanlarda düzenli gelir elde ettiği bir işi olanların oranı %16,7, olmayanların oranı %44,4, emekli olanların oranı %11,1,

günelik işlerde çalışanların oranı %27,8'dir. 2000-3000 TL geliri olanlarda düzenli gelir elde ettiği işi olanların oranı %23,8, olmayanların oranı %57,1, emekli olanların oranı %4,8, günelik işlerde çalışanların oranı %14,3'tür. 3000-4000 TL geliri olanlarda düzenli gelir elde ettiği işi olanların oranı %55, olmayanların oranı %40, günelik işlerde çalışanların oranı %5'tir. 4000-5000 TL geliri olanlarda düzenli gelir elde ettiği işi olanların oranı %66,7, olmayanların oranı ise %33,3'dur. 5000 TL ve üzeri geliri olanlarda düzenli gelir elde ettiği işi olanların oranı %85,2, olmayanların oranı %11,1, günelik işlerde çalışanların oranı ise %3,7'dir.

Tablo 52 incelendiğinde; düzenli gelir arttıkça haneye giren ortalama gelir düzeyi de artmaktadır. Katılımcı ebeveynlerden düzenli gelire olanlar; devlet memurları, serbest meslek sahipleri, Yeni Çeltik Maden İşletmesinde çalışanlar ve bölgenin ekonomisinde önemli bir yeri olan Kozlu Gıda A.Ş. fabrikasında çalışanlardan oluşmaktadır. Kozlu Gıda A.Ş. un, yem ve yumurta üretimiyle Suluova ilçesi için önemli bir yatırım olup, birçok insana iş olanağı sağlayıp hanelere düzenli gelir girmesine, vesile olmaktadır. Düzenli geliri olanlardan geriye kalan grup inşaat işlerinde ve ahırlarda çalışmakta olup, bir kısmı da esnaflık faaliyeti yapmaktadır. Haneye giren gelir düzeyinin düşük olduğu ailelerde kadınlar, genellikle tarlalarda günelik olarak aldıkları cüzi bir ücret karşılığında çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Erkeklerin düzenli işlerinin olmaması ya da asgari ücretin altında gelir elde etmeleri kadınları günelik işlere yönlendirmiştir. Tablo 52'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren gelir ile düzenli bir işe sahip olma arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Tablo 53: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Eşin Düzenli İşe Sahip Olma Durumu Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Eşiniz düzenli gelir getirecek bir işte çalışıyor mu?	Evet	4	30,8%	14	70,0%	11	55,0%	5	33,3%	13	50,0%	0,011*
	Hayır	4	30,8%	3	15,0%	9	45,0%	8	53,3%	12	46,2%	
	Emekli	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	
	Günelik işlerde çalışıyorum	5	38,5%	3	15,0%	0	0,0%	2	13,3%	1	3,8%	

* $p < 0,05$

Tablo 53'e göre eşin düzenli gelir elde edilen bir işte çalışma durumu ile gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altı geliri olanlarda eşinin düzenli gelir elde ettiği işi olanların oranı %30,8, olmayanların oranı %30,8, gündelik işlerde çalışanların oranı %38,5'tir. 2000-3000 TL geliri olanlarda eşinin düzenli gelir elde ettiği işi olanların oranı %70, olmayanların oranı %15, gündelik işlerde çalışanların oranı %15'tir. 3000-4000 TL geliri olanların eşlerinin düzenli gelir elde ettiği bir işleri olanların oranı %55, olmayanların oranı %45, 4000-5000 TL geliri olanlarda eşinin düzenli gelir elde ettiği işi olanların oranı %33,3, olmayanların oranı %53,3, gündelik işlerde çalışanların oranı %13,3'tür. 5000 TL ve üzeri geliri olanlarda düzenli gelir elde ettiği işi olanların oranı %50, olmayanların oranı %46,2, gündelik işlerde çalışanların oranı %3,8'dir. Tablo 53'e baktığımızda düzenli gelir elde edilen bir işe sahip olma oranı arttıkça haneye giren ortalama gelir oranı da artmaktadır. Tablo 53'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren gelir ile eşin düzenli gelir getiren bir işte çalışması durumu arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Tablo 54: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Sağlık Güvencesine Sahip Olma Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Sağlık güvencesi	SSK	6	33,3 %	17	81,0 %	15	75,0 %	8	53,3 %	11	40,7 %	0,000*
	Bağ Kur	2	11,1 %	1	4,8 %	4	20,0 %	1	6,7%	2	7,4%	
	Emekli Sandığı	1	5,6 %	0	0,0 %	1	5,0 %	6	40,0 %	13	48,1 %	
	Yeşil Kart	7	38,9 %	2	9,5 %	0	0,0 %	0	0,0%	0	0,0%	
	Güvence yok	2	11,1 %	1	4,8 %	0	0,0 %	0	0,0%	1	3,7%	

* $p<0,05$

Sağlık güvencesi ile gelir durumu arasındaki ilişki incelendiğinde 2000 TL altında geliri olanlarda SSK %33,3, Bağ Kur %11,1, emekli sandığı %5,6, yeşil kart %38,9 ve sosyal güvencesi olmayanların oranı %11,1'dir. 2000-3000 TL geliri olanlarda SSK'lı olan %81, Bağ Kur %4,8, yeşil kart %9,5 ve sosyal güvencesi olmayanların oranı %4,8'dir. 3000-4000 TL geliri olanlarda SSK oranı %75, Bağ Kur %20, emekli sandığı %5,'dir. 4000-5000 TL olanlarda SSK oranı %53,3, Bağ Kur

%6,7, emekli sandığı %40, yeşil kartı olan veya sosyal güvencesi olmayan kişi yoktur. 5000 TL üzeri geliri olanlarda SSK oranı %40,7, Bağ Kur %7,4, emekli sandığı %48,1, sosyal güvencesi olmayanların oranı %3,7'dir. İstisnaları olmakla beraber Tablo 55'e genel anlamda baktığımızda haneye giren ortalama gelir düzeyi arttıkça, sosyal güvenceye sahip olma oranı da artmaktadır. Tablo 54'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren gelir ile sağlık güvencesi arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Tablo 55: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kaç çocuğunuz var?	1	4	21,1 %	2	9,5 %	2	10,0 %	2	13,3 %	3	11,1 %	0,841*
	2	6	31,6 %	8	38,1 %	8	40,0 %	7	46,7 %	14	51,9 %	
	3	7	36,8 %	10	47,6 %	7	35,0 %	6	40,0 %	9	33,3 %	
	4	2	10,5 %	1	4,8 %	3	15,0 %	0	0,0 %	1	3,7%	
	5 ve üzeri	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	

Tablo 55'i incelediğimizde çocuk sayısının haneye giren gelirden çok fazla bir değişmeye yol açmadığı görülmektedir. 2000 TL altında geliri olanlarda tek çocuğu olanlar %21,1, 2 çocuğu olanlar %31,6, 3 çocuğu olanlar %36,8 ve 4 çocuğu olanlar %10,5'tir. 2000-3000 TL arasında geliri olanlarda tek çocuk %9,5, 2 çocuk %38,1, 3 çocuk %47,6 ve 4 çocuk %4,8'dir. 3000-4000 TL arasında geliri olanlarda tek çocuğu olanlar %10, 2 çocuğu olanlar %40, 3 çocuğu olanlar %35 ve 4 çocuğu olanlar %15'tir. 4000-5000 TL arasında geliri olanlarda tek çocuğu olanlar %13,3, 2 çocuğu olanlar %46,7, 3 çocuğu olanlar %40'tır. 5000 TL ve üzerinde geliri olanlarda tek çocuğu olanlar %11,1, 2 çocuğu olanlar %51,9, 3 çocuğu olanlar %33,3 ve 4 çocuğu olanların oranı %3,7'dir. Tablo 55'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren gelir

ile çocuk sayısı arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır (p-değeri:0,841>0,05).

Tablo 56: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Yaşamlarını İnsanı Şartlarda Sürdürebilecek Kadar Gıda Satın Alabilme Durumları Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yaşamınızı insanı şartlarda sürdürebilecek kadar gıda satın alabiliyor musunuz?	Evet	7	36,8 %	16	76,2 %	20	100,0 %	15	100,0 %	26	96,3 %	*0,000
	Hayır	11	57,9 %	2	9,5 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1	3,7 %	
	Kısmen	1	5,3 %	3	14,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	

*P<0,05

Tablo 56'da yaşamı insanı şartlarda sürdürebilecek kadar gıda satın alabilme ile haneye giren gelir durumu arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altı geliri olanlarda satın alabilenlerin oranı %36,8, 2000-3000 TL geliri olanlarda satın alabilenlerin oranı %76,2, 3000-4000 TL ve 4000-5000 TL geliri olanlarda tamamı satın alabilirken, 5000 TL ve üzeri geliri olanlarda satın alabilenlerin oranı %96,3'tur. Haneye giren ortalama gelir düzeyi arttıkça yaşamını insanı şartlarda sürdürebilecek kadar gıda alabilenlerin oranı da artmaktadır. Tablo 56'da yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren gelir ile yaşamı insanı şartlarda sürdürebilecek kadar gıda satın alabilme arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır (p<0,05).

Tablo 57: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile İçme Suyu İhtiyacını Karşılama Şekilleri Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İçme suyu ihtiyacınızı nasıl karşılıyorsunuz?	Musluktan	16	84,2 %	15	71,4 %	9	45,0 %	4	26,7 %	9	33,3 %	0,015*
	Hazır su	0	0,0 %	4	19,0 %	6	30,0 %	10	66,7 %	12	44,4 %	
	Hem musluk hem çeşme	2	10,5 %	0	0,0 %	3	15,0 %	1	6,7 %	3	11,1 %	
	Kaynaktan dolduruyorum	0	0,0 %	0	0,0 %	1	5,0 %	0	0,0 %	1	3,7 %	
	Arıtma cihazından alıyorum	1	5,3 %	2	9,5 %	1	5,0 %	0	0,0 %	2	7,4 %	

*p<0,05

İçme suyu karşılama durumu ile haneye giren gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altı geliri olanlarda musluktan karşılayanların oranı %84,2, 2000-3000 TL geliri olanlarda musluktan karşılayanların oranı %71,4, 3000-4000 TL geliri olanlarda musluktan karşılayanların oranı %45, 4000-5000 TL geliri olanlarda musluktan karşılayanların oranı %26,7, 5000 TL üzeri geliri olanlarda musluktan karşılayanların oranı %33,3'tür. Haneye giren ortalama gelir düzeyi arttıkça içme suyu ihtiyacını musluktan karşılayanların oranı azalmakta, musluk yerine hazır su ya da kaynaktan doldurma, arıtma cihazı v.s. daha sağlıklı sular tercih edilmektedir. Tablo 57'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren gelir ile içme suyu ihtiyacını karşılama şekli arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır (p<0,05).

Tablo 58: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Çeşitli Gıdaları Tüketme Sıklığı Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Et ürünleri	Her gün	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	3	11,1 %	0,000*
	Haftada birkaç	0	0,0 %	0	0,0 %	6	30,0 %	1	6,7 %	9	33,3 %	
	Haftada bir kez	0	0,0 %	3	14,3 %	0	0,0 %	6	40,0 %	12	44,4 %	
	Ayda bir kez	3	15,8 %	6	28,6 %	7	35,0 %	2	13,3 %	1	3,7 %	
	Senede bir kez	16	84,2 %	12	57,1 %	7	35,0 %	6	40,0 %	2	7,4 %	
	Hiç	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
Kuru baklagiller	Her gün	2	10,5 %	0	0,0 %	2	10,5 %	2	13,3 %	2	7,4 %	0,382*
	Haftada birkaç	9	47,4 %	16	80,0 %	14	73,7 %	8	53,3 %	20	74,1 %	
	Haftada bir kez	5	26,3 %	2	10,0 %	2	10,5 %	5	33,3 %	5	18,5 %	
	Ayda bir kez	2	10,5 %	2	10,0 %	1	5,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
	Senede bir kez	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
	Hiç	1	5,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
Hayvansal gıdalar	Her gün	4	21,1 %	8	40,0 %	10	52,6 %	11	73,3 %	21	77,8 %	0,003*
	Haftada birkaç	14	73,7 %	10	50,0 %	7	36,8 %	3	20,0 %	5	18,5 %	
	Haftada bir kez	1	5,3 %	0	0,0 %	2	10,5 %	1	6,7 %	1	3,7 %	
	Ayda bir kez	0	0,0 %	2	10,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
	Senede bir kez	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
	Hiç	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	

*p<0,05

Et ürünleri tüketim sıklığı ile haneye giren ortalama gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altında gelir elde edenlerden, ayda bir kez tüketenlerin oranı %15,8, senede bir kez tüketenlerin oranı %84,2'dir. 2000-3000 TL geliri olanlarda haftada bir kez tüketenlerin oranı %14,3, ayda bir kez tüketenlerin oranı %28,6, senede

bir kez tüketenlerin oranı %57,1'dir. 3000-4000 TL geliri olanlarda haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %30, ayda bir kez tüketenlerin oranı %35, senede bir kez tüketenlerin oranı %35'dir. 4000-5000 TL geliri olanlardan haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %6,7, haftada bir kez tüketenlerin oranı %40, ayda bir kez tüketenlerin oranı %13,3, senede bir kez tüketenlerin oranı %40'dır. 5000 TL üzeri geliri olan her gün %11,1, haftada birkaç kez %33,3, hafta da bir %44,4, ayda bir kez %3,7, senede bir kez %7,4 olarak gerçekleşmiştir.

Anketin yaklaşık 60'i gelir düzeyi düşük bir mahallede yapılmıştır. Birkaç aile dışında mahallenin geneli sadece kurban bayramında evlerine et girdiğini yıl içerisinde et alamadıklarını ifade etmişlerdir. Tabloya bakıldığında, haneye giren ortalama gelir düzeyi arttıkça et alabilenlerin oranının arttığı açıkça görülmektedir. Buna göre tablo 56'da yer alan ki-kare test sonuçlarına bakıldığında haneye giren ortalama gelir ile et ürünleri tüketme sıklığı arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Hayvansal gıdalar tüketim sıklığı ile haneye giren ortalama gelir arasındaki ilişki incelendiğinde 2000 TL altında geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %21,1, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %73,7, haftada bir kez tüketenlerin oranı %5,3'dur. 2000-3000 TL geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %40, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %50, ayda bir kez tüketenlerin oranı %10'dur. 3000-4000 TL geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %52,6, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %36,8, haftada bir kez tüketenlerin oranı %10,5'dir. 4000-5000 TL geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %73,3, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %20, haftada bir kez tüketenlerin oranı %6,7'dir. 5000 TL geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %77,8, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %18,5, haftada bir kez tüketenlerin oranı %3,7'dir. Tablo 58'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren ortalama gelir ile hayvansal gıdaları tüketim sıklığı arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır. ($p < 0,05$).

Kuru baklagillerin tüketim sıklığı ile haneye giren ortalama gelir arasındaki ilişki incelendiğinde 2000 TL altında geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %10,5, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %47,4, haftada bir kez tüketenlerin oranı %26,3, ayda bir tüketenler %10,5, hiç tüketmeyenler %5,3'dur. 2000-3000 TL geliri olanlarda haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %80, haftada bir kez ve ayda bir kez tüketenlerin

oranı %10'dur. 3000-4000 TL geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %10,5, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %73,7, haftada bir kez tüketenlerin oranı %10,5 ve ayda bir kez tüketenler %5,3'tür. 4000-5000 TL geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %13,3, haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %53,3, haftada bir kez tüketenlerin oranı %33,3'dur. 5000 TL geliri olanlarda her gün tüketenlerin oranı %7,4 haftada birkaç kez tüketenlerin oranı %74,1, haftada bir kez tüketenlerin oranı ise %18,5'dir. Tablo 58'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren ortalama gelir ile kuru baklagillerin, tüketilme sıklığı arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır (p-değeri:0,382>0,05).

Tablo 59: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Çeşitli Sebze ve Meyve Tüketme Sıklığı Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Sebze	Her gün	3	15,8%	2	10,0%	7	35,0%	6	40,0%	11	40,7%	0,216*
	Haftada birkaç	11	57,9%	14	70,0%	11	55,0%	8	53,3%	15	55,6%	
	Haftada bir kez	4	21,1%	3	15,0%	2	10,0%	0	0,0%	1	3,7%	
	Ayda bir kez	0	0,0%	1	5,0%	0	0,0%	1	6,7%	0	0,0%	
	Senede bir kez	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	
	Hiç	1	5,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	
Meyve	Her gün	3	15,8%	2	10,0%	8	40,0%	8	53,3%	15	55,6%	0,052*
	Haftada birkaç	11	57,9%	13	65,0%	12	60,0%	5	33,3%	11	40,7%	
	Haftada bir kez	2	10,5%	3	15,0%	0	0,0%	2	13,3%	1	3,7%	
	Ayda bir kez	1	5,3%	2	10,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	
	Senede bir kez	1	5,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	
	Hiç	1	5,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	

*p<0,05

Sebze tüketim sıklığı ile haneye giren ortalama gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altında geliri olanların %57,9'u hafta da birkaç kere sebze tüketilirken, yine 2000-3000 TL arası geliri olanların %70'i, 3000-4000 TL arası geliri olanların %55'i, 4000-5000 TL arası geliri olanların %53,3'u, 5000 TL ve üzeri geliri olanların %55,6'sı hafta da birkaç kere sebze tüketmektedir. Tablo 59'da yer alan ki-

kare test sonuçlarına göre haneye giren ortalama gelir ile sebze tüketme sıklığı arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır.(p-değeri:0,216>0,05).

Meyve tüketim sıklığı ile haneye giren ortalama gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altında geliri olanların %57,9'u hafta da birkaç kere sebze tüketilirken, yine 2000-3000 TL arası geliri olanların %65'i, 3000-4000 TL arası geliri olanların %60'i haftada birkaç kez meyve tüketmektedir. 4000-5000 TL arası geliri olanların %55,3'u, 5000 TL ve üzeri geliri olanların %55,6'sı her gün meyve tüketmektedir. Tablo 59'da yer alan ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren ortalama gelir ile meyve tüketme sıklığı arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır.(p-değeri:0,052 >0,05).

Tablo 60: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Çocuklarının İhtiyaçlarını Karşılatabilme Durumu Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çocuklarınızın araç gereç, okul kıyafeti, yol masrafları gibi eğitim için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabiliyor musunuz?	Evet	5	27,8 %	11	52,4 %	18	90,0 %	14	93,3 %	26	96,3 %	0,000*
	Hayır	11	61,1 %	1	4,8 %	1	5,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	
	Kısmen	2	11,1 %	9	42,9 %	1	5,0 %	1	6,7 %	1	3,7 %	

*p<0,05

Çocukların araç gereç, okul kıyafeti, yol masrafları gibi eğitim için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabilme ile gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altı geliri olanlarda çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilenlerin oranı %27,8, kısmen karşılayabilenlerin oranı %11,1, karşılayamayanlar %61,1'dir. 2000-3000 TL altı gelir aralığında olanlarda çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilenlerin oranı %52,4, kısmen karşılayabilenlerin oranı %42,9, karşılayamayanlar %4,8'dir. 3000-4000 TL altı geliri olanlarda çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilenlerin oranı %90, kısmen karşılayabilenlerin ve karşılayamayanlar da %5'dir. 4000-5000 TL altı geliri olanlarda çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilenlerin oranı %93,3, kısmen karşılayabilenlerin oranı %6,7 olup karşılayamayan yoktur. 5000 TL ve daha fazla geliri olanlarda

çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilenlerin oranı %96,3, kısmen karşılayabilenlerin oranı %3,7 olup karşılayamayan yoktur. Haneye giren gelir düzeyi arttıkça çocukların okul ihtiyaçlarını karşılama oranı da artmaktadır. Tablo 60'da yer alan ki-kare test sonuçlarına göre çocukların araç gereç, okul kıyafeti, yol masrafları gibi eğitim için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabilme durumu ile gelir arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Tablo 61: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Oturdukları Evin Kime Ait Olduğu Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Oturduğunuz ev kime ait?	Kira	8	42,1 %	5	23,8 %	8	40,0 %	4	26,7 %	8	29,6 %	0,008*
	Kendimize ait	3	15,8 %	5	23,8 %	4	20,0 %	8	53,3 %	16	59,3 %	
	Anne babama ait	4	21,1 %	2	9,5 %	5	25,0 %	2	13,3 %	0	0,0 %	
	Eşimin ailesine ait	4	21,1 %	9	42,9 %	3	15,0 %	1	6,7 %	3	11,1 %	
	Diğer	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	

* $p<0,05$

Oturulan evin kime ait olduğu ile hane geliri arasındaki ilişki incelendiğinde; geliri 2000 TL altında olanlarda kira olanların oranı %42,1, kendisine ait olanların oranı %15,8, anne-babaya ait olanların oranı %21,1, eşinin ailesine ait olanların oranı %21,1'dir. Geliri 2000-3000 TL altında olanlarda evi kira olanların ve kendisine ait olanların oranı %23,8, anne-babaya ait olanların oranı %9,5, eşinin ailesine ait olanların oranı %42,9'dur. Geliri 3000-4000 TL altında olanlarda kira olanların oranı %40, kendisine ait olanların oranı %20, anne-babaya ait olanların oranı %25, eşinin ailesine ait olanların oranı %15'dir. Geliri 4000-5000 TL altında olanlarda kira olanların oranı %26,7, kendisine ait olanların oranı %53,3, anne-babaya ait olanların oranı %13,3, eşinin ailesine ait olanların oranı %6,7'dir. Geliri 5000 TL den fazla olanlarda kira olanların oranı %29,6, kendisine ait olanların oranı %59,3, eşinin ailesine ait olanların oranı %11,1'dir. Tablo 61 incelendiğinde gelir düzeyi arttıkça insanların ev sahibi olma oranlarının da arttığı görülmektedir. Saha çalışmasında; gelir

düzeıyü düşük katılımcıların oturdukları evlerin genelde erkeğın ailesine ait olduğu, aıleyle birlikte aynı binada oturdukları bazen de geniş aile şeklinde aynı evde yaşadıkları tespit edilmiştir. Tablo 61’de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre katılımcıların oturdukları evin kime ait olduğu ile gelir düzeıyü arasında anlamlı düzeıyde ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Tablo 62: Katılımcıların Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyleri ile Oturdukları Konutun Yaşam Koşulları Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kaloriferli	Hayır	9	47,4 %	4	19,0 %	5	25,0 %	1	6,7 %	0	0,0 %	0,001*
	Evet	10	52,6 %	17	81,0 %	15	75,0 %	14	93,3 %	27	100,0 %	
Sobalı	Hayır	10	52,6 %	17	81,0 %	15	75,0 %	13	86,7 %	27	100,0 %	0,002*
	Evet	9	47,4 %	4	19,0 %	5	25,0 %	2	13,3 %	0	0,0 %	
Oda sayısı yetersiz	Hayır	9	47,4 %	7	33,3 %	13	65,0 %	9	60,0 %	21	77,8 %	0,028*
	Evet	10	52,6 %	14	66,7 %	7	35,0 %	6	40,0 %	6	22,2 %	
Isınma problemi var	Hayır	10	52,6 %	18	85,7 %	15	75,0 %	12	80,0 %	26	96,3 %	0,008*
	Evet	9	47,4 %	3	14,3 %	5	25,0 %	3	20,0 %	1	3,7 %	
Yeterince aydınlık değil	Hayır	15	78,9 %	19	90,5 %	19	95,0 %	15	100,0 %	26	96,3 %	0,146
	Evet	4	21,1 %	2	9,5 %	1	5,0 %	0	0,0 %	1	3,7 %	
Rutubetli	Hayır	12	63,2 %	15	71,4 %	19	95,0 %	13	86,7 %	26	96,3 %	0,011*
	Evet	7	36,8 %	6	28,6 %	1	5,0 %	2	13,3 %	1	3,7 %	

* $p<0,05$

Konut yaşam koşulları ile haneye giren gelir arasındaki ilişkiler incelendiğinde; Konutları kaloriferli olanların oranı 2000 TL altı geliri olanlarda %52,6, geliri 2000-3000 TL olanlarda %81, geliri 3000-4000 TL geliri olanlarda %75, 4000-5000 TL geliri olanlarda %93,3, 5000 TL ve daha fazla geliri olanların ise tamamı kaloriferlidir. Gelir düzeıyü yükseldikçe kaloriferli evde oturanların sayısı da artmaktadır. Soba evde oturanların oranı 2000 TL altı geliri olanlarda %47,4, geliri 2000-3000 TL olanlarda

%19, geliri 3000-4000 TL geliri olanlarda %25, 4000-5000 TL geliri olanlarda %13,3, 5000 TL ve üzerinde gelir elde edenler içerisinde evi sobalı olan bulunmamaktadır. Tablo 62’de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre katılımcıların oturdukları evin kaloriferli ve ya sobalı olması ile haneye giren ortalama gelir düzeyi ile arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Konutlarının oda sayısı yetersiz olanlar 2000 TL altı geliri olanlarda %52,6, geliri 2000-3000 TL olanlarda %66,7, geliri 3000-4000 TL olanlarda %35, 4000-5000 TL geliri olanlarda %40, 5000 TL ve daha fazla geliri olanlarda ise %22’dir. Isınma problemi 2000 TL altı geliri olanlarda %47,4, geliri 2000-3000 TL olanlarda %14,3, geliri 3000-4000 TL geliri olanlarda %25, 4000-5000 TL geliri olanlarda %20, 5000 TL ve daha fazla geliri olanlarda ise %3,7’dir. Konutu rutubetli olanlar 2000 TL altı geliri olanlarda %36,8, geliri 2000-3000 TL olanlarda %28,6, geliri 3000-4000 TL geliri olanlarda %5, 4000-5000 TL geliri olanlarda %13,3, 5000 TL ve daha fazla geliri olanlarda ise %3,7’dir. Tablo 62’de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre katılımcıların oturdukları evin oda sayısı, ısınma problemi, konutun rutubetli olması ile haneye giren ortalama gelir düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Konutu yeterince aydınlık olmayanların oranı 2000 TL altı geliri olanlarda %21,1, geliri 2000-3000 TL olanlarda %9,5, geliri 3000-4000 TL geliri olanlarda %5, 5000 TL ve daha fazla geliri olanlarda ise %3,7’dir. Tablo 62’de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre katılımcıların oturdukları evin yeterince aydınlık olup olmaması ile haneye giren ortalama gelir düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamaktadır ($p\text{-değeri:}0,146>0,05$).

Çocuklar İçin Görüşme Formlarının Çapraz Tablo Yöntemiyle Karşılaştırılması (Ki-Kare)

Tablo 63: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Okul İhtiyaçlarının Rahatça Karşılanması Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Okul ihtiyaçlarınız aileniz tarafından rahatça karşılanabiliyor mu?	Evet	4	26,7 %	11	68,8 %	16	94,1 %	12	100,0 %	20	100,0 %	0,000*
	Hayır	9	60,0 %	3	18,8 %	1	5,9 %	0	0,0%	0	0,0 %	
	Kısmen	2	13,3 %	2	12,5 %	0	0,0 %	0	0,0%	0	0,0%	

*p<0,05

Okul ihtiyaçlarının rahatça karşılanma durumu ile gelir arasındaki ilişki incelendiğinde 2000 TL altı geliri olanlarda karşılayabilenlerin oranı %26,7, karşılayamayanların oranı %60, kısmen karşılayabilenlerin oranı %13,3'tür. 2000-3000 geliri olanlarda karşılayabilenlerin oranı %68,8, karşılayamayanların oranı %18,8, kısmen karşılayabilenlerin oranı %12,5'tir. 3000-4000 geliri olanlarda karşılayabilenlerin oranı %94,1, karşılayamayanların oranı %5,9'dur. 4000-5000 TL geliri ve 5000 TL den daha fazla geliri olan ailelerin çocukları, okul ihtiyaçlarının tamamının rahatlıkta karşılandığını belirtmiştir.

Tablo 63'de gelir düzeyi arttıkça çocukların okul ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılama oranının da arttığı görülmektedir. Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde, çocuklarının ihtiyaçlarının öncelikli olduğunu ne yapıp edip çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştıklarını, çocuklarının okuması için çabaladıklarını, babanın düzenli işi olmadığı ailelerde kadınların gündelik işlere gidip aile bütçesine katkıda bulunduğunu çocuklarının ihtiyaçlarını bu şekilde aldıklarını belirtmişlerdir. Bazı aileler ise çocukların büyükanne ve büyükbabalarının yardımıyla okul ihtiyaçlarını alabildiklerini belirtmişlerdir. Tablo 63'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre çocukların okul ihtiyaçlarının rahatça karşılanma durumu ile gelir arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır (p<0,05).

Tablo 64: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Çocukların Etkinliklere Katılması Durumu Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Arkadaşlarınız arasında ya da okulda herhangi bir etkinlik olduğunda katılabiliyor musunuz?	Katılmıyorum	4	23,5 %	1	5,6 %	1	5,6 %	1	9,1 %	2	9,5 %	0,024*
	Ara sıra katılıyorum	10	58,8 %	10	55,6 %	7	38,9 %	3	27,3 %	3	14,3 %	
	Genellikle katılıyorum	3	17,6 %	7	38,9 %	10	55,6 %	7	63,6 %	16	76,2 %	

*p<0,05

Arkadaşlar arasında ya da okulda herhangi bir etkinlik olduğunda katılabilme durumu ile gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; 2000 TL altı geliri olanlarda genellikle katılanların oranı %17,6, ara sıra katılanların oranı %58,8, katılmayanların oranı ise %23,5'dir. 2000-3000 TL geliri olanlarda genellikle katılanların oranı %38,9, ara sıra katılanların oranı %55,6, katılmayanların oranı ise %5,6'dır. 3000-4000 TL geliri olanlarda genellikle katılanların oranı %55,6, ara sıra katılanların oranı %38,9, katılmayanların oranı ise %5,6'dır. 4000-5000 TL geliri olanlarda genellikle katılanların oranı %63,6, ara sıra katılanların oranı %27,3, katılmayanların oranı ise %9,1'dir. 5000 TL ve üzeri geliri olanlarda genellikle katılanların oranı %76,2, ara sıra katılanların oranı %14,3, katılmayanların oranı ise %9,5'dir. Yoksulluğun belirleyicilerinden biri de okuldaki etkinliklere katılabilme durumudur. Tablo 64 incelendiğinde gelir düzeyi arttıkça çocukların etkinliklere katılabilme oranı artmaktadır. Tablo 64'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre çocukların etkinliklere katılabilme durumu ile gelir arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır (p<0,05).

Tablo 65: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Çocukların Kendilerine Ait Odaları Olması Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kendinize ait odanız var mı?	Evet	5	29,4 %	6	28,6 %	11	55,0 %	9	64,3 %	20	80,0 %	0,002*
	Hayır	12	70,6 %	15	71,4 %	9	45,0 %	5	35,7 %	5	20,0 %	

*p<0,05

Çocukların kendilerine ait bir odası olma durumu ile haneye giren ortalama gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; hane geliri 2000 TL den az olanların %29,4'ünün, 2000-3000 TL geliri olanlarda %28,6'sinin, 3000-4000 TL geliri olanlarda %55'inin, geliri 4000-5000 TL geliri olanlarda %64,3'ünün ve geliri 5000 TL den fazla olanlarda %80'inin kendine ait odası bulunmaktadır.

Tablo 65 incelendiğinde haneye giren ortalama gelir düzeyi yükseldikçe çocukların kendilerine ait odaları olma oranı da yükselmektedir. Saha çalışmasında, gelir düzeyi düşük ailelerde çocuk sayısının fazla olması ya da kira vermemek için erkeğin anne babasıyla oturulması gibi nedenlerle çocukların bir kısmının kendilerine ait odaları olmadığı gözlemlenmiştir. Bunun dışında katılımcıların yaşadıkları konutların oda sayısı yeterli olsa bile, konut şartlarının iyi olmaması ısınma sorunu, evlerin rutubetli olması v.s. gibi sorunlar nedeniyle evlerin tüm odaları kullanılmadığı için çocukların genelde kendilerine ait odalarının olmadığı tespit edilmiştir. Tablo 65'de yer alan ki-kare test sonuçlarına göre çocukların kendilerine ait bir odaları olması ile gelir düzeyi arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır (p<0,05).

Tablo 66: Haneye Giren Ortalama Gelir Düzeyi ile Çocukların Evlerinde En Fazla Hangi Yemeğin Piştiği Arasındaki İlişki

		Haneye giren ortalama gelir nedir?										Ki-Kare Değeri (p)
		2000 TL altı		2000-3000 TL		3000-4000 TL		4000-5000 TL		5000 TL ve üzeri		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evinizde en fazla hangi tür yemekler pişer?	Et yemekleri	0	0,0 %	0	0,0 %	3	15,8 %	0	0,0 %	3	12,5 %	0,055
	Sebze yemekleri	4	25,0 %	3	15,0 %	8	42,1 %	6	50,0 %	13	54,2 %	
	Kuru baklagiller	4	25,0 %	6	30,0 %	2	10,5 %	1	8,3 %	2	8,3 %	
	Makarna, pilav, patates	8	50,0 %	11	55,0 %	6	31,6 %	5	41,7 %	6	25,0 %	

*p<0,05

Tablo 66’da yer alan ki-kare test sonuçlarına göre evde en fazla pişen yemek türü ile gelir arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır (p>0,05).

Ki-Kare testine göre %5’in çok az üstünde anlamlı değildir. Fakat literatürde %10 anlamlılık düzeyi de kabul edilmektedir. Tablo 66 incelendiğinde çocukların evlerinde en fazla hangi yemeğin piştiği ile haneye giren ortalama gelir arasındaki ilişki incelendiğinde; hane geliri 2000 TL den az olanların evlerinde %50 oranında, 2000-3000 TL arası geliri olanlarda ise %55 oranında makarna, pilav, patates yemekleri pişmektedir. 3000-4000 TL arası geliri olanlarda %42,1 oranında, 4000-5000 TL arası geliri olanlarda %50 oranında, 5000 TL ve üzerinde gelire sahip olanlarda ise %54,2 oranında sebze yemekleri pişmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yoksulluk insanların karşılaştığı en büyük problemlerden olup, çok kapsamlı bir niteliğe sahiptir. Hem az gelişmiş hem de gelişmiş ülkelerin karşılaştığı en önemli ekonomik problemdir. Dünya nüfusunun yaklaşık % 20'si mutlak yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Yoksulluk tek boyutlu bir kavram değildir, yalnızca insanların yeterli besini almak için gerekli gıda maddelerinin ulaşılabilir olmaması ya da aç kalması değildir, yoksulluk bunlardan çok daha öte anlamlar barındırmaktadır. Dünyada en zengin 42 kişinin mal varlığı, dünya nüfusunun yarısına tekabül ederken, Dünyada en zengin 10 ülkenin sahip olduğu gelir ise en fakir 10 ülkenin sahip olduğu gelirin 77 katı büyüklüğündedir. Görüldüğü gibi küresel adaletsizlik rahatsız edici boyutlara ulaşmış ve gelir dağılımının adaletsizce paylaşımı, açlık, yoksulluk, çatışmalar gibi beraberinde birçok sorunda getirmiştir.

Yoksulluk olgusu aynı zamanda sosyal dışlanmayı da içermektedir. Köyden kente göç eden yoksul ailelerin şehirde karşılaştıkları sorunlar görmezden gelinecek boyutta değildir. Olumsuz konut koşulları ve düzensiz alt yapı şartlarında hayatlarını devam ettirmek zorunda kaldıklarından hastalıklardan da daha fazla nasiplerini almaktadırlar. Yoksulluk, dünyada olduğu gibi Türkiye’de kayıtsız kalınacak bir sorun değildir. Türkiye’de 1980 sonrasında uygulanan neoliberal politikalar, nedeniyle yoksulluk ve gelir dağılımı adaletsizliği daha da derinleşmiş ve toplumsal sınıflar arasında açığı gittikçe artmıştır.

Yoksulluk çocuk evliliği, çocuk suçluluğu ve çocuk işçiliği gibi riskleri meydana getirirken yoksulluğu da derinleştirmektedir. Yoksulluğun çocukları en fazla etkilediği alan, besin yetersizliğidir. Vücudun ihtiyacı olan gerekli besin ihtiyacı karşılanamadığında protein eksikliği gibi birçok probleme neden olmaktadır. Bilhassa okula devam eden çocuklarda besin yetersizliği okul başarılarının düşmesine, gelişim geriliği yaşamalarına, bağışıklık sistemlerinin zayıflaması gibi pek olumsuzluklara sebebiyet verip gelecekteki hayatlarını da olumsuz etkilemektedir.

UNİCEF’in Dünya çocuklarının durumu 2019 raporunda, beş yaşın altında olan her 3 çocuktan 1’i kötü beslenmekte obezite ya da bodurluk riski altında olup, iki yaşından küçük hemen hemen her 3 çocuktan 2’si de yeterli gıdaya ulaşamamakta ve

gizli açlık riski ile karşı karşıya kalmaktadır. UNICEF ve Save the Children yardım örgütlerinin raporuna göre, küresel koronavirüs salgını, dünyada yoksulluk içinde yaşayan çocukların sayısının %15 civarında artmasına ve 150 milyon çocuğun daha yoksullaşıp, yoksul çocuk sayısının 1 milyar 200 milyona yükselmesine neden olduğu belirtilmiştir. Tüm Dünya'yi etkisi altına alan küresel koronavirüs salgını nedeniyle UNICEF Genel Direktörü Henrietta Fore, Covid-19 salgını önlemek amaçlı uygulanan kısıtlamaların milyarca çocuğu yoksullaştırdığını ifade etmiştir. Fore, koronavirüs salgını nedeniyle yoksul çocuk sayısının daha da artabileceği uyarısını yapıp, gelirleri iyi olan ailelerinde salgın nedeniyle yoksullaşabileceğini vurgulamıştır.

Bu çalışmada, Amasya İli Suluova İlçe'sinde çocuk yoksulluğu incelenmiştir. Çocuk yoksulluğunu tespit amaçlı 103 ebeveyne 28 soru ve cevapların güvenilirliği açısından 103 çocuğa 20 soruluk anket uygulanmış ve sonuçlar analiz edilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde; katılımcı ebeveynlerin büyük çoğunluğunu annelerin oluşturduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak da annelerin çocuklarının gereksinimleri hakkında daha detaylı bilgiye sahip olmaları ve kadın kadına daha iyi iletişim kurabilecek olmamızdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ebeveynlerin eğitim durumlarını incelersek, yapılan çalışmalara göre eğitim seviyesi ile çocuk yoksulluğu arasında sıkı bir ilişki vardır. Buna göre katılımcı ebeveynlerin büyük bir kısmının (%80) lise düzeyi ve altında eğitim aldığı dolayısıyla eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir. Ancak elde edilen verilere göre ebeveynlerin yaklaşık yüzde doksanı, çocuklarının iyi bir geleceklerinin olması için okumasını istemektedir. Birkaç istisna dışında aileler eğitime genelde olumlu bakmaktadır.

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların yaklaşık olarak yarısı(%51) düzenli gelire sahiptir. Ancak bu bölgede ki iş imkanlarının az olması, katılımcı ebeveynlerin düzenli gelir oranının düşük olmasına sebep olmuş. Tüm Dünyada devam eden Covid-19 salgını nedeniyle bazı sektörler ekonomik anlamda daha fazla zarar görüp işçi çıkarma yöntemine gitmişler bu da ebeveynlerden bir kısmının işlerini kaybetmesine ve düzenli gelir oranının düşmesine neden olmuştur. Düzenli geliri olanlar genelde devlet memurları, Yeni Çeltek Maden İşletmesinde çalışanlar ve Kozlu Gıda

A.Ş. fabrikasında çalışanlardan oluşmaktadır. Haneye giren gelir düzeyinin düşük olması, eşin düzenli gelirin olmaması ya da asgari ücretin altında gelir elde etmesi kadınları gündelik işçi olarak tarlalarda çalışmaya itmiştir.

Haneye giren ortalama gelir incelendiğinde; katılımcıların neredeyse 5’te 1’inin (%18,6), 2000 TL altında ortalama geliri olduğu, 3000 TL altında ortalama gelire sahip olan katılımcıların, yaklaşık %33’ünün açlık sınırı ve asgari ücret tutarının altında bir gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Yoksulluk sınırına gelince, katılımcıların hemen hemen hepsi yoksulluk sınırının altındadır. Sağlık güvencesine göre incelediğimizde; katılımcıların büyük kısmının (87,3) sağlık güvencesinin olduğu ve çocukların büyük bir kısmında (86,3) önemli bir hastalık olmadığı tespit edilmiştir. Düşük oranda da olsa bir grup çocuğun ailevi akdeniz ateşi (FMF), böbrek yetmezliği, gelişim geriliği, akdeniz anemisi, protein eksikliği lösemi gibi önemli hastalıklarının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların çalışıp çalışmadığı analiz edildiğinde neredeyse tamamı (%99) çocuklarının çalışmadığını ifade etmiştir.

Katılımcıların yaşamlarını insani şartlarda sürdürebilecek kadar gıda satın alıp alamadıkları incelendiğinde büyük çoğunluğun (%82,5) gıda satın alabildiği belirlenmiştir. Ancak gıda tüketim sıklığı incelendiğinde; katılımcıların yarıya yakını yıl içinde et alamadıklarını, bayramdan bayrama evlerine et girdiğini, düzenli geliri olanlar ise, daha sık et alabildiklerini vurgulamışlardır. Sebze tüketimine gelince katılımcıların yarıdan fazlasının (%58,8) hafta da birkaç kere sebze tükettiği, bunun nedeninin ise bir kısmının bahçesinde sebze yetiştirilmesi ya da komşusunun bahçesindeki ürünleri paylaşmalarının da etkili olduğu düşünülmektedir. Katılımcı grubun yüzde elliden fazlasının meyve, kuru baklagilleri haftada birkaç kere, süt ve süt ürünlerini ise her gün tükettiklerini ifade etseler de alınan besinlerin kalitesi ya da miktarının yeterli olmadığı ebeveynler tarafından özellikle vurgulanmıştır.

Katılımcıların evlerinin kime ait olduğu incelendiğinde; ortalama 3’de 1’inden fazlası (%35) evlerinin kendilerine ait olduğunu, yaklaşık 3’te 1’i (%32) kira olduğunu, geri kalan kesim de kendi ebeveynlerinin evinde oturduğunu ifade etmiştir. Bu oranın yüksek olması katılımcı ebeveynlerin ailelerine ya da eşlerinin ailelerine bağımlı olduklarını, çocukları ile ilgili alınacak kararlarda dahi bağımsız davranmadıkları düşünülmektedir. 103 katılımcıdan yalnızca 36’sının kendine ait

evinin olması, barınma sorunun çözümlenememiş olduğunu ve yoksulluğun bu ailelerde daha da derin yaşandığı öngörülmektedir. Katılımcıların içme suyunu nereden karşıladıkları incelendiğinde; yaklaşık yarısının (%51,5) içme suyunu musluktan karşıladığı, 3'te 1'inin (%31,1) hazır su kullandığı, bir kısmının ise hem musluktan hem de hazır su kullandığı geri kalan kısmında kaynaktan doldurma ya da arıtma cihazı kullanma yoluyla içme suyunu temin ettiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların yaşadıkları konut koşullarını incelediğimizde; takribi olarak yarıya yakını (%42,4) oda sayısının yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların yaklaşık yüzde ellisinin(%47,1) salon dahil 3 odalı(2+1) küçük evlerde, yaklaşık 5'de 2'den fazlasının da salon dahil 4 odalı(3+1) evlerde yaşadığı saptanmıştır. Çocukların ise yaklaşık yarıdan fazlasının (%52) kendisine ait odası olduğu, geri kalan çocukların da kardeşleriyle aynı odayı paylaştıkları tespit edilmiştir. Konutların çoğunun eski olması ısınma, rutubet v.s. sorunları olması, tüm odaların kullanılmamasına neden olduğundan kendilerine ait odası olan çocukların sayısını azalttığı düşünülmektedir. Hanede yaşayan kişi sayısını incelediğimizde; çoğunluğun 4 ya da 5 kişi yaşadığı yaklaşık olarak 5'te 4'ünün(80,6) evleri kaloriferli olup geri kalan kısmın evlerinin sobalı olduğu saptanmıştır. Bazı haneler ise hem soba hem kaloriferli olup ısınma durumuna göre her ikisini de kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcı ebeveynlerin çocuklarının geleceği ile ilgili kaygıları incelendiğinde; yaklaşık 5'de 3'ünün (%64) çeşitli kaygıları olduğu belirlenmiştir. Kaygıların çoğunluğunun daha çok eğitim ile ilgili olduğu saptanmıştır. Örneğin katılımcı aileler çocuklarının okuyup okumayacağı, çocuklarına okuması için gerekli maddi desteği verip veremeyecekleri, okulu bitirdikten sonra çocukların iş bulma süreci, eğitim sistemindeki sorunlar, pandemi sürecinde örgün öğretimde meydana gelen kesintiler ve maddi durumu iyi olan ailelerin çocuklarına özel ders desteği sağlayıp uzaktan eğitim alan çocukların önüne geçeceği gibi kaygılarının olduğu görülmüştür. Bunların dışında ailelerin diğer kaygıları; ülkemizle geleceği ile ilgili kaygılar, liyakat eksikliği, çocuklarının ihtiyaçlarını giderememe endişesi, maddi kaygılar, ebeveynlerin iş bulamaması, hastalık endişesi, gelecek endişesi, pandemi sürecinden kaynaklı endişeler, çocuklarında engel bulunan ailelerin çocuklarının geleceği ile ilgili kaygıları olduğu belirlenmiştir.

Çocukların okul öncesi eğitim durumu incelediğinde; araştırma verilerine göre, yaklaşık olarak %5'te 4'ünün (%81,8) okul öncesi eğitim aldığı, geri kalan çocukların bu eğitimi almadığı saptanmıştır. Yaklaşık 5'de 3'ünden fazlasının(%70,4) 1 yıl eğitim aldığı, ve yine yaklaşık 4'de 1'inin (25,4) 2 yıl eğitim aldığı belirlenmiştir. Tüm Dünya'da devam eden Covit-19 salgını nedeniyle birçok ailenin, çocuğunu okul öncesi eğitimden mahrum bıraktığı tespit edilmiştir. Eğitim alamayan çocuklar içinde henüz okul öncesi eğitim çağına gelmeyen, okula başlama yaşının erkene çekildiği dönemde bazı çocukların okula erken başlamak zorunda kalıp okul öncesi eğitim alamaması, ailelerin okula uzak ikamet etmesi, okul öncesi eğitime yeteri kadar önem verilmemesi gibi sebeplerle çocukların 5'de 1'i okul öncesi eğitimden mahrum kalmıştır.

Çocukların cevap dağılımları incelendiğinde; yaş gruplarına göre dağılımda yaklaşık 5'te 2'si 8-10 yaş aralığında olup, en fazla katılımcının olduğu yaş grubudur. En az katılımcı ise 14-15 yaş aralığındadır. Çocukların yaklaşık yarısı ise ilköğretime devam etmektedir. Çocukların eğitim durumu incelendiğinde, ankete katılım sağlayan çocukların tamamı temel eğitime devam etmektedir. Bu oran bize ailelerin eğitime önem verdiğini göstermektedir. Ancak katılımcı çocuklardan bir kısmının kalabalık evlerde oturması, uygun barınma ortamı ve ders çalışma gibi olanakların olmayışı ya da zayıf olması gibi nedeniyle eğitim hayatlarında yeteri kadar performans gösteremeyecek ve muhtemelen üniversite eğitimi almadan eğitimlerini yarıda bırakacakları öngörülmektedir.

Çocukların cevap dağılımları incelendiğinde; arkadaşları arasında ya da okulda herhangi bir etkinlik olduğunda; çocukların yarısı etkinliklere katıldığını, yaklaşık 5'te 2'si ara sıra katıldığını geriye kalanlarında katılmadığı sonucuna varılmıştır. Çocukların yarısı etkinliklere katılsa bile geri kalan kısmın katılamıyor olması da sosyal dışlanmaya sebep olmaktadır. Bazı çocukların sosyal ilişkileri zayıf olduğundan etkinliklere kendi isteğiyle katılmadıklarını aileleri dile getirmiştir. Çocukların öncelikli giderlerinin ne olduğu incelendiğinde; 5'de 2'si (%36,9) kitap olduğu ifade etmiştir, buda bizde çocukların okumaya ne kadar çok istekli oldukları düşüncesini uyandırmaktadır.

Çocukların okumayı mı çalışmayı istedikleri incelendiğinde neredeyse tamamının 103 katılımcı çocuktan 84'u (%96,6) okuyup kariyer sahibi olmayı

istediğini, geri kalan kısımda iş adamı olmak istediğini ifade etmiştir. Çocuklar okumaya karşı genelde isteklidirler. Çocukların okul ihtiyaçlarının aileleri tarafından karşılanamazsa ne hissettikleri sorulduğunda; 5'te 2'si arkadaşlarına karşı mahcup olduğunu, kendisini dışlanmış hissettiğini ifade etmiştir. Çocuklara kendilerine ait oyuncakları olup olmadığı sorulduğunda, yaklaşık 5'te 4'ünün kendine ait oyuncakları olduğunu geri kalan çocuklar ise yaşları büyük olduğu için oyuncakları olmadığını ifade etmişlerdir. Çocukların evlerinde en fazla pişen yemek türü incelendiğinde; 5'te 2'si (%39,1) makarna, pilav ve patates gibi yemeklerinin piştiğini ifade etmişlerdir. Aileler bu yemeklerin daha fazla pişme nedeninin, çocukların bu yemekleri sevmeleri ve pişirmesinin kolay olduğu için daha fazla pişirdiklerini dile getirmişlerdir.

Çocuklara ne kadar sıklıkla kıyafet alındığı incelendiğinde; yaklaşık 5'te 3'ü ailelerinin kendilerine çok sık kıyafet alamadığını yılda birkaç kez ya da bayramdan bayrama kıyafet alabildiklerini belirtmişlerdir. Çocuklara evlerinin yeterince ısınıp ısınmadığı sorulduğunda; yaklaşık 5'te 4'u evlerinin ısındığını ifade etmiştir. Çocukların neredeyse tamamın kötü alışkanlığı olmadığı, yalnızca 15 yaşında bir çocuğun sigara kullandığı saptanmıştır. Çocukların hemen hemen 3'te 2'si (67,1) ailede söz sahibidir. Söz sahibi olmayanların da çoğunun yaşı küçüktür. Çocukların yaklaşık olarak yarıya yakını boş zamanlarında arkadaşlarıyla mahallede oynadığını ifade etmiştir. Anketin yaklaşık 5'de 3'ünün uygulandığı mahallede bir mahalle kültürü olduğu ve çocukların boş vakitlerinde genelde mahalle aralarında oynadıkları gözlemlenmiştir.

Çocuklara ilerde ne olmak istedikleri sorulduğunda; en fazla tercih edilen mesleklerin polis, doktor, mühendis ve öğretmenlik gibi toplumunda kabul gören meslekler olduğu görülmüştür. Ayrıca asker, mimar, dondurmacı, veteriner hekim, dış hekim, futbolcu, pilot, psikolog, ressam, savcı ve tercümanlık gibi farklı meslek türlerini de tercih ettikleri saptanmıştır.

Çapraz Tablo Yöntemiyle analiz sonuçlarına göre; Haneye giren gelir ile eğitim arasında, düzenli bir işe sahip olma durumu ile gelir arasında, eşin düzenli gelir getiren bir işe sahip olma durumu ile gelir arasında, sağlık güvencesi ve gelir arasında, gıda satın alabilme durumu ile gelir arasında, içme suyu ihtiyacını karşılama şekli ile gelir arasında, et ürünleri tüketme sıklığı ile gelir arasında, çocukların araç gereç, okul

kıyafeti, yol masrafları gibi eğitim için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabilme durumu ile gelir arasında, katılımcıların oturdukları evin kime ait olduğu durumu ile gelir arasında, evin oda sayısı ile gelir arasında, okul ihtiyaçlarının rahatça karşılanma durumu ile gelir arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır. Ki-kare test sonuçlarına göre haneye giren gelir ile çocuk sayısı arasında, oturdukları evin yeterince aydınlık olma durumu ile gelir arasında, evinde en fazla pişen yemek türü ile gelir arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunamamıştır.

Bu çalışma da yapılan analiz sonuçları ve bulgular değerlendirildiğinde çalışma yapılan alan için yoksulluğun azaltılmasına yönelik bir takım tespitler çıkarılabilir. Bu tespitler çerçevesinde sunulabilecek öneriler:

- Suluova halkına istihdam olanakları sağlayacak büyük yatırımlar yapılmalı bölgeye, halı hazırda birkaç büyük fabrika olup birçok insana iş olanağı sağlasa da, il merkezinden ya da başka ilçelerden de istihdam amacıyla Suluova ya geldiğinden bölgenin işsizlik sorunu çözülememiştir.
- İlçede soğan, kiraz gibi bazı tarım ürünlerinin ihracatı yapılmaktadır. Tarımsal ihracata yönelik destek verici projeler arttırılmalı, tarım ürünleri çeşitlendirilmeli ve ihracata konu olan ya da olabilecek tarım ürünlerinin ekiminin dikiminin arttırılması gerekmektedir.
- Suluova’da su sorunu çözülmeli, bireysel sulama sistemleri yaygınlaştırılmalı.
- İş adamlarının Suluova’ya yatırım yapması için teşvik edilmesi, hibe desteği v.s. desteklerle bölge kalkındırılmaya çalışılmalı, işsizlik sorununa farklı yollardan çözümler aranmalıdır.
- Suluova’da ihracatı yükseltmek amaçlanmalı. İhracat yapma potansiyeli olan ya da ihracat yapan firmalara, devlet desteklerinin arttırılması, rekabetin geliştirilmesi için mücadele edilmelidir. Firmaların uluslararası fuarlara gidebilmeleri ve pazara yeni firmaların girmeleri yönünde destek verilmelidir. İhracata katkı sağlamak için projeler hazırlanmalı ve bölge ülkeleri ile yapılan ticaret geliştirilmelidir.
- Düzenli gelire sahip kadın sayısı az olduğu için, kadınlar çalışma yaşamına dahil edilmeli, kadınların gelirlerini arttırıcı ve çalışma ortamının rahat olduğu kadın

çalışan ağırlıklı örneğin tekstil sektörü gibi alanlarda iş olanakları arttırılmalı, bu alanda bölgeye yeni yatırımlar yapılmalıdır.

- Bölgede büyük baş hayvancılık fazla olduğundan, deri fabrikası kurulup kadınların bu alanlarda istihdam edilmesine olanak tanınmalıdır. Deri cüzdan, çanta gibi daha detay gerektiren ürünler üretilip üzerine işlemleri de kadın çalışanlara yaptırılıp, kadınları istihdamın içine çekmelidir. Üretilen farklı çeşitlilikte ki ürünlerinde ihracatı için çalışmalar yapılmalıdır.
- Yoksul kesim proje destekleri ya da mikro krediler ile desteklenerek kendi işlerini kurup, düzenli bir gelire sahip olmaları için politikalar üretilmeli
- Kadınların iş yaşamına katılmaları için cesaretlendirici ve teşvik edici yaklaşımlar, çocuk yoksulluğu ile mücadele kapsamında önem arz etmektedir.
- Kadınların meslek edinmelerini arttırıcı projeler üretilmeli, halk eğitim kursları yaygınlaştırılmalıdır. Örneğin kadınlar dikiş nakış öğrenip, daha sonra da bu alanlarda yatırım yapıp kadınlar istihdama dahil edilmelidir.
- İşsizliği oranını azaltacak ve toplumsal eşitsizlikleri düzelterek sosyal politikalar geliştirilmelidir.
- Bölgede çocukların yoksulluğu derin yaşamaması için; belli aralıklarla sağlık taramalarının yapılması gerekmektedir. Örneğin kan değerlerine bakılmalı, göz muayenesi, dış muayenesi gibi genel muayenelerin mahalle mahalle gezerek yapılması gerekmektedir.
- Çocuk yoksulluğunu önlemek için ebeveynlerin bilinç düzeyini yükseltici eğitimler verilmelidir.
- Yetersiz beslenmeye bağlı hastalıkların önüne geçebilmek adına, tüm okul düzeylerinde ücretsiz yemek dağıtımı yapılmalıdır.
- Bölgede sosyal yardıma ihtiyacı olan gruplar titizlikle seçilmeli, yapılacak yardımlar insanları tembelliğe sürüklememeli, nakdi ya da ayni yardımdan ziyade ihtiyacı olan insanlara iş olanakları sunulmalı, gerçekten muhtaç olup ve sosyal yardım yapılması gerekenlere yapılmalı yardımlar, ancak zaman zaman denetimlerle muhtaçlık durumunun devam edip etmediğine gözlemlenmelidir.

- Eğitimden faydalanılarak yoksulluğun önü kesilmelidir. Bölgede üniversite eğitimi alan kişilerin sayısı az olduğundan eğitim seviyesinin yükseltilmesi için yoksul ailelerin çocuklarına, eğitime devam etmelerini sağlamak için burs v.s. gibi adlar altında gerekli maddi desteğin verilmesi gerekmektedir.
- İlçe düzeyinde gelir dağılımı adaletsizliğini minimum seviyeye indirmek için istihdam imkanlarının artırılması gerekmektedir.
- Suluova ilçesinde büyükbaş hayvancılık yaygın olup bölge için önemli bir sektör olduğundan, hayvancılık daha da cazip hale getirilip, teşvik edici projeler üretilmelidir.
- Organize Sanayi Bölgelerine (OSM) yönelik Mali Destek Programı ile de OSB'lerde ortak üretim altyapısının iyileştirilmesi yoluyla bölgenin rekabet ve yatırım gücünün artırılması, bölgede üretim ve ticaret alanlarında sunulan hizmetlerin geliştirilmesi, verimliliğin, erişilebilirliğin ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ile üretim ve ticaret kapasitesinin artırılmasının hedeflendiği bildirilmiştir.
- Et ithalatı yapan firmaların çoğaltılması gerekmektedir.
- İlçede büyük çapta üretim yapan ve birbirlerine yakın mesafede bulunan süt ve süt ürünleri fabrikası, yumurta, un firmaları, et entegre firmaları bulunmakta olup, her biri kendi kategorisinde ilerlemeyi tercih etmek yerine, ortak yatırım kararı alarak gıda sektöründe gerek yurtiçinde gerekse yurt dışında bölgesel bir marka oluşturma gayreti içine girmelidir.
- Teşvik bölgeden bölgeye değiştiği için, yatırımcılar teşvikin fazla olduğu bölgeyi tercih etmektedirler. Hal böyle olunca Suluova ilçesinde faaliyet gösterecek firmalar ve istihdam olanakları başka bölgelere kayabilmektedir. Yatırımların önünün açılması için, teşvikler il bazında değil de, ilçelerin ekonomik durumuna göre bölgelere ayrılmalıdır.

KAYNAKÇA

1.KİTAPLAR

- Buğra, A. (2018). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika.İstanbul:İletişim Yayıncılık
- Durgun, Ö. (2019). Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Yoksulluğu.Ankara:Nobel Bilimsel Eserler
- Işık, O., & Pınarcıoğlu, M. (2015). Nöbetleşe Yoksulluk: Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği. İstanbul: Sena Ofset.
- Şenses, F. (2017). Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk. İstanbul: İletişim Yayıncılık .
- Türk, İ. (2004). Maliye Politikası. Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.

2.MAKALELER

- Acar, İ. (2015). "Türkiye'de Gelir Dağılımı". Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 4(8):44,45,46.
- Açıkgöz, R., & Yusufoglu, Ö. (2012). "Türkiye'de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları". İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 1(1),84,86
- Ak, M. (2016). "Toplumsal Bir Olgusu Olarak Yoksulluk". Akademik Bakış Dergisi.2,3,4,5
- Akpınar, T. (2017). "Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar." Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, s. 3(3):23.
- Aksan, G. (2012). "Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri." Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.14
- Aktan, C. C., & Vural, İ. Y. (2002). "Yoksulluk:Termonoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri." Ankara:Hak-İş Konfederasyonu Yayınları:6,7
- Akyıldız, F. (2011). "Binyıl Kalkınma Hedefleri, İnsan Hakları ve Demokrasi." Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (14):47,48.
- Alyu, E., & İzgi, B. (2018). "Yoksulluk ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği: OECD ve AB Ülkeleri Panel Veri Analizi". Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 17(3):990,991
- Arabacı, R. Y. (2019). "Dünya Bankasının Yeni Uluslararası Yoksulluk Sınırları ve Küresel Yoksulluğun Yeniden Değerlendirilmesi."Sosyal Güvenlik Dergisi, s. 9(1):125.

- Arıkan, R. (2018). "Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme." Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi ,1(1):99,100,101
- Arpacıoğlu, Ö., & Yıldırım, M. (2011). "Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluğun Analizi."4(2):63,64
- Ay, H., & Haydanlı, M. (2017). "Vergi Yükü Ekseninde Toplumsal Yapının Gelir Dağılımı ve Yoksullukla İlişkisi."Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.136,137
- Aydın, D., Şahin, N., & Akay, B. (2017). "Göç olayının çocuk sağlığı üzerine etkileri." İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi, 7(1):10.
- Bağış, R. C. (2019). "Çocukları Suça Sürükleyen Çevresel Nedenler:Sosyal Bağ ve Sosyal Öğrenme Teorileri Işığında Bir Değerlendirme." Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi,7(14):203,204,207
- Barkın, E. (2014). 1951 "Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi." Ankara Barosu Dergisi. Ankara: (1),344.
- Bayraktar, S., & İncekara, A. (2013). "Türkiye'nin Genç İşsizlik Profili." Çalışma İlişkileri Dergisi.4(1):36
- Bayraktutan, Y., ve Akatay, M. (2012). "Kentsel Yoksulluk ve Mikro Finansman: Kocaeli Örneği." Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. (24):3
- Bertan, M., Haznedaroğlu, D., Koln, P., vd (2009). "Ülkemizde erken çocukluk gelişimine ilişkin yapılan çalışmaların derlenmesi". Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 52:2.
- Bilen, M.ve Çalışır, M. (2013). "Türkiye'de Yoksulluk Tuzağının Politik Belirleyicileri."s. 365,325,327
- Bilen, M.,ve Çetin,İ. (2012). "Gecekondu Bölgelerindeki Yoksulluk ile Mücadelede Mikrofinansın Rolü: İzmir Örneği."Sosyal Siyaset Konferansları.
- Bilen, M., Şan, M., & Aydın, M. (2005). "Yoksulluk Sorunu Üzerine." Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi,(1):7,16
- Bilgin, R. (2012). "Sokakta Çalışan Çocukları Bekleyen Risk ve Tehlikeler: Diyarbakir Örneği". Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, s. 8(15):83.
- Birinci, N., & Akyazı, H. (2017). "Düz ve Artan Oranlı Kişisel Gelir Vergisi Tarifelerinin Ekonomik Etkileri." Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi.13(1)
- Caner, A. (2008). "Yoksulluk ve Gelir Dağılımı". TOBB-Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.11

- Çakır, Ö. (2002). "Sosyal Dışlanma". Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(3):88
- Çalık, T. (2015). "Birleşmiş Milletler Organlarının İnsan Hakları İle İlişkisi." İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.6(4):1093
- Çalışkan, Ş. (2010). "Türkiye'de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk". Sosyal Siyaset Konferansları. 0(59):92,93,94,98
- Çam, Y., & Karaca, C. (2019). "Türkiye’de Sosyal Devlet Anlayışının Değerlendirilmesi". Maliye Dergisi, 0(176):72.
- Çevik, Ö. C., & Karakaş , B. (2016). "Çocuk Refahı: Çocuk Hakları Perspektifinden Bir Değerlendirme." Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.18(3)
- Daşlı, Y. (2018). "Yoksullukla Mücadelede Yeni Bir yaklaşım:" İşlevsel Yoksulluk. Araştırma Makalesi.13(26)
- Demirgil, B. (2018). "Vergilerin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi:Ampirik Bir Çalışma." İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.19(2)
- Durgun, Ö. (2011). "Türkiye'de Yoksulluk ve Çocuk Yoksulluğu Üzerine Bir İnceleme." Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi.6(1):149
- E.Mayer, S. (1997)." What Money Can’t Buy: Family Income and Children’s Life Chances."
- Erbil Erdugan, F. (2010). "Türkiye'de Özürlü Yoksulluğu ve Mücadele Politikalarının Değerlendirilmesi:Ankara- Keçiören Örneği." Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. s.14.
- Erdiller, Z. B., Erdemir, E., & Erbil, F. (2018). "Çocuk ve Çocukluk: Okulöncesi Öğretmen Adayları Anlatıyor". Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 6(3),287.
- Erdinç, Z. (2015). "Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadeleye Yönelik İzlenen Politikalar ve Çözüm Önerileri". Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(4):41.
- Eren, V., & Çakran, Ş. (2017)."Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması" Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.14(39)
- Gerşil, G. (2015). "Küresel Boyutta Yoksulluk ve Kadın Yoksulluğu". Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 22(1),161.
- Gök, M., Biyan, Ö., & Akar, S. (2013). "Vergilemede Adalet İlkesinin Anayasal Temelleri ve Uygulamaya Yansımaları:Seçilmiş OECD Ülkeleri Açısından Karşılaştırmalı Bir Analiz." Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 34(1).

- Güçlü, S. (2016). "Çocukluk ve Çocukluğun Sosyolojisi Bağlamında Çocuk Hakları." *Sosyoloji Dergisi*, (1),3.
- Gül, S. S., & Dericioğulları Ergun, A. (2019). "Çocuk Yoksulluğunu Anlamak ve Türkiye’de Çocuk Yoksulluğunu Önlemeye Yönelik Sosyal Politikalar."
- Gündoğan, N. (2008). "Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele." *Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, s:42,43.
- Güzel, M. O. (2018). "Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerrası Kuramı Kapsamında İnsanların Turizm Hareketlerine Katılma Durumları Üzerine İlişkisel Bir Değerlendirme". *Social, Mentality and Researcher Thinkers Journal*. 4(14),1001.
- Hatıpler, M. (2019). "Boyut ve Etkenleriyle Sosyal Dışlanmanın Yoksullukla Karşılaştırmalı İlişkisi". *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21(1):47,48,53
- Hatun, Ş. (2002). *Yoksulluk ve Çocuklar Üzerine Etkileri*.
- Hatun, Ş., Etiler, N., & Gönüllü , E. (2003). "Yoksulluk ve Çocuklar Üzerine Etkileri." *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* .46:
- Kabaş, T. (2010). "Türkiye’de en Yoksul % 20’nin Yoksulluk Profili, Gelir Dağılımı ve Tüketim Harcaması." *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,19(2):
- Kahraman, F., & Sallan Gül, S. (2015). "Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu:Gaziantep Üzerine Bir Araştırma." *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1),344.
- Karagöz, S. (2020). "Sosyal Politika Açısından Kayıt Dışı Ekonominin Önemi". *İstanbul İktisat Dergisi*, 70(2):488.
- Karakaş, M. (2010). "Küresel Yoksulluğun Öteki Yüzü:Yeni Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma". *Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2)
- Karakaş, M. (2019). "Gelir Dağılımının Teorik Yapısı." *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*.8(21)
- Karatepe, S., & Mamur Işıkcı, Y. (2016). "Türkiye’de Çocuğa Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları ve Tarihsel Analizi." *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*.7(1)
- Kartal, N., & Demirhan , Y. (2014). "Türkiye’de Kentsel Yoksulluğun Kırsal Nedenleri ve Çözüm Önerileri Üzerine." *Cumhuriyet üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2):139.
- Kasatura, İ. (2002). "Sokaktaki Çocuklar Sokakta Çalışan Çocuklar." *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, 2:212.
- Kınacı, Ş. N. (2020). "Çocuk Yoksulluğu". *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2),84.

- Kırca, M., Subaşı Ertekin, M., & Yüce Dural, B. (2016). "Türkiye'de Ekonomik Büyüme ve İşsizliğin Bebek Ölümüne Etkisi." Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi7(17)
- Kızılar, N. (2016). "Türkiye'de Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Transfer Harcamaları". Journal Of Life Economics:78,79,92
- Koç, İ., & Eryurt, M. (2009). "Yoksulluk ve Çocuk ölümlülüğü:Hanehalkı refah düzeyinin çocuk ölümlülüğü üzerindeki etkisi". Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 52(3),113.
- Koç, S., & Sarısoy, İ. (2010). "Türkiye’de Kamu Sosyal Transfer Harcamalarının Yoksulluğu Azaltmadaki Etkilerinin Ekonometrik Analizi." Maliye Dergisi.(158):332
- Konuk Şeker, D., & Ocakçı, A. (2014). "Yoksulluğun Çocuk Sağlığı Üzerine Çok Boyutlu Etkileri". Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi, 13(1),62.
- Köktürk, A. (2011). "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı". Güvenlik Stratejileri Dergisi. 7(13):76.
- Kudubeş, İ. e., Akdeniz Kudubeş, A., & Bektaş, M. (2017). "Küreselleşmenin Yarattığı Yoksulluk: Çocuk Yoksulluğu". Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Dergisi, s. Koç Üniversitesi 14(1),81.
- Kula, S., & Çakar, B. (2015). "Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Bağlamında Toplumda Bireylerin Güvenlik Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 6(12):193.
- Kule, H., & Es , M. (2005). "Türkiye'de Kentsel Yoksulluk: Kocaeli Örneği." Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi. Kocaeli: 0(50):270.
- Kurnaz, Ş. A. (2007). Çocuk Yoksulluğu. Aile ve Toplum.
- Küsmez, B. (2018). "Yoksul Çevrede Büyüyen Çocukların Ailelerinin Sosyo Demografik Özellikleri:Bağcılar Örneği". Sosyal Çalışma Dergisi, 2(1),30.
- Levent, F., & Gökkaya, Z. (2014). "Güney Kore'nin Ekonomik Başarısının Altında Yatan Eğitim Politikaları."
- Levent, f., & Yazıcı, e. (2014). "Singapur eğitim sisteminin başarısına etki eden faktörlerin incelenmesi. Eğitim Bilimleri Dergisi." (39)
- Limanlı, Ö. (2020). "Türkiye'de Çocuk Yoksulluğu: Bir Yeniden Değerlendirme." İktisat Araştırmaları Dergisi.4(2)
- Memiş, H. (2014). "Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi." Akademik Yaklaşımlar Dergisi.

- Metin, B. (2015). "Gelecek Nesillerin Yaşam Fırsatları İçin:Ciddi Bir Tehdit: Çocuk Yoksulluğu." Sosyal Güvenlik Dergisi, 5(2),174.
- Niray, N. (2005). "Yoksulluk ve Şiddet Geriliminde İnsan Hakları."
- Özcan, S. E. (2016). "Yoksulluğun Göstergesi Olarak Hoşnutsuzluk Endeksi, Türkiye İçin Bir Deneme". Sosyal Bilimler Dergisi, s. (48),309.
- Özdemir, A. (2017). "Bütün Öğrencilerin Okulu Finlandiya Okulları." İnfomal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi (İAD), s. 2(1):62.
- Özdiler Küçük, E. (2018). "Gelir Vergisi Kanunu Tasarlamak: İlke ve Teknik". Ankara Barosu Dergisi, 76(1):228,229.
- Öztürk, M., & Çetin, B. (2009)." Dünyada ve Türkiye'de Yoksulluk ve Kadınlar."
- Öztürk, M., & Dur, A. (2017). "Türkiye'de ve Dünyada Çocuk İşçiliği ve Mücadele Politikaları:SDÜ MYO Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma." Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi."
- Peşkircioğlu, N. (2016). "2030 Sürdürülebilir Kalkınma hedefleri: Küresel Verimlilik Hareketine Doğru". Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi, 4,5.
- Saraçoğlu, F. (2016). "Ücretlerin Vergilendirilmesinde Ayırma İlkesi Uygulamasının Değerlendirilmesi". İş ve Hayat. 2(3),42.
- Sarıca, B. (2017). "Geçmişten Günümüze Yoksulluk."
- Sipahi, E. B. (2006). "Yoksulluğun Küreselleşmesi ve Kentsel Yoksulluk:Ekonomik ve Sosyal Boyutlarıyla Konya Örneğinde Yoksulluk. SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, s. 6(11):176,177.
- Suskınd, D. (2015). 30 Milyon Kelime. Ankara: Buzdağı Yayınevi.
- Şeker, D. K., & Ocakçı, A. (2014). "Yoksulluğun Çocuk Sağlığı Üzerine Çok Boyutlu Etkileri". Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi, 13(1),60.
- Şener, Ü. (2009). "Kadın Yoksulluğu." Türkiye Ekonomisi politikaları Araştırma Vakfı
- Şentürk, M. (2009). "Türkiye'de Yoksulluk Çalışmaları". Sosyoloji Dergisi, s. 3(18):221.
- Talaşlı, E., & Ay, H. (2008). "Ülkelerin Ekonomik Gelişmişlik Seviyeleri ve Vergi Yapıları Arasındaki İlişki". Maliye Dergisi, s. 0(154):142.
- Taş, H. Y., Ercan, H., & Küçüköğlü , M. (2018). "Türkiye'de Sosyal Devlet Anlayışı İçerisinde Transfer Harcamalarının Yeri ve Önemi". Emek ve Toplum, 7(19):446.

- Taş, Y., & Özcan, S. (2011). "Türkiye’de ve Dünya’da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma. SESSION 3D: Büyüme ve Gelişme III " Yalova.
- Taşar, M. O., & Yaşar, S. (2019). "Kavramsal Olarak Yoksulluk ve Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Politikalarının Etkileri". Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, s. 19(38):124.
- Tekdemir, N., & Yılmaz, H. (2020). "Türkiye ve Avrupa Ülkelerinde Çocuk Yoksulluğunun Belirleyicileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.53(3)
- Tiryakioğlu, M. (2011). "Teknoloji Transferi, Teknoloji Yoksulluğu mu?" Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, s. 66(02):180.
- Topgül, S. (2013). "Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluğun Kadınlaşması". Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 14(1):278,279.
- Uyar Bozdağlıoğlu, Y. (2008). "Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları". Sosyal Bilimler Dergisi,10(20):46.
- Uysal, Y. (2006). "Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişkiler Perspektifinde Türkiye’de Gelir Dağılımının Düzenlenmesine Yönelik Öneriler". Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Uzunali, E., & Altun, E. (2020). "Türkiye’de Negatif Gelir Vergisi Sistemi Önerisinin Bütçe Açısından Değerlendirilmesi." Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi.20(47)
- Ünsal, A. (2017). "Hemşireliğin Dört Temel Kavramı: İnsan, Çevre, Sağlık&Hastalık, Hemşirelik". Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1),14.
- Vural, İ. Y., Çelik, K., & Tuncer , G. (2017). "Dünya’da ve Türkiye’de Yoksulluğun Genel Görünümü:2002 Sonrası Döneme İlişkin Bir Değerlendirme". Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 3(5):49,50,52.
- Yaşar, S., & Taşar, M. (2019). "Kavramsal Olarak Yoksulluk ve Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Politikalarının Etkileri". Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 19(38):125.
- Yay, S. (2014). "Tarihsel Süreçte Türkiye’de Sosyal Devlet." 21.Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi.3(9)
- Yiğit, R., Üğücü, G., & Kaya, S. (2018). "Yoksulluk: Çocuk Sağlığını Tehdit Eden Bir Durum." Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, s. 2(2);83,87,91,98.
- Yıldırım, A. (2019). "Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele". İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergi, , s. 1(1):18.

Yıldırım, S. (2014). "Sosyal Dışlanma ve Avrupa Birliği Yaklaşımı". Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi,, 2(2),96.

3.TEZLER

Ak, Y. (2019). Çoklu Bir Dezavantajlılık Olarak Engelli Yoksulluğu: Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Aras, A. (2012). Yüksek Lisans Tezi. Türkiye’de Gelir Dağılımı ve Yoksulluk (Sakarya İli Kentsel Alan Örneği).Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Atmaca, Z. (2019). Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelede Eğitim Politikaları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Bahtiyar, G. (2010). İktisadi Büyüme- Gelir dağılımı ilişkisi: Türkiye Örneği". Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,. 262895.

Baysal, Ç. (2019).Türkiye'de Yoksulluk ve 2000 Yılı Sonrası Transfer Harcamalarının Yoksulluk Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon

Belen, F. (2017). Türkiye'de Gelir Dağılımı ve Yoksulluk: Tokat İli Yoksulluk Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Gürdal, İ. (2019). Türkiye'de Çocuk Yoksulluğu- 10 Yıllık Değişim. Yüksek Lisans Tezi,Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Gencer, İ. (2019). Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın: 594024.

İncedal, S. (2013). Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları:Mücadele Politikaları ve Müdahale Araçları. Uzmanlık Tezi, Aile ve Sosyal Politikalar, Ankara.

Kabaş, T. (2009). Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluğun Nedenleri ve Yoksullukla Mücadele Yolları. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana

Kara, E. L. (2019). Türkiye'de Gelir Dağılımında Adalet Açısından Vergi Uygulamaları.Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kaymak, Ö. (2011). Yoksulluğun Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kesici, M. R. (2004). Yoksulluk şiddet döngüsünün sosyal politika açısından analizi. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

- Kubar, Y. (2009). Bir İktisat Politikası Amacı Olarak Gelir Dağılımı: Türkiye Örneği (1994–2007) Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya.
- Kubar, Y. (2014). " Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Kalkınma Göstergeleri İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Bir Panel Veri Analizi (1995-2010). Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya.
- Kurnaz, Ş. A. (2009). Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara
- Narman, Z. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Tüketim Davranışları Analizi: Kocaeli Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli
- Özsoy, D. (2019). Türkiye’de Yoksullukla İlgili Sosyal Politikalar: Bir Değerlendirme Çalışması. Hacette Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Padir, A. B. (2020). Yoksulluk Sorunu ve İstanbul’da Yaşayan Bireylerin Yoksulluk Algısı Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: 10,11
- Şentuna, T. (2019). Çocuk Yoksulluğunu Azaltmaya Yönelik Politikalar; Türkiye’nin Sosyal Yardım Politikasında Çocuklar, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Şahin, T. (2009). Sosyal Dışlanma ve Yoksulluk İlişkisi. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Turgut, R. (2019). Romanlarda Çocuk Yoksulluğu: Kocaeli Tavşantepe Mahallesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Tekdemir, N. (2019). Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu ve Çocuk Yoksulluğunun Belirleyicilerinin AB Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üstün, N. (2007). Sivas’ta Yoksulluk. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas: 211274.

4.RAPORLAR

Aylık Bütçe Gerçekleştirme Raporu.(2020).

DPT. (2001). Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara.

Emin, E. (2018). Küresel Adaletsizlik Dünya Yoksulluk ve Eşitsizlik Raporu. İstanbul:İnsanı ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (İNSAMER).83.

“Mamak İlçesi Çocuk Yoksulluğu Harıtalandırma” Projesi. (2016). Ankara Üniversitesi, Kalkınma Bakanlığı, Ankara Kalkınma Ajansı:Ankara

UNİCEF. (2019). UNİCEF. 2019 Yıllık Raporu

12.Innocenti Raporu. (2014). Ekonomik Durgunluk Döneminin Çocukları:Ekonomik krizin gelişmiş ülkelerde yaşayan çocukların iyi olma hali üzerine etkisi

5.BİLDİRİ

Güneş, F. (2012). "Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika." SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Türkiye’de İç Göçün Sosyo Ekonomik Sonuçları ve Adana Özelinde değerlendirmesi s.184

6.PLAN

Bilgin, B., Biçer, E., & Kabacı, M. (2017). Sanayi Sektörel Eylem Planı:Amasya İli (2018-2023).

7.KONFERANS

Mahiroğlu, A. (2011). "Endüstri Devrimi Sonrasında Emegin İstismarını Belgeleyen İki Eser:Germinal ve Dokumacılar" Sosyoloji Konferansları, s. 0(32),41-42

8. İNTERNET KAYNAKLARI

Amasya Valiliği. (2021). <http://www.amasya.gov.tr/sanayi>. 07.05.2021

Amasya Valiliği. (2021). <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59481/suluova.html>. 07.05.2021

Amasya Valiliği. (2021). İlin Sanayi Yapısı: <http://www.amasya.gov.tr/sanayi>,07.05.2021

Aydın, D. (2014). "Küreselleşme ve Yoksulluk." İNSAMER,Rapor, https://insamer.com/tr/kuresellesme-ve-yoksulluk_57.html.09.05.2021

Birleşmiş Milletler Geliştirme Raporları. (2021). Son İnsani Gelişme Endeksi Sıralaması: <http://hdr.undp.org/en/content/latest-human-development-index-ranking> .07.05.2021

Eğilmez,M. (2020). "Gelir Dağılımında Son Durum" <https://www.mahfiegilmez.com/2020/12/gelir-daglmnda-son-durum.html>.04.05.2021

GİB. (2021). <https://www.gib.gov.tr/gibmevzuat>.03.02.2021

- Global Compact Network Türkiye. (2021). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları: <https://www.globalcompactturkiye.org/esitsizliklerin-azaltilmasi/> 07.02.2021
- Gürelli, M. (2020). <https://tarihgezisi.com/sehirler-ve-ilceleri/amasya-adi-nereden-geliyor/>. 08.05.2021
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021). Genel Bilgiler: <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59457/genel-bilgiler.html>,08.05.2021
- a)Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2015). Amasya Harşena Dağı Ve Pontus Kral Kaya Mezarları Unesco Dünya Miras Geçici Listesinde: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-137749/amasya-harsena-dagi-ve-pontus-kral-kaya-mezarlari-unesc-.html> 11.05.2021
- b)Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021).<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59481/suluova.html> 11.05.2021
- Mevzuat Bilgi Sistemi. (2021). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>, 14.05.2021
- Mevzuat Bilgi Sistemi. (2021). www.mevzuat.gov.tr ,14.05.2021
- Mevzuat Bilgi Sistemi. (2021). Çocuk Koruma Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> ,15.05.2021
- Mevzuat Bilgi Sistemi. (2021). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>,11.05.2021
- OECD. (2021). Gelir Eşitsizliği: <https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm> 05.06.2021
- Suluova Belediyesi. (2021). <https://www.suluova.bel.tr/tarim/>.03.05.2021
- Suluova Kaymakamlığı. (2021). <http://www.suluova.gov.tr/ilcemizin-tarihi>.03.05.2021
- Suluova Belediyesi. (2021). <https://www.suluova.bel.tr/kategori/suluova/>. 04.05.2021
- The World Bank. (2021). <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/world-development-indicator>, 05.05.2021
- TÜİK (2019). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi> 05.05.2021
- TÜİK. (2021). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Istatistikleri-2019-33710>, 06.06.2021
- TÜİK. (2021). Veri Portalı: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2019-33820>,06.06.2021

- TÜİK. (2021). Veri Portalı: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Eylul-2020-33793>, 09.06.2021
- TÜİK. (2021). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2019-33820>, 09.06.2021
- TÜİK.(2021). <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33820>,08.05.2021
- TÜİK. (2021). <https://data.tuik.gov.tr>,09.05.2021
- TÜİK. (2021). Yoksulluk ve Çocuk ölümlülüğü:Hanehalkı refah düzeyinin çocuk ölümlülüğü üzerindeki etkisi, 15.05.2021
- UNDP.(2021).Binyıl Kalkınma Hedefleri:
<https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/mdgoverview/millennium-development-goals.html>, 04.06.2016
- UNDP. (2021). <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/about-us/undp-and-the-un.html>,04.06.2021
- UNİCEF. (2021). <https://www.unicef.org/turkey/basın-bültenleri/dünya-bankası-grubu-unicef-ortak-araştırmasına-göre-yaklaşık-385-milyon-çocuk>,05.06.2021
- UNİCEF. (2021). <https://www.unicefturk.org/yazi/cocuklar-icin-bilgi>,07.06.2021
- UNİCEF. (2019). <https://www.unicef.org/turkey>, 08.05.2021
- UNİCEF (2021).<https://www.unicef.org/turkey> 09.05.2021
- UNİCEF. (2013). Çocuk Refah Belgesi.,08.06.2021
- "Vergi Dosyası". (2021). <https://vergidosyasi.com/2017/11/14/artan-oranli-ve-duz-oranli-vergileme-nedir>, 10.05.2021
- Yeşilay. (2021). <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/madde-bagimlilik>
https://insamer.com/tr/kuresel-adaletsizlik-dunya-yoksulluk-ve-esitsizlik-raporu-2018_1682.html. (2021). <https://insamer.com/tr>. 10.05.2021
- <https://kvmmgm.ktb.gov.t>. (2021). <https://kvmmgm.ktb.gov.tr/TR-137749/amasya-harsena-dagi-ve-pontus-kral-kaya-mezarlari-unesc-.html>. 08.05.2021
- <https://tarihgezisi.com>. (2021). <https://tarihgezisi.com/sehirler-ve-ilceleri/amasya-adi-nereden-geliyor/>. 05.05.2021
- <https://www.suluova.bel.tr>. (2021). <https://www.suluova.bel.tr/tarim/>. 06.05.2021
- <https://www.tr.undp.org>.(2021).<https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/about-us/GWA-and-SDG-advocates.html>.06.05.2021

[https://politikadergisi.com.\(2021\).https://politikadergisi.com/konukyazar/yoksullukla-savasin-sahte-ikiz-melekleri](https://politikadergisi.com.(2021).https://politikadergisi.com/konukyazar/yoksullukla-savasin-sahte-ikiz-melekleri). 06.05.2021

EKLER

Merhaba,

Bu anketi Kocaeli Üniversitesi İktisat Politikası Yüksek Lisans tez çalışmam olan “Çocuk Yoksulluğu”nu Amasya ilinde ölçmek ve değerlendirmek için hazırladım. Anket çocuk sahibi ebeveynlerle ve çocuklarla görüşülerek doldurulacaktır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar, araştırmam için önem taşımaktadır. Kimlik bilgileriniz gizli kalacaktır. Araştırmam için bana destek verdiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

AİLELER İÇİN GÖRÜŞME FORMU

(I.BÖLÜM)

GENEL BİLGİLER
Anketi Yanıtlayan Kişi: Anne () Baba ()
1. Yaşınız? ()18 yaş altı ()18-25 ()26-35 ()36-46 ()47 ve üzeri
2. Eşinizin yaşı? ()18 yaş altı ()18-25 ()26-35 ()36-46 ()47 ve üzeri
3. Eğitim durumunuz nedir? () Okuma-yazması yok () Okuma-yazması var ancak mezuniyeti yok () İlkokul ()Ortaokul () Lise () Önlisans mezunu () Üniversite mezunu () Yüksek lisans mezunu
4. Eşinizin eğitim durumu nedir? () Okuma-yazması yok () Okuma-yazması var ancak mezuniyeti yok () İlkokul () Orta () Lise () Önlisans mezunu () Üniversite mezunu () Yüksek lisans mezunu
5. Düzenli gelir elde ettiğiniz bir işiniz var mı?()Evet (Mesleğiniz) ()Hayır () Emekli () Gündelik işlerde çalışıyorum
6. Eşiniz düzenli gelir getirecek bir işte çalışıyor mu?()Evet (Mesleği.....) ()Hayır ()Emekli () Gündelik işlerde çalışıyor
7.Sağlık güvenceniz nedir? () SSK () Bağkur ()Emekli sandığı () Yeşil Kart ()Güvence yok
8.Haneye giren ortalama gelir nedir? () 2.000-TL altı ()2.000-3.000-TL arası ()3.000-4.000-TL arası ()4.000-5.000-TL arası ()5.000-TL ve üzeri
9.Öncelikli giderleriniz nelerdir? ()Gıda () Sağlık ()Eğitim giderleri () Kira () Yakacak () Faturalar ()Diğer
10. Kaç çocuğunuz var? ()Bir ()İki ()Üç ()Dört () Beş ve üzeri
11. Çocuklarınızın önemli bir hastalığı var mı? ()Evet (Belirtiniz.....) ()Hayır

12. Çalışan çocuklarımız var mı? ()Evet ()Hayır						
BESLENME/SAĞLIK						
13.Yaşamınızı insanı şartlarda sürdürebilecek kadar gıda satın alabiliyor musunuz? ()Evet ()Hayır () Kısmen						
14.İçme suyu ihtiyacınızı nasıl karşılıyorsunuz? ()Musluktan () Hazır su ()Karışık(musluk ve hazır su) ()Kaynaktan dolduruyorum ()Aritma cihazından alıyorum						
15.Aşağıda ki gıdaları ne sıklıkla tüketiyorsunuz?						
	Her gün	Haftada birkaç Kez	Haftada bir Kez	Ayda bir kez	Sened e bir kaç kez	Hiç
Et ürünleri						
Kuru baklagiller						
Hayvansal gıdalar(süt, yoğurt, peynir, yumurta v.b.						
Sebze						
Meyve						
EĞİTİM						
16. Çocuğunuz/çocuklarınız okul öncesi eğitim aldı mı? Cevabınız evet ise kaç yıl aldı? () Evet (Belirtiniz.....) (18.soruya geçiniz) () Hayır						
17. Çocuğunuz/çocuklarınız neden okul öncesi eğitime devam edemedi? () Maddi imkansızlık () Okula uzaklık () Gereksiz buluyorum ()Diğer.....						
18. Zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula devam etmeyen/edemeyen çocuklarınızın var mı? ()Evet ()Hayır (20.soruya geçiniz)						
19.Çocuğunuz/Çocuklarınız neden okula devam edemiyor? () Maddi yetersizlik ()Çalışmak zorunda olduğu için ()Kendisi okumak istemiyor () Okutmak istemiyoruz (Nedenini belirtiniz.....)						
20. Çocuğunuz/ çocuklarınızın okumasını mı çalışmasını mı tercih edersiniz? ()Okumasını ()Çalışmasını (22.Soruya geçiniz)						

21.Çocuğunuz okumasını neden istiyorsunuz? ()İyi bir geleceği olması için ()yoksulluk çekmemesi için ()Saygınlık için ()diğer			
22. Çocuğunuz/ çocuklarınızın araç gereç, okul kıyafeti, yol masrafları gibi eğitim için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabiliyor musunuz? ()Evet ()Hayır () Kısmen			
23.Çocuklarınızın ihtiyaçlarını karşılayamadığınızda ne hissediyorsunuz? ()Çaresiz, umutsuz () Kaygılı () Çok kafaya takmıyorum () Üzülürüm () Durumu kabulleniyorum kadere inanıyorum () Diğer(Belirtiniz.....)			
24. Çocuklarınızın geleceği ile ilgili kaygılarınız var mı? () Evet (Belirtiniz.....) ()Hayır			
KONUT ŞARTLARI			
25.Oturduğunuz ev kime ait? ()Kira ()Kendimize ait ()Anne babama ait ()Eşimin ailesine ait ()Diğer.....			
26. Oturma salonu dahil eviniz kaç odalı? ()Bir ()İki ()Üç ()Dört ()Beş ve daha fazla			
27. Hanede kaç kişi yaşamakta? (Belirtiniz.....)			
28. Yaşadığınız konutun koşullarını nasıldır?			
Kaloriferli	()	Oda sayısı yetersiz	()
Sobalı	()	Isınma problemi var	()
Su dışarda	()	Yeterince aydınlık değil	()
Tuvalet dışarda	()	Rutubetli	()
Diğer şartları belirtiniz			

ÇOCUKLAR İÇİN GÖRÜŞME FORMU

(2.BÖLÜM)

1. Yaşınız? ()7 ve altı ()8-10 ()11-13 ()14-16 ()17-18
2. Temel eğitime devam edebiliyor musunuz? ()Evet ()Hayır (5.Soruya geçiniz)
3. Kaçınıcı sınıftasınız? (Belirtiniz.....)
4 Okul öncesi eğitim aldınız mı? ()Evet(Kaç yıl belirtiniz.....) ()Hayır
5.Okul ihtiyaçlarınız rahatça karşılanabiliyor mu? ()Evet(7.s. geçiniz)()Hayır ()Kısmen
6.Okul ihtiyaçlarınızın ailenizin tarafından karşılanamadığı ve arkadaşlarınıza karşı mahcup olup kendinizi dışlanmış hissettiğiniz oldu mu? ()Evet ()Hayır
7.Arkadaşlarınız arasında ya da okulda herhangi bir etkinlik olduğunda katılabiliyor musunuz? () Katılmıyorum () Ara sıra katılıyorum () Genellikle katılıyorum
8. Hasta olduğunuz da doktora gidebiliyor musunuz? ()Evet ()Hayır
9.Herhangi bir işte çalışıyor musunuz? ()Evet ()Hayır () Hem çalışıp hem okuyorum
10. Okumayı mı çalışmayı mı tercih edersiniz? ()Okumayı ()Çalışmayı
11. Öncelikli giderleriniz/harcamalarınız nelerdir? ()Eğitim giderleri ()Gıda ()Sağlık ()Kitap ()Telefon ()Sosyal harcama () Diğer
12. Kendinize ait odanız var mı? ()Evet ()Hayır
13.Kendinize ait oyuncakınız var mı? () Evet () Hayır
14.Evinizde en fazla hangi tür yemekler pişer? () Et yemekleri () Sebze yemekleri ()Kuru Baklagiller ()Makarna , pilav, patates
15.Aileniz size hangi sıklıkla kıyafet alır? () Ayda bir kez () Ayda birkaç kez () Yılda birkaç kez ()Bayramlarda () Genellikle başkasının kıyafetlerini giyerim
16. Eviniz yeterince ısıyor mu? ()Evet () Hayır () İdare Eder () Bazen ısıyor bazen soğuk oluyor () Diğer.....
17.Kötü alışkanlıklarınız var mı? ()Evet (Belirtiniz.....) ()Hayır
18.Ailenizde kendinizle ilgili alınan kararlarda söz sahibi olabiliyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ kısmen
19.Boş zamanlarınız da neler yaparsınız? ()Gezerim ()Kitap okurum ()Arkadaşlarımla oynarım, vakit geçiririm () TV izlerim () İnternette zaman geçiririm ()Diğer(Belirtini.)
20.Gelecekle ilgili hayalleriniz nedir? ()Okuyup kariyer sahibi olmak ()İş adamı olmak ()Okulu bırakıp çalışmak ()Diğer(Belirtiniz.....)

“Her başarı ilk başta bir hayaldi. En büyük çınar bir dalda, en güzel kuş bir yumurtada saklıdır. Hayaller de gerçeklerin tohumu ve yumurtasıdır.” Dale Carnegie

ÖZGEÇMİŞ

İlkokulu Rize’de ortaöğretim ve liseyi İskenderun Hatay’da tamamladı. 2002 yılında Muğla Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümünde lisansını tamamladı. 2006 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığına Gelir Uzman Yardımcısı olarak atandı. 2016-2017 yılları arasında Kocaeli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği Mali Hizmetler Biriminde Uzman olarak görev yaptı. Halen daha Amasya Defterdarlığında Gelir Uzmanı olarak çalışmaktadır.

